

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«Η ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ Η ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ»

Τίτλος Διπλωματικής εργασίας:

*Οι εφαρμογές της τεχνολογίας στον τομέα της
σωφρονιστικής*

Γεωργία Κούγιαλη

Τριμελής Επιτροπή:

Χάιδου Ανθοζωή (επιβλέπουσα καθηγήτρια)

Μαγγανάς Αντώνης

Τσίγγανου Ιωάννα

ΑΘΗΝΑ 2009

ΟΙ ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΤΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ ΣΤΗ ΣΩΦΡΟΝΙΣΤΙΚΗ

Εισαγωγικές παρατηρήσεις και υποθέσεις της μελέτης.....	4
---	---

A.

1.1. Κοινωνικό και χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσονται οι νέες τεχνολογίες:

1.1.1. Μετάβαση από τη Νεωτερικότητα στη Μετα-Νεωτερικότητα.....	7
1.1.2. Κοινωνία Διακινδύνευσης.....	9
1.1.3. Κοινωνία Ελέγχου. Διακυβέρνηση μέσω του εγκλήματος.....	13
1.1.4. Κοινωνία Αποκλεισμού.....	15
1.1.5. Κοινωνία της Πληροφορίας.....	17

1.2. Οι εξελίξεις στη σωφρονιστική:

1.2.1. Προ-νεωτερική περίοδος σωφρονιστικής. Βασανιστήρια και βαρβαρότητα.....	20
1.2.2. Νεωτερική περίοδος σωφρονιστικής. Το αναμορφωτικό ιδανικό.....	21
1.2.3. Μετά-νεωτερική περίοδος. Η ανάδειξη της νέας σωφρονιστικής. Έλεγχος και διαχείριση των επικίνδυνων ομάδων.....	23

1.3. Οι νέες τεχνολογίες μέσα στο σύγχρονο κοινωνικό και σωφρονιστικό

πλαίσιο.....	26
---------------------	-----------

1.4.1. Η βιομηχανία του εγκλήματος και της τιμωρίας: Ιδιωτικοποίηση φυλακών και παραγωγή εναλλακτικών ποινών:

-το σύστημα της μεταφοράς.....	31
-αυτοσυντηρούμενη φυλακή.....	32
-Ωβούρνειο σύστημα.....	33

-Το νέο κύμα ιδιωτικοποίησης.....	33
1.4.2 Ιδιωτικοποίηση και τεχνολογία.....	37

B.

2.1. Ηλεκτρονική Παρακολούθηση.....	40
2.2. G.P.S.....	49
2.3. CCTV.....	53
2.4. Βιομετρική Τεχνολογία.....	61
2.5. Less Lethal Weapons.....	65
2.1.1 Λιγότερο φονικά όπλα που λειτουργούν με <i>laser</i>	66
2.1.2 Λιγότερο φονικά όπλα που προκαλούν ηλεκτροσόκ.....	67
2.1.3 Δίχτυα αιχμαλωσίας(<i>capture nets</i>).....	70
2.1.4 Λιγότερο φονικά όπλα με χημικές ουσίες.....	70
2.6 Φυλακές Υψίστης Ασφαλείας (<i>Super-Max Prisons</i>).....	74

Γ.

Συμπεράσματα.....	79
Βιβλιογραφικές αναφορές.....	83

Εισαγωγικές παρατηρήσεις και υποθέσεις της μελέτης

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναλυθεί το πλαίσιο μέσα στο οποίο εφαρμόστηκαν οι νέες τεχνολογίες¹ και να διερευνηθούν τα αποτελέσματα της εισαγωγής τους. Οι προφανείς λόγοι για τους οποίους εισήχθησαν οι νέες τεχνολογίες στην σωφρονιστική² ήταν η ενίσχυση της ασφάλειας, η μείωση του πληθυσμού των φυλακών μέσω εναλλακτικών ποινών οι οποίες θα απάλλασαν τον παραβάτη από το ψυχολογικό και κοινωνικό κόστος του εγκλεισμού. Παρόλα αυτά οι λόγοι ήταν κυρίως πολιτικοί και οικονομικοί και τα αποτελέσματα εξυπηρέτησαν ακριβώς τους λόγους για τους οποίους εισήχθησαν. Συνεισέφεραν στην επέκταση του κοινωνικού ελέγχου³ και δημιούργησαν νέες μορφές κοινωνικού αποκλεισμού.

¹ Κατά την ταξινόμηση του Mitcham (1994, 161-266), οι νέες τεχνολογίες αποτελούνται από τέσσερις διαστάσεις. Σύμφωνα με την πρώτη διάσταση η τεχνολογία είναι αντικείμενο, καθώς αυτός είναι ο πρώτος συνειρμός που γίνεται όταν ακούμε τη λέξη, ταυτίζοντας νοηματικά την έννοια με το προϊόν της και εννοώντας όλα τα κατασκευασμένα αντικείμενα, τις συσκευές κ.τ.λ. (Mitcham, 1994, 161). Η δεύτερη διάσταση αναφέρεται τόσο στη γνώση που επιτρέπει την κατανόηση της τεχνολογίας και στην ικανότητα να την εφαρμόζει κανείς στα τεχνολογικά προϊόντα. Η τρίτη διάσταση περιλαμβάνει τόσο στα προϊόντα και την τεχνολογική γνώση, όσο και στη δραστηριότητα της δημιουργίας και της χρήσης αυτών των προϊόντων (1994, 209). Η τέταρτη διάσταση αναφέρεται στη βούληση. Η τεχνολογία είναι μία κοινωνική δύναμη ή κατασκευή και εξαρτάται από το τι θέλει ή δεν θέλει να πετύχει κάποιος με τη χρήση της και κυρίως το πόσο αυτή επηρεάζει τους ανθρώπους και τη συμπεριφορά τους. Στην παρούσα μελέτη θα επικεντρωθούμε στην πρώτη και τέταρτη διάσταση των νέων τεχνολογιών. Θα αναλυθούν τόσο τα «προϊόντα» που χρησιμοποιούνται στο σωφρονιστικό πλαίσιο, όσο και η σκοπιμότητα της εισαγωγής τους, διερευνώντας την αρχική «βούληση» εκείνων που τάχθηκαν υπέρ της εισαγωγής τους αλλά και τα αποτελέσματα της εφαρμογής τους. Από τις νέες τεχνολογίες θα αναλυθούν εκείνες που θεωρήθηκαν ότι επηρεάζουν τους ανθρώπους και τη συμπεριφορά τους και παράλληλα συμβάλλουν στην επέκταση του κοινωνικού ελέγχου. Πρόκειται για τις τεχνολογίες παρακολούθησης, εντοπισμού και ακινητοποίησης των παραβατών.

² Σωφρονιστική ονομάζεται ο ειδικότερος κλάδος της εγκληματολογίας, ο οποίος ερευνά, μελετά και επιδιώκει τη βελτίωση της οργάνωσης και λειτουργίας του σωφρονιστικού συστήματος, ως επιμέρους τμήματος του ευρύτερου μηχανισμού της ποινικής δικαιοσύνης (Αλεξιάδης, 2001, 1). Στην παρούσα μελέτη αναφερόμαστε στις εφαρμογές της τεχνολογίας στη σωφρονιστική με την ευρεία έννοια, η οποία περιλαμβάνει την εφαρμογή τους στο πλαίσιο των φυλακών και του σωφρονιστικού συστήματος και όχι αναγκαστικά ως μέσο σωφρονισμού. Η διαφοροποιημένη αυτή χρήση του όρου, προκύπτει τόσο λόγω της αλλαγής της κατεύθυνσης της σωφρονιστικής μετά την εγκατάλειψη του αναμορφωτικού ιδεώδους, την ανάδειξη της αναγκαιότητας επίτασης του ελέγχου έναντι του σωφρονισμού, όσο και εξαιτίας του περιορισμού που θέτει ο όρος τόσο χρονικά και ποιοτικά.

³ Η ρύθμιση της συμπεριφοράς των μελών μιας κοινωνίας, η οποία γίνεται εκδηλώνεται σε δύο επίπεδα: *ί*με την ευρεία έννοια: ο κοινωνικός έλεγχος εκτείνεται σε οποιαδήποτε λειτουργία της κοινωνικής οργάνωσης και έχει ως στόχο τον κομφορμισμό, συμπεριλαμβανομένης της οργανωμένης αντίδρασης στο έγκλημα και την

Ο πληθυσμός των ανθρώπων, εμπλεκόμενων με το ΣΑΠΔ⁴ αυξήθηκε, δημιουργήθηκαν νέες και πιο εξελιγμένες φυλακές, ενώ ο εγκλεισμός επεκτάθηκε και πέρα από τα σύνορα των ιδρυμάτων. Ο έγκλειστος ως άτομο και οι ανάγκες του μπήκαν σε δεύτερη μοίρα, ενώ προτεραιότητα δόθηκε στις τεχνικές διαχείρισης και ελέγχου ομάδων ετικετοποιημένων και κατηγοριοποιημένων ως «επικίνδυνων».

Η μελέτη αυτή χωρίζεται σε δύο ενότητες: η πρώτη αποτελεί την καταγραφή του κοινωνικού, χρονικού και σωφρονιστικού πλαισίου μέσα στο οποίο γίνεται κατανοητή η εισαγωγή, η σκοπιμότητα και τα αποτελέσματα των νέων τεχνολογιών που εισήχθησαν στον τομέα της σωφρονιστικής. Το δεύτερο μέρος καταγράφει τις νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται στις φυλακές, καταδεικνύοντας την ιδιαίτερα έντονη τάση τους προς τον έλεγχο ολόένα και περισσότερων πτυχών της ανθρώπινης ζωής αλλά και το κέρδος, πολιτικό και οικονομικό που προκύπτει από αυτό. Οι νέες τεχνολογίες που εφαρμόζονται στον τομέα της σωφρονιστικής μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: εκείνες που διευκολύνουν την παρακολούθηση και τον εντοπισμό και εκείνες που στοχεύουν στην ακινητοποίηση του παραβάτη, δύο κατηγορίες άμεσα εναρμονισμένες με το θεωρητικό πλαίσιο της νέας σωφρονιστικής και της κοινωνίας της διακινδύνευσης.

Οι υποθέσεις της παρούσας μελέτης μπορούν να συνοψιστούν στα εξής:

-Οι νέες τεχνολογίες στη σωφρονιστική εισήχθησαν για πολιτικούς και οικονομικούς λόγους.

-Η εισαγωγή των εναλλακτικών ποινών, πραγματοποιήσιμες με τη βοήθεια των νέων τεχνολογιών μέσων, δεν εφαρμόστηκαν προς όφελος του παραβάτη και μείωση του ψυχολογικού και κοινωνικού κόστους του εγκλεισμού, αλλά ως μέσο προώθησης οικονομικών συμφερόντων και επέκτασης του κοινωνικού ελέγχου.

παρεκκλίνουσα συμπεριφορά, *ii*. με τη στενή έννοια: όπως εκφράζεται στο επίσημο ποινικό-σωφρονιστικό σύστημα (Χαΐδου, 1989, 14).

⁴ Σύστημα Απονομής Ποινικής Δικαιοσύνης

- Οι νέες τεχνολογίες και ο κοινωνικός έλεγχος χαρακτηρίζονται από μία δυναμική σχέση αλληλεξάρτησης με την αύξηση της παραγωγής των πρώτων να σημαίνει ταυτόχρονα και την επίταση της δεύτερης. Η συνεχής παραγωγή των νέων τεχνολογιών, η οποία λειτουργεί σύμφωνα με τους νόμους της αγοράς και καθώς υποστηρίζεται από ισχυρά οικονομικά κέρδη, αποτελεί το κίνητρο για την αέναη και διαρκώς αυξανόμενη επέκταση του κοινωνικού ελέγχου.

-Οι νέες τεχνολογίες και η εφαρμογή τους σε διάφορες φάσεις του σωφρονιστικού πλαισίου, δημιούργησαν νέες μορφές κοινωνικού αποκλεισμού, οι οποίες λαμβάνουν χώρα μετά τον εγκλεισμό.

-Η ποινή, με την παρεμβολή των νέων τεχνολογιών, αποκτά μία ποιοτική αλλαγή, χρησιμοποιώντας το σώμα του παραβάτη ως εργαλείο επέκτασης του κοινωνικού ελέγχου, ενώ ταυτόχρονα σημειώνεται μία οπισθοδρόμηση σε παλαιότερες μορφές επιβολής της τιμωρίας.

-Οι νέες τεχνολογίες λειτουργούν ως εργαλείο της τάσης διαχείρισης και ελέγχου των «επικίνδυνων ομάδων», όπως καταδεικνύεται από τη θεωρητική κατασκευή της «νέας σωφρονιστικής».

A.

1.1 Κοινωνικό και χρονικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσονται οι νέες τεχνολογίες:

Η σύγχρονη κοινωνία, έχει προσεγγιστεί με διάφορες θεωρητικές κατασκευές. Ανάμεσα σε αυτές, η μετα-νεωτερικότητα, η κοινωνία διακινδύνευσης και αποκλεισμού η κοινωνία ελέγχου και η κοινωνία της πληροφορίας, αλλά και η νέα κατεύθυνση της σωφρονιστικής δημιουργούν το πλαίσιο μέσα στο οποίο εντάσσεται και η χρήση των νέων τεχνολογιών στον τομέα της σωφρονιστικής.

1.1.1. Το πέρασμα από τη νεωτερικότητα στη μετα-νεωτερικότητα

Το τέλος του 20^{ου} αιώνα σημαδεύτηκε από μεγάλες κοινωνικό-οικονομικές και πολιτικές αλλαγές, οι οποίες σηματοδότησαν και το τέλος της εποχής της νεωτερικότητας. Η νεωτερική κοινωνία, φαίνεται να δίνει τη θέση της στη μετα-νεωτερική ή σε αυτό που ο Beck (2000, 165) ονομάζει «δεύτερη νεωτερικότητα».

Για περισσότερο από 200 χρόνια, οι κοινωνικές θεωρίες ήταν εμποτισμένες με ιδέες για την πρόοδο και την κοινωνική εξέλιξη. Η μετα-νεωτερικότητα ανεδείχθη τη δεκαετία του 1970 για να δηλώσει την αμφιβολία της για την αναμενόμενη και επερχόμενη αυτή κοινωνική πρόοδο. (Brannigan, 2000,2205). Ο όρος⁵ εισήχθη αρχικά το 1971 και από τότε χρησιμοποιήθηκε για να εκφράσει την αντίθεση στην αποτυχία της νεωτερικότητας που ως κοινωνικός όρος σήμαινε την εκβιομηχάνιση, την αστικοποίηση, την πρόοδο και τον πολιτισμό. Ιστορικά χαρακτηρίζεται από μία αλλαγή από τη βιομηχανική οικονομία σε μία οικονομία που βασίζεται στην πληροφορία και μία μετάβαση από τη σύμπνοια που προέκυψε λόγω

⁵ Ο ίδιος όρος στις τέχνες (χρησιμοποιούμενος και ως μετα-μοντερνισμός) και τις επιστήμες όριζε έναν διαφορετικό τρόπο κατανόησης του κόσμου σύμφωνα με τον οποίο αμφισβητούνται οι παραδοσιακοί τρόποι σκέψης, ενώ τονίζονται οι φυλετικές και κοινωνικές ανισότητες (McClintock, 1995).

κοινών κοινωνικών εμπειριών σε έναν πολιτισμικό διαχωρισμό, από έναν κόσμο με σταθερές κοινωνικές τάξεις και παραδόσεις σε έναν κόσμο με πληθώρα από διαφορετικά είδη ζωής (Crooke, Pakulski & Waters, 1992, 2) Η αναθεώρηση των κοινωνικών και οικονομικών σχέσεων, η ρευστότητα της κοινωνικής προόδου, η ταχύτητα της τεχνολογικής αλλαγής και η αξιοσημείωτη πολιτισμική ανομοιογένεια ορίζουν την εποχή της μετα-νεωτερικότητας (Garland & Sparks, 2000, 189).

Σύμφωνα με τον Giddens, η κοινωνική μεταβολή που σηματοδοτεί τη μετάβαση στη μετα-νεωτερική εποχή, εντοπίζεται κυρίως στον τομέα της παραγωγής και στην αλληλεπίδραση οικονομικών, πολιτικών και πολιτιστικών παραγόντων. Η επίδραση αυτών των παραγόντων, αλλά και η αυξανόμενη επέκταση της παραγωγής και του πλούτου, αποτέλεσμα του βιομηχανικού καπιταλισμού (Giddens, 2000, 678), οδήγησε σε επιταχυνόμενους ρυθμούς κοινωνικής μεταβολής κατά την περίοδο της νεωτερικότητας. Ο βιομηχανικός καπιταλισμός, διαφορετικός από τα προηγούμενα οικονομικά συστήματα, προώθησε τη συνεχή αναθεώρηση της τεχνολογίας της παραγωγής, με αποτέλεσμα ο ρυθμός της τεχνολογικής καινοτομίας στη σύγχρονη βιομηχανία να είναι πολύ μεγαλύτερος από εκείνον κάθε προηγούμενης οικονομικής οργάνωσης. (Giddens 2000, 679). Οι Garland & Sparks (2000, 199) εντοπίζουν, ανάμεσα σε άλλα, ως χαρακτηριστικό της μετα-νεωτερικότητας τις δυναμικές σχέσεις που αναπτύσσονται μέσα στο πλαίσιο της καπιταλιστικής παραγωγής (την ανάδειξη του μαζικού καταναλωτισμού, την παγκοσμιοποίηση, την ανακατανομή της αγοράς εργασίας και τη νέα ανασφάλεια που προέκυψε από την αύξηση της ανεργίας).

Σε πολιτικό επίπεδο, σημειώνεται μία αμοιβαία αλληλεπίδραση μεταξύ κυβέρνησης και οικονομίας. Η κυβέρνηση έχοντας μεγάλο βαθμό παρέμβασης στην παραγωγή, και όντας ο μεγαλύτερος εργοδότης, επιβραδύνει ή επιταχύνει το ρυθμό της οικονομικής ανάπτυξης της εκάστοτε χώρας. Σε πολιτιστικό επίπεδο, η κυριότερη μεταβολή εντοπίζεται στην ανάπτυξη ενός κριτικού και καινοτόμου χαρακτήρα σύγχρονων αντιλήψεων,

οι οποίες δεν αποδέχονται πλήρως και άκριτα τα μέχρι πρότινος ισχύοντα έθιμα και παραδόσεις (Giddens, 2000, 680- 681).

Σημαντική κρίνεται και η επανάσταση που επέφεραν οι νέες τεχνολογίες καθώς η εφαρμογή τους στον τομέα της επικοινωνίας και των μεταφορών οδήγησε, σε συνδυασμό με την παγκοσμιοποίηση σε συρρίκνωση των χωροχρονικών αποστάσεων. Ο παγκοσμιοποιημένος χώρος αλλά και η συρρίκνωσή του εξαιτίας της εξέλιξης των τεχνολογικών, τηλεπικοινωνιακών και μεταφορικών μέσων επέφερε αλλαγές στη δημογραφία και την κοινωνική οικολογία. Η μετα-νεωτερικότητα εισήγαγε νέες ελευθερίες και μεγαλύτερο εύρος προσωπικών επιλογών αλλά παράλληλα δημιούργησε νέες ευκαιρίες διάπραξης εγκλημάτων και παράγαγε νέους τύπους ανασφάλειας (Garland & Sparks, 2000, 199).

1.1.2. Κοινωνία διακινδύνευσης

Κατά τον 20^ο αιώνα οι βαθιές κοινωνικές αλλαγές και τα εμφανή αποτελέσματα της παγκοσμιοποίησης και της βιομηχανοποίησης σηματοδότησαν το πέρασμα σε αυτό που κατονόμασε ο Beck (1992) «κοινωνία της διακινδύνευσης». Ο πολλαπλασιασμός του ρίσκου, η αυξημένη διάδοσή και ο αντίκτυπος του στον περιορισμένο κοινωνικό χώρο της παγκοσμιοποίησης, αποτέλεσαν μείζονα θέματα για πολλούς θεωρητικούς (Turner, 2001). Ο Beck (1992, 78), αναφέρει ότι η εκβιομηχάνιση της κοινωνίας παράγαγε τον κίνδυνο. Οι νέες τεχνολογίες, οι αλλαγές στην ατμόσφαιρα, η οικολογική καταστροφή, όλα προερχόμενα από την επιστήμη και την τεχνολογία και όλα συνδεδεμένα με έναν διαρκή εκσυγχρονισμό, μία εκβιομηχάνιση, μία παγκοσμιοποίηση. Η φύση δεν αποτελεί πλέον πηγή κινδύνου, παρά βρίσκεται η ίδια σε κίνδυνο. Σύμφωνα με τον Beck, παρά το ότι πάντα υπήρχαν κίνδυνοι να απειλούν τους ανθρώπους, αυτό που διαχωρίζει τη μετά-νεωτερική κοινωνία από τις προηγούμενες, είναι ότι οι κίνδυνοι αυτοί είναι «κατασκευασμένοι» και όχι «φυσικοί». Μεγάλο μέρος των κινδύνων αυτών, έχουν προέλθει από τις

νέες τεχνολογίες, και έχουν μαζικές επιπτώσεις στον πλανήτη και τους ανθρώπους. Το ειρωνικό σε αυτή τη διαπίστωση είναι ότι μπροστά στους κινδύνους προερχόμενους από την τεχνολογία, η μετα-νεωτερική κοινωνία δεν δίστασε να χρησιμοποιήσει τις νέες τεχνολογίες για την προάσπισή της ενάντια στους κινδύνους που την απειλούσαν, αυξάνοντας περισσότερο το επίπεδο της ανασφάλειάς της και δημιουργώντας νέες απειλές.

Κατά τον Beck, η κοινωνία της διακινδύνευσης δεν ενδιαφέρεται για τη δικαιοσύνη και την ισότητα. Αντίθετα, είναι η ίδια αμυντική, χαρακτηρίζεται από άγχος, φόβο και εμμονή με την ασφάλεια (1992, 24). Και ενώ η μοντέρνα κοινωνία ήταν διατεθειμένη να μοιράσει τα αγαθά ισομερώς, κυριότερο μέλημα της κοινωνίας της διακινδύνευσης δεν είναι να κατακτήσει ένα αγαθό, αλλά να αποφύγει και να προλάβει τα «χειρότερα» (Johnston, 2000, 49), διαπνεόμενη από προφυλάξεις και προσπάθειες διαφύλαξης των κεκτημένων. Ο Giddens (1990), στο βιβλίο του «Οι συνέπειες της νεωτερικότητας» (The Consequences of Modernity), διατυπώνει την άποψη ότι ένα από τα καθοριστικά χαρακτηριστικά της μετα-νεωτερικότητας είναι η ανάπτυξη μιας «υπολογιστικής στάσης», ώστε να αντιμετωπιστούν τα θέματα του κινδύνου, της εμπιστοσύνης και της ανασφάλεια που ανέκυψαν τα τελευταία χρόνια. Θεωρεί ότι η έννοια του κινδύνου ισχύει τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε ατομικό επίπεδο, καθώς εμπεριέχεται μέσα στις υποκειμενικές απόψεις των ανθρώπων για την ταυτότητά τους.

Το αίσθημα ελευθερίας που προέκυψε από την ελεύθερη διακίνηση προσώπων και αγαθών, αποτέλεσε την ίδια στιγμή πηγή φόβου για τις «παγκόσμιες απειλές» που караδοκούσαν. Η παγκοσμιοποιημένη κοινότητα χαρακτηρίστηκε ως ένας «κόσμος σε κίνηση» (Aas, 2007, 284), τόσο φυσικά όσο και εικονικά (μέσω του διαδικτύου), με ένα ποσοστό ανθρώπων, το μεγαλύτερο στην ιστορία, να ζει εκτός της πατρίδας του (Parastergiadis, 2000,10). Η κινητικότητα, αναπόφευκτα συνδέεται με την ανασφάλεια καθώς η παρουσία του «αγνώστου» είναι δυνατή ανά πάσα στιγμή αλλά και απειλητική, καθώς, συμβολικά αναπαρίσταται με την εικόνα του «μετανάστη εγκληματία».

«Η διαφορετικότητα του αγνώστου και η διαφορετικότητα του εγκληματία συγχέονται στο κοινωνικό πορτραίτο του εγκληματία μετανάστη» (Melossi, 2003, 376).

Η διαρκής αυτή κίνηση, αλλά και οι ανοικτοί δρόμοι μεταξύ των κρατών, άλλαξε και τον τρόπο με τον οποίο γινόταν αντιληπτή και η έννοια της ασφάλειας, η οποία άρχισε να αντιμετωπίζεται με όρους περισσότερο διακρατικούς παρά εθνικούς. Καθώς η παγκοσμιοποίηση μετέτρεψε τον κόσμο σε μία ενιαία οντότητα, αναπόφευκτη ήταν και η ανάπτυξη πιο ευρέων (χωρικά) εγκληματικών δραστηριοτήτων, όπως το ξέπλυμα χρημάτων και η εμπορία ανθρώπων, παρέχοντας ευκολία κινήσεων ανάμεσα στα σύνορα των χωρών. Δεν ήταν μόνο ανοικτοί οι εμπορικοί δρόμοι, αλλά και οι δρόμοι του εγκλήματος, ειδικά του οργανωμένου, αλλά και εκείνων που προέκυπταν από την παρουσία των «νέων ξένων». Ο ηθικός πανικός για χτυπήματα της τρομοκρατίας, εγκλήματα των μεταναστών και προσφύγων, τα παγκόσμια δίκτυα παιδοφιλίας και εμπορίας σαρκός, το διαδικτυακό έγκλημα, αποτέλεσαν τους καθημερινούς φόβους των σύγχρονων ανθρώπων.

Μέσα σε ένα πλαίσιο «σημειολογιών της καταστροφής» (Gordon, 1986, 77-78), όπως αυτή της θεωρίας της κοινωνίας της διακινδύνευσης, η ανασφάλεια εκτοξεύθηκε και τροφοδοτήθηκε μία πολιτική διασφάλισης των εσωτερικών αγαθών και μία διαρκής ενασχόληση με την ασφάλεια και την προστασία από το «ξένο». Το καθεστώς της ανασφάλειας, η εμμονή με την προάσπιση των συνόρων, αλλά και ο ρόλος των μεταναστών ως «κατάλληλων εχθρών» (Christie, 1986, 48), οδήγησε με μαθηματική ακρίβεια στην επιβολή μέσων για την ενίσχυση της ασφάλειας, με αποτέλεσμα την αύξηση της τιμωρητικότητας. Η ενοποίηση του παγκόσμιου χώρου, παρά τη φαινομενική ελευθερία κινήσεων που παρείχε, δημιούργησε περισσότερους περιορισμούς και αποκλεισμούς. Κύριο χαρακτηριστικό της ήταν η στρατιωτικοποίηση των συνόρων (Bauman, 1998, 89), ενώ η ελευθερία κινήσεων έγινε προνόμιο συγκεκριμένων, μόνο ανθρώπων. Κατασκευάζοντας μία ελεγχόμενη ή εικονική ελευθερία για τους προνομιούχους και αποκλείοντας τους μη προνομιούχους σε «εδαφικές»

φυλακές, η παγκοσμιοποίηση δημιούργησε έναν τρόπο ώστε να αποκλείσει τεράστια κομμάτια πληθυσμών⁶, και να προσφέρει ελεγχόμενη, υπό όρους, καταγεγραμμένη, παρόλα αυτά, «ελεύθερη» κυκλοφορία των υπολοίπων.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί αυτός ο διάχυτος κίνδυνος, θα έπρεπε πρώτα να οριστεί. Προκειμένου να πραγματοποιηθεί αυτό, μεγάλες κοινωνικές ομάδες ετικετοποιήθηκαν, κατηγοριοποιήθηκαν και στοχοποιήθηκαν ως «επικίνδυνες», μέσω αλλαγών στις πολιτικές του ΣΑΠΔ. Η πιο αντιπροσωπευτική πολιτική που ακολουθήθηκε για την αντιμετώπιση αυτού του είδους των εγκληματιών ήταν η εισαγωγή του δόγματος της μηδενικής ανοχής, το οποίο ξεκίνησε από τις Η.Π.Α. και μεταδόθηκε σε ολόκληρο τον κόσμο. Η κατασκευή της εικόνας των εγκληματιών ως «τέρατα», (πλάσματα τα οποία φαντάζουν ειδικά στα μάτια των ευπρεπών και των οποίων τα χαρακτηριστικά είναι απαραίτητα διαφορετικά από τα δικά μας (Melossi, 2000, 311), αποτυπώθηκε, για παράδειγμα, με την ετικετοποίηση των μικρό-εγκληματιών της Αμερικής ως «υπερ-αρπακτικά»⁷, «την πιο νέα, τη μεγαλύτερη και τη χειρότερη γενιά που έχει γνωρίσει ποτέ η κοινωνία (Bennett, Dilulio, Walters, 1996 στο Melossi, 2000, 311) και την εγκληματοποίηση μιας ολόκληρης κοινωνικής τάξης επαίτων, ναρκομανών, μεταναστών.

⁶ Το 1990, το Λουξεμβούργο, η Γερμανία, η Γαλλία και η Μπενελούξ συναντήθηκαν στο Σένγκεν προκειμένου να υπογράψουν την ομώνυμη Συνθήκη. Σκοπός της συνθήκης αυτής ήταν να δημιουργηθεί μία ζώνη ελεύθερης μετακίνησης μεταξύ των χωρών αλλά ταυτόχρονα, να επιταθεί ο έλεγχος στα σύνορα όσον αφορά στους κατοίκους των χωρών του Τρίτου Κόσμου. Μέχρι το 2001, η Συνθήκη ίσχυε για 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Μετά από την υπογραφή της Συνθήκης δημιουργήθηκαν στο Στρασβούργο εθνικές βάσεις δεδομένων και ταυτόσημες βάσεις στα υπόλοιπα κράτη. Μέσα σε μία ημέρα έγιναν 8.8 εκατομμύρια καταχωρήσεις και σχεδόν 800.000 άτομα καταχωρημένα στη βάση, νούμερα τα οποία αυξήθηκαν καθώς η βάση, σταδιακά λειτούργησε και σε άλλες χώρες. Παρά το ότι ο έλεγχος των συνόρων δικαιολογήθηκε ως αποτρεπτικό και προληπτικό, για το οργανωμένο έγκλημα, μέσο, ο Mathiesen υπογραμμίζει τη χρήση της Συνθήκης για πολιτικούς σκοπούς (438,446) και αναφέρει ότι το 90% όσων είχαν καταχωρηθεί στη βάση, θεωρήθηκαν ως «ανεπιθύμητοι ξένοι», χωρίς απαραίτητα να έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα, αλλά περισσότερο υπό το καθεστώς της υποψίας (Mathiesen, 2003, 437).

⁷ Όπως ανέφερε χαρακτηριστικά ένας από τους συγγραφείς του όρου «υπερ-αρπακτικά», η κατάλληλη πολιτική είναι η «αφήστε τους να σατίσουν» (Let'Em Rot) (Dilulio, 1994 στο Garland, 2001, 184).

1.1.3. Κοινωνία ελέγχου

Διακυβέρνηση μέσω του εγκλήματος

Σύμφωνα με τον Deleuze, σε κάθε ιστορική εποχή, ισχύουν και διαφορετικές κοινωνικές τεχνικές για την επιβολή της δύναμης. Από την μοντέρνα εποχή των πειθαρχικών κοινωνικών τεχνικών και τις τεχνολογίες πειθαρχίας του Foucault, το '90 αποτελεί τη μετάβαση σε μια νέα εξουσία, την εξουσία του ελέγχου (Deleuze, 1997, 309). Παρά το ότι οι μορφές πολιτικής διακυβέρνησης διαφέρουν και οι πολιτικές εξελίξεις τόσο στις Η.Π.Α., όσο στην Ευρώπη, ακόμα σε χώρες της Αφρικής είναι διαφορετικές κατά καιρούς, υπάρχει ένα κοινό σημείο και αυτό είναι η εμφάνιση της «χωρίς νόημα πολιτικής», η οποία εξηγεί και την αλλαγή των τακτικών κατά του εγκλήματος (Waiton, 2009, 362).

Η εμμονή με το έγκλημα και την αντικοινωνική συμπεριφορά και οι ρυθμιστικοί κανόνες που διέπουν τις περισσότερες πτυχές της καθημερινής ζωής αποτελούν τη σημερινή πραγματικότητα, οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι οι χώρες «κυβερνώνται μέσω του εγκλήματος» (Simon, 2007). Η διακυβέρνηση μέσω του εγκλήματος, παρατηρείται τόσο στις Η.Π.Α. όσο και στη Μ.Βρετανία. Τόσο οι AntiSocial Behaviour Orders όσο και οι 3000 νέοι νόμοι που έχουν θεσπιστεί στη Μ.Βρετανία από το 1997, καταδεικνύουν τόσο μία ποσοτική αύξηση του νομοθετικού ρυθμού όσο και μία διαφορετικού τύπου διακυβέρνηση, η οποία στηρίζεται περισσότερο στον έλεγχο και τους ρυθμιστικούς κανόνες παρά την πολιτική (Waiton, 2009, 360).

Η αύξηση των μέτρων ασφαλείας, η τοποθέτηση καμερών σε ιδρύματα και δρόμους, η εισαγωγή νόμων που ποινικοποιούν την αντικοινωνική συμπεριφορά, δείχνουν την παγκοσμιοποίηση του δόγματος της μηδενικής ανοχής, την τάση προς τον έλεγχο κάθε πτυχής της ανθρώπινης συμπεριφοράς και καταδεικνύουν την ύπαρξη της “κουλτούρας του ελέγχου”, όπως αυτή διατυπώθηκε από τον Garland (2002). Σύμφωνα με

τη διαπίστωση του Lasch (1977, 187) για τις Η.Π.Α. του 1970, το έγκλημα έγινε πολιτική υπόθεση όταν εκείνοι που κυβερνούσαν έχασαν την ικανότητά τους να καθοδηγούν τους πολίτες ηθικά ή πολιτικά. Όταν έγινε φανερό ότι το κράτος και οι φορείς του δε μπορούσαν να αντεπεξέλθουν μόνοι στο έγκλημα, η προσφορότερη λύση ήταν να αντικαταστήσουν την αστυνομία με κάμερες, τις φυλακές με τα τελευταία τεχνολογικά μέσα, ηλεκτρονικές κλειδαριές και συστήματα παρακολούθησης. Ο νόμος, η τάξη και ο έλεγχος της συμπεριφοράς, παρά η ηθική, έγιναν ο νέος τρόπος διακυβέρνησης της κοινωνίας:

«Τώρα, περισσότερο από ποτέ, ο νόμος και η τάξη έγιναν το μόνο αποτελεσματικό αποτρεπτικό μέσο σε μία κοινωνία, η οποία δεν ξεχωρίζει το σωστό από το λάθος» (Lasch, 1977, 187).

Το ίδιο συνέβη και στη Μ.Βρετανία όταν το 1970 ανέκυψαν ζητήματα, όπως ο φόβος του εγκλήματος και η ανασφάλεια, καταλήγοντας το 1993 (υπό την πρωθυπουργία των Συντηρητικών του John Major), σε μία πολιτική χωρίς σκοπό η οποία αντιδρούσε στα γεγονότα παρά τα δημιουργούσε, μία πολιτική πανικού (Waiton, 2009, 361). Όταν δεν υπήρχε πια η πεποίθηση ότι οι άνθρωποι μπορούν να αλλάξουν, τότε το μόνο που έμεινε ήταν να τους ελέγχουν με ρυθμιστικούς για τις συμπεριφορά τους, κανόνες. Με την εμφάνιση θεμάτων όπως ο φόβος του εγκλήματος, η προστασία του θύματος, η προτεραιότητα στην ασφάλεια και προστασία των πολιτών, έγινε εμφανής η τάση προς μία «διακυβέρνηση μέσω του εγκλήματος» (Simon, 2007), η οποία συνέπιπτε ή ήταν αποτέλεσμα της κατάρρευσης του σκοπού, της έλλειψης νοήματος και πολιτικής φαντασίας αλλά και της ικανότητας διακυβέρνησης⁸.

Η ίδια η έννοια του «θύματος», εμφανιζόμενη το '80, πολλές φορές χρησιμοποιήθηκε πολιτικά (Simon, 2007, 124) και με τη σύμπραξη των Μ.Μ.Ε., προβλήθηκε ως σύμβολο της αταξίας που επικρατούσε, η οποία και απαιτούσε αυστηρότερα και αυξητικά της ασφάλειας μέτρα (Philips,

⁸ Βλ. σχετικά: Jacoby (1999) *The end of utopia: Politics and culture in an age of apathy*, Daniel Bell (1962) *The end of ideology*, Lasch (1979) *Haven in a heartless world*, Furedi (1992) *Mythical past, elusive future: History and society in an anxious age*.

1998, 180). Ο επιδημικός ισχυρισμός, ότι όλοι θα μπορούσαν να πέσουν θύματα εγκλήματος, διόγκωσε την εντύπωση της γενικευμένης αταξίας και δημιούργησε κύματα ηθικού πανικού που επιζητούσαν άμεση κρατική επέμβαση. Η επέμβαση αυτή πραγματοποιήθηκε με πολιτικές όπως αυτή της μηδενικής ανοχής, αλλά μέσα σε ένα πλαίσιο που δήλωνε περισσότερο φροντίδα για την προσωπική ευημερία των πολιτών, ενδιαφέρον για τη διάσωσή τους από τα κύματα εγκληματιών και την απελευθέρωσή τους από μια κοινωνία αταξίας, παρά οποιοδήποτε άλλο πολιτικό ή οικονομικό συμφέρον. Ως αποτέλεσμα, η ποινική αυστηρότητα που ακολούθησε ξεκίνησε περισσότερο ως αίτημα του κοινού παρά ως κρατική παρέμβαση. Έτσι, τα (πιθανά) θύματα κατέληξαν να είναι περισσότερο ευγνώμονα, παρά να νιώθουν ασφυκτικά υπό το νέο καθεστώς, την ίδια στιγμή που το κράτος απαλλάχθηκε από την ευθύνη για την οικονομική και κοινωνική γένεση της ανασφάλειας, μεταφέροντάς την στις δαιμονοποιημένες και στοχοποιημένες τάξεις των «νέων» εγκληματιών (καθώς οι εγκληματίες, κατά καιρούς ορίζονται και κατηγοριοποιούνται εκ νέου ως τέτοιοι, ανάλογα με το τι θεωρείται κάθε φορά εγκληματικό).

1.1.4 Κοινωνία Αποκλεισμού

Μαζί με τις κοινωνικές, οικονομικές και κοινωνικές αλλαγές, αναπόφευκτα άλλαξε και ο τρόπος με τον οποίο το έγκλημα και ο κοινωνικός έλεγχος γίνονται αντιληπτά. Ένα παράδειγμα του πώς το έγκλημα αλλάζει κάτω από τις επιρροές της μετά-νεωτερικότητας, δίνει ο J.Young (1999), στο βιβλίο του 'The Exclusive Society' (Η κοινωνία του αποκλεισμού). Σύμφωνα με τον Young, υπάρχουν τρεις κυρίαρχες μορφές αλλαγής οι οποίες δημιουργούν το πλαίσιο για την κοινωνία του αποκλεισμού: η οικονομική (αποκλεισμός από την αγορά εργασίας), η κοινωνική (αποκλεισμός από την κοινωνία) και η επέκταση του ΣΑΠΔ (όπου όλο και περισσότεροι άνθρωποι αποκλείονται από την καθημερινή ζωή).

Από το 1960 παρατηρείται η μετάβαση «από μια κοινωνία που έδινε έμφαση στην αφομοίωση και την ενσωμάτωση σε μία κοινωνία που διαχωρίζει και αποκλείει» (1999, 7).

«Έχουμε βιώσει απαγορεύσεις κυκλοφορίας, και φρουρούμενες κοινότητες (gated communities), ενώ ένας τεράστιος αριθμός ανθρώπων αρχίζει να βιώνει τον ποινικό αποκλεισμό, φτάνοντας το 1.6 εκατομμύρια εγκλείστων στις Η.Π.Α. και το 5.1 εκατομμύριο υπό επιτήρηση» (Young, 1999, 18).

Σύμφωνα με τον Young, το μεταπολεμικό μοντέλο, το οποίο διέκρινε η ενσωμάτωση του κοινωνικό-οικονομικά αποκλεισμένου πληθυσμού, μέσα σε ένα πλαίσιο προσφοράς εργασίας σε συνδυασμό με την ύπαρξη κοινωνικής πρόνοιας, υποστηριζόταν από μία αυξανόμενη οικονομία και μία πλήρη (ανδρική) εργασιακή απασχόληση. Το μοντέλο αυτό, περιήλθε σε κρίση από τα μέσα του 1960 και έπειτα, οπότε και ξεκίνησε μία περίοδος χαρακτηριζόμενη από αστάθεια στην αγορά εργασίας και απαξίωση της χειρωνακτικής εργασίας . Οι αυξανόμενες ανισότητες στη διανομή του εισοδήματος καθώς και η αντικατάσταση του κράτους πρόνοιας από ένα κράτος σε κρίση οδήγησαν σε μεγαλύτερο αποκλεισμό των πληθυσμών που ήδη βρισκότουσαν σε δυσμενή θέση (Yar & Penna, 2004, 535), δημιουργώντας ένα κοινωνικό-οικονομικό μοντέλο, το οποίο χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερα παραγωγικό δυναμισμό ως προς τον τρόπο με τον οποίο αποκλείει μεγάλες κοινωνικές και τοπικές ομάδες (Aas,2007, 284).

Σε συνέχεια του παραπάνω συλλογισμού, ο Young, στο βιβλίο του «Vertigo of Late Modernity», υποστηρίζει ότι «τα δεινά της νεωτερικότητας» προέρχονται από δύο πηγές: την ανασφάλεια της κοινωνικής θέσης και της οικονομικής κατάστασης» (2007, 12-13). Η ανασφάλεια της μετά-νεωτερικής κοινωνίας, με τους όρους που περιγράφεται στο έργο του J.Young, συνδέεται άμεσα με την κοινωνία διακινδύνευσης του Beck (1992).

Ο Pratt (2002, 421), εντοπίζει στη μετά-νεωτερική κοινωνία ένα έντονο συναίσθημα κινδύνου, το οποίο εντάσσεται σε ένα πλαίσιο ανταγωνιστικής

οικονομίας, δημιουργώντας μία κουλτούρα εχθρότητας, ατομικισμού και αυξημένης κοινωνικής απόστασης μεταξύ των ανθρώπων. Η αποβιομηχανοποίηση, προϊόν της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας και η μείωση της ζήτησης για ανειδίκευτη εργατική δύναμη, οδήγησαν στον αποκλεισμό μεγάλων ομάδων. Η δημιουργία κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων⁹, αλλά και οι κατά αυτών ποινικές πολιτικές, τοποθετούνται από τον Bauman (2000, 220) μέσα στο κοινωνικό πεδίο του μετά-νεωτερισμού και της λογικής της παγκοσμιοποίησης.

1.1.5. Κοινωνία της πληροφορίας¹⁰

Πολλοί μελετητές έχουν διατυπώσει την άποψη, ότι η εποχή που διανύουμε έχει αφήσει πίσω της την εκβιομηχάνιση και έχει περάσει σε μία νέα αναπτυξιακή φάση. Η νέα κοινωνική οργάνωση χαρακτηρίζεται περισσότερο και κυρίως από τη σημασία που έχει η «πληροφορία», στον τρόπο ζωής μας και στο παραγωγικό σύστημα, αποτελώντας τη βάση του (Giddens, 2000, 681). Οι άνθρωποι που εργάζονται στις υψηλότερες βαθμίδες των επαγγελματιών «λευκού περιλαιμίου», έχοντας ξεπεράσει κατά πολύ τον αριθμό των εργατών του «κυανού περιλαιμίου», ειδικεύονται στην παραγωγή πληροφοριών και γνώσεων (κάτι που εν μέρει εξηγεί και τον αποκλεισμό μιας μεγάλης τάξης της εργατικής δύναμης). Αρκετοί θεωρητικοί επισήμαναν τη ραγδαία αύξηση του αριθμού των εργαζομένων σε τομείς της πληροφορικής και τη σημασία του γεγονότος αυτού για την παραγωγή, την αγορά την κατανάλωση και την επίδρασή τους προς έναν κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό. Ένας από τους πρωτοπόρους των μελετών των σχετικών με την κοινωνία της πληροφορίας, χρησιμοποιώντας

⁹ Κατά τον Wacquant, συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες, όπως οι Αφρο-Αμερικάνοι, είναι καταδικασμένες σε έναν διαρκή κοινωνικό αποκλεισμό. Συγκρίνοντας τα κοινωνικά ghettos με τις φυλακές καταλήγει ότι και τα δύο αφορούν κατασκευές εξαναγκασμένου εγκλεισμού που αποσκοπούν στην αδρανοποίηση μίας στιγματισμένης, ως «επικίνδυνη» ομάδας εξαιτίας του κινδύνου, πραγματικού ή συμβολικού, που συνιστούν για την περιβάλλουσα κοινωνία από την οποία αποκλείστηκαν. Είτε ονομάζεται ghetto, είτε φυλακή μιλάμε για κατασκευές εξαναγκασμένου εγκλεισμού: το ghetto είναι μία μορφή «κοινωνικής φυλακής», ενώ η φυλακή είναι μία μορφή «δικαστικού γκέτο» (Wacquant, 2000, 2001).

¹⁰ Ο όρος πιθανότατα προέρχεται από την Ιαπωνία. Μία κοινωνία πληροφορίας χαρακτηρίζεται ως «κοινωνία της πληροφορίας όταν η πληροφορία γίνεται ενδεικτικό της χαρακτηριστικό. Μία κοινωνία πληροφορίας χαρακτηρίζεται από υψηλά επίπεδα χρήσης της πληροφορικής τόσο από τους ανθρώπους στην καθημερινή τους ζωή, όσο και από τους οργανισμούς και τους τόπους εργασίας τους. Η χρήση εκδηλώνεται σε ένα πεδίο προσωπικών, κοινωνικών, εκπαιδευτικών και επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, ενώ τα πληροφορικά δεδομένα έχουν την ικανότητα να μεταδίδονται και να παραλαμβάνονται, ανεξαρτήτως των αποστάσεων (Katz, 2006, 293-294).

τη γλώσσα της οικονομικής επιστήμης, απέδειξε στις αρχές της δεκαετίας του 1960 ότι η παραγωγή γνώσης είναι μια οικονομική δραστηριότητα και μπορούσε να περιγραφεί με τους όρους ανάλυσης που χρησιμοποιούνταν στο βιομηχανικό τομέα. (Matchlup, 1962). Επεκτείνοντας την προσέγγιση του Matchlup περί κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού, οι Touraine (1969) και Bell (1973), ανάμεσα σε άλλους αναφέρθηκαν στη «μετα-βιομηχανική κοινωνία», στην οποία η παραγωγή και επεξεργασία της πληροφορίας αποτελούν βασικές δραστηριότητες που εμπλέκονται σε όλα τα επίπεδα της παραγωγής, της κατανάλωσης και της διαχείρισης, ενώ σαφής είναι η αντικατάσταση της εργατικής τάξης από επαγγελματίες «λευκού περιλαιμίου» στην αγορά εργασίας. Αυτή η αντικατάσταση της χειρωνακτικής από την πληροφορική εργασία, αποτελεί τη βάση για την ύπαρξη και ανάπτυξη της «κοινωνίας της πληροφορίας» (Porat & Rubin, 1977)

Η παραγωγή και ο έλεγχος αυτού που ο Bell (1973), ονομάζει «κωδικοποιημένη γνώση», τη συστηματική και συντονισμένη δηλαδή πληροφορία, αποτελεί τον κύριο στρατηγικό πόρο της κοινωνίας (Giddens, 2000, 682). Η πληροφορία λειτουργεί ως μέσο μείωσης της αβεβαιότητας και αύξησης της σαφήνειας, με αποτέλεσμα να λειτουργεί ελεγκτικά πάνω στο περιβάλλον, φυσικό και κοινωνικό. Ο Lyotard (1999, 4), επισημαίνει ότι η πληροφορική εμπεριέχει μία συγκεκριμένη λογική και ένα συγκεκριμένο αριθμό εντολών που καθορίζουν τι θα γίνει αποδεκτό ως «γνώση». Για να μπορεί μία κοινωνία να είναι ελέγξιμη μέσω της γνώσης, πρέπει και αυτή με τη σειρά της να είναι οργανωμένη σε μονάδες γνώσης. Αυτό σημαίνει ότι η συμπεριφορά των ατόμων που την αποτελούν θα πρέπει να είναι πειθαρχημένη κατά τέτοιο τρόπο ώστε να είναι υποκείμενη σε συλλογή δεδομένων, ενώ οι κοινωνικοί τους ρόλοι και οι δραστηριότητές τους θεωρούνται σχετικοί μόνο όσο παράγουν δεδομένα (Bohme στο Ericson & Haggerty, 1997, 46). Αυτό είναι πλέον δυνατό, αν αναλογιστούμε ότι το άτομο, προκειμένου να λάβει μέρος στις νέες κοινωνικές αλλά και οικονομικές δραστηριότητες που εκτελούνται μέσω του διαδικτύου, πρέπει να αποκτήσει μία νέα κοινωνική ταυτότητα και μέσω αυτής παράγει καινούρια δεδομένα.

Η καινούρια αυτή κοινωνική ταυτότητα βρίσκεται σε συμφωνία με την «κοινωνία ελέγχου»¹¹ του Deleuze, καθώς είναι ελέγξιμη, κατηγοριοποιήσιμη και διαχειριζόμενη από λίγα άτομα, σε αντίθεση με ότι συνέβαινε στη μοντέρνα κοινωνία. Όταν ολοένα περισσότερες δραστηριότητες διεξάγονται μέσω διαδικτύου, τα άτομα εμμέσως καθοδηγούνται και προτρέπονται στο να αποκτήσουν καινούριες, πληροφορικές πλέον, κοινωνικές ταυτότητες. Τα άτομα, πλέον έχουν αυτό που ο Jon Bing (1991, 12) ονομάζει «ηλεκτρονικούς σωσίες», ηλεκτρονικές προσωπικότητες, οι οποίες τους αντικαθιστούν όποτε είναι αναγκαίο και , ίσως , το κάνουν καλύτερα από τους ίδιους τους εαυτούς τους.

¹¹Ομοίως ο Bell (1969, 173), αναφέρεται στην κοινωνία της πληροφορίας ως: Μια κοινωνία που αυτο-οργανώνεται γύρω από την έννοια της γνώσης προς όφελος του κοινωνικού ελέγχου και της διαχείρισης της καινοτομίας και της αλλαγής.

1.2. Οι εξελίξεις στη σωφρονιστική

Μέσα σε ένα κοινωνικό-πολιτικό-οικονομικό κλίμα μετάβασης και αλλαγής και υπό την επιρροή των θεωριών διαχείρισης κινδύνου, η σωφρονιστική, πήρε νέα κατεύθυνση. Στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τοποθετήθηκε ο έλεγχος και η διαχείριση ομάδων «επικινδύνων». Τόσο η κοινωνία της διακινδύνευσης, όσο και η νέα σωφρονιστική δεν ενδιαφέρονται για τη δικαιοσύνη και την ισότητα, παρά για τον έλεγχο και την πρόληψη του επικείμενου «κακού». Μέσα σε αυτό το πλαίσιο εισήχθησαν πολιτικές όπως αυτή της «μηδενικής ανοχής», με παράλληλη ποινικοποίηση ολοένα περισσότερων ανθρώπινων συμπεριφορών, ενώ χρονικά ταυτόχρονα, εισήχθησαν οι νέες τεχνολογίες στις φυλακές και ιδρύθηκαν οι φυλακές υψίστης ασφαλείας, ιδρύματα απόλυτου ελέγχου και διαχείρισης των πιο «επικίνδυνων πληθυσμών».

1.2.1 Προ-νεωτερική περίοδος σωφρονιστικής.

Βασανιστήρια και βαρβαρότητα.

Για μακρές περιόδους της ιστορίας των ποινικών συστημάτων, ο σωφρονισμός δεν ήταν το αντικείμενο της τιμωρίας. Κυρίαρχες ποινικές κυρώσεις ήταν η θανατική ποινή, οι σωματικές ποινές, η καταδίκη σε καταναγκαστική εργασία σε γαλέρες ή μεταλλεία, η εκδίωξη των καταδίκων από την κοινότητα ή η αποστολή τους σε άλλες αποικίες, οι οποίες στόχευαν είτε στην εκμετάλλευση είτε στην εξολόθρευση του καταδικασμένου, αλλά όχι στο σωφρονισμό του (Αλεξιάδης, 2001, 18). Το χαρακτηριστικό της προ-νεωτερικής σωφρονιστικής ήταν η επιβολή της τάξης με «αίμα και βαρβαρότητα», η υποβολή των εγκληματιών σε βασανιστήρια και η άμεση «πληρωμή» του εγκλήματος που είχαν διαπράξει. Κατά το 18^ο αι. υπό την αιγίδα των αναμορφωτών της κλασικής σχολής και τις επιρροές από το Διαφωτισμό, το δικαϊκό σύστημα μεταρρυθμίζεται ώστε να προστατευτεί ο κατηγορούμενος από τη βία και την αυθαιρεσία της εξουσίας (Φαρσεδάκης, 1990, 100). Η άποψη ότι οι

τρόφιμοι των σωφρονιστηρίων, συνδέονται με το κράτος με μια σχέση υποταγής και εξομοιώνονται με τους δούλους, αντικαθίσταται βαθμιαία από την άποψη που τους συνδέει με το κράτος με μια σχέση δημοσίου δικαίου όπου οι τρόφιμοι είναι υποκείμενα δικαιωμάτων, ενώ οι υπάλληλοι υποκείμενα υποχρεώσεων (Αλεξιάδης, 2001, 26). Σύμφωνα με τον (Φουκώ [1976] 2007) η αλλαγή που συντελέστηκε στην Ευρώπη και την Αμερική από το 1750 έως το 1820, ήταν περισσότερο μία ποιοτική παρά μία ποσοτική μείωση της τιμωρίας. Η αλλαγή αυτή θεωρείται ποιοτική καθώς δεν τίθεται θέμα μείωσης της έντασης της τιμωρίας, αλλά αλλαγή στόχου από το σώμα στην ψυχή του παραβάτη.

1.2.2. Νεωτερική περίοδος σωφρονιστικής.

Το αναμορφωτικό ιδανικό.

Αντικείμενο της ποινής, κατά τη νεωτερική περίοδο, δεν είναι να εκδικηθεί τον εγκληματία για το έγκλημα που διέπραξε, αλλά να μπορέσει να τον μεταμορφώσει. Η προσπάθεια για αναμόρφωση των εγκληματιών ξεκίνησε σχεδόν ταυτόχρονα με τον οργανωμένο ιδρυματικό εγκλεισμό του, καθώς παλαιότερα, και λόγω των πολυάριθμων εκτελέσεων δεν ανέκυπτε θέμα υποτροπής του εγκληματία (Αρχιμανδρίτου, 2000, 44). Με τη μετάβαση στη νεωτερική περίοδο, η δύναμη του νόμου δεν καθορίζεται από την αυθαίρετη επίδειξη βίας, ενώ το σωφρονιστικό σύστημα καθορίζεται από τακτικές οι οποίες θέτουν μία λογική ισότητας ως βάση των κρατικών πολιτικών (Ignatieff, 1978, 65). Ο Nietzsche (1963) διατυπώνοντας την τάση αυτή προς τη δίκαιη τιμωρία, παρομοιάζει τον εγκληματία με τον οφειλέτη και το κράτος με τον εγγυητή, λέγοντας ότι ο πρώτος δεν πληρώνει παραπάνω από όσα χρωστάει.

Η νεωτερική σωφρονιστική, ενστερνιζόμενη μία, κατά τα άλλα, ουτοπική, εικόνα, στοχεύει στο να δημιουργήσει μία κοινωνία απαλλαγμένη από το έγκλημα. Το κέντρο βάρους δεν πέφτει στην εκδίκηση για το έγκλημα που διαπράχτηκε, αλλά στη δημιουργία μιας γνώσης για το

χαρακτήρα του ανθρώπου που το διέπραξε. Η αλλαγή από ένα σύστημα τιμωρητικό σε ένα σύστημα αναμορφωτικό συνοδεύτηκε από την εμφάνιση ειδικών, (εγκληματολόγων, ψυχολόγων, κοινωνιολόγων), με σκοπό τη βαθύτερη κατανόηση του εγκληματία αλλά κυρίως την αναμόρφωση ή τη «διόρθωσή» του, οδηγώντας σε αυτό που στις Η.Π.Α. αποκαλείται “corrections”.

Μετά το ρεύμα που σηματοδοτήθηκε από τις προσπάθειες αναμόρφωσης των εγκληματιών ώστε να επιτευχθεί η δημιουργία μιας κοινωνίας απαλλαγμένης από το έγκλημα, η σωφρονιστική περιήλθε σε μία μάλλον απαισιόδοξη περίοδο της ιστορίας της. Η περίοδος αυτή και όλη η απαισιοδοξία που την διακατείχε, μπορεί να συνοψιστεί στη χαρακτηριστική φράση του R.Martinson (1974): «δεν δουλεύει τίποτα» (nothing works). Κατά τη δεκαετία 1963-1973 τα ποσοστά εγκληματικότητας του δρόμου, στις Η.Π.Α., διπλασιάστηκαν έως και τριπλασιάστηκαν. Το ζήτημα της εγκληματικότητας αναδείχτηκε σε μείζον πολιτικό ζήτημα, ενώ το βασικό σημείο της προεκλογικής εκστρατείας του 1968 ήταν ότι «το ΣΑΠΔ είχε γίνει πολύ χαλαρό και ανεκτικό όσο βασιζόταν σε ασαφείς έννοιες όπως η αναμόρφωση» (Miller, 1989). Η παραπάνω αποκήρυξη της αναμόρφωσης έγινε πράξη τον Ιανουάριο του 1989 όπου στην υπόθεση *Mistretta vs. United States* (Supreme Court of the United States, *Mistretta v. United States*, No. 87-7028), εφαρμόστηκαν οι «καταδικαστικές αρχές», οι οποίες δεν λάμβαναν υπόψη τους την αναμόρφωση κατά την καταδίκη των εγκληματιών.

1.2.3 Μετά-νεωτερική περίοδος. Η ανάδειξη της νέας σωφρονιστικής.

Έλεγχος και διαχείριση των επικίνδυνων ομάδων.

Με τη σύμπραξη των Μ.Μ.Ε., τα οποία επιδίδονται σε μία δική τους εκστρατεία απο-πληροφόρησης, εδώ και δύο δεκαετίες, προωθείται στην Αμερική μία ποινική αυστηρότητα και μία αύξηση της τιμωρητικότητας (Shichor, 1997, 474). Με πολιτικές όπως αυτή της «μηδενικής ανοχής»¹², εργαλείο, κατά τον Wacquant (2001, 37) νομιμοποίησης της αστυνομικής και δικαστικής διαχείρισης της φτώχειας, συγκεκριμένες ομάδες πολιτών στοχοποιήθηκαν και χαρακτηρίστηκαν ως «επικίνδυνοι». Η αστυνόμευση και ο έλεγχος, πλέον δεν έχουν ως αντικείμενο τους μεμονωμένους παραβάτες, αλλά ομάδες «επικινδύνων». Ο «πόλεμος κατά των ναρκωτικών», ο οποίος ξεκίνησε στο πλαίσιο του δόγματος της μηδενικής ανοχής, εκτός ότι οδήγησε σε φυλακές γεμάτες από ανθρώπους διωκόμενους για παραβάσεις κατά των ναρκωτικών¹³, φανερώνει τη νέα κατεύθυνση των πολιτικών του ΣΑΠΔ. Στο πλαίσιο αυτών των πολιτικών, και μετά την εγκατάλειψη του αναμορφωτικού ιδανικού, κοινωνικά προβλήματα όπως η χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών και η ψυχική ασθένεια, δεν επιχειρείται να θεραπευθούν, αλλά γίνονται αντικείμενο χειρισμού της αστυνομίας και των δικαστηρίων (Holman & Brown, 2003, 206).

Σύμφωνα με τους Feeley και Simon (1992, 1994) σε αντίθεση με την παλιά σωφρονιστική, η οποία εστίαζε στο μεμονωμένο άτομο και στην αναμόρφωσή του, η νέα σωφρονιστική εμπλέκεται με τεχνικές που τη βοηθούν να κατηγοριοποιήσει, να αναγνωρίσει και να διαχειριστεί ομάδες ατόμων, κατανεμημένες ανάλογα με την επικινδυνότητά τους. Η διαχείριση των ομάδων ανάλογα με την επικινδυνότητά τους συνίσταται τόσο στον εντοπισμό τους όσο και στην αδρανοποίησή τους, μέσω μεγαλύτερων ποινών, ώστε να μειωθεί το ποσοστό της βλάβης που προκαλούν.¹⁴ Οι

¹² Παρά το ότι όλο το κύμα του δόγματος της «μηδενικής ανοχής», ο υπερπληθυσμός των φυλακών και η αυστηροποίηση των ποινών συνέβησαν αρχικά στην Αμερική, επακολούθησε «μετάσταση» της ίδιας πολιτικής σε ολόκληρο τον κόσμο (Wacquant, 2001, 67) και σύμφωνα με τον N.Christie (1994): «Ότι συμβαίνει στην Αμερική, συμβαίνει εδώ».

¹³ Τα 2/3 όλων βρίσκονται στη φυλακή εμπλέκονται με τα ναρκωτικά (Belenko & Peugh, 1998, Mumola, 1999).

¹⁴ Από τη δεκαετία του '70 σημειώθηκε και αύξηση των εργαλείων αποτίμησης επικινδυνότητας στις φυλακές της Αμερικής (Bonta, 2007, 520).

Feeley & Simon, επεκτείνοντας τον αρχικό συλλογισμό τους, ονόμασαν το φαινόμενο ως «διαχειριστική δικαιοσύνη» (actuarial justice), χαρακτηρίζοντάς την ως ένα σύνολο τεχνικών και σκοπών, τα οποία απομάκρυναν από το κέντρο της προσοχής το άτομο-παραβάτη. Η διαχειριστική δικαιοσύνη, ενδιαφέρεται για τεχνικές εξακρίβωσης, ταξινόμησης και διαχείρισης ομάδων, κατηγοριοποιημένες ανάλογα με την επικινδυνότητά τους. Δέχεται ότι το έγκλημα είναι κάτι το οποίο συμβαίνει και η παραβατικότητα είναι κάτι το φυσιολογικό. Γι'αυτό, ο σκοπός της δεν είναι να παρέμβει στις ζωές των παραβατών, να αποδώσει ευθύνες, να τους κάνει να πληρώσουν για το έγκλημα που διέπραξαν ή να τους αλλάξει. Περισσότερο, επιδιώκει τον έλεγχο των ομάδων, ως μία στρατηγική αντιμετώπισης του κινδύνου (Feeley & Simon, 1994, 173).

Μέλημα της νέας σωφρονιστικής, είναι η χρήση τεχνικών για την ταξινόμηση και τον έλεγχο ομάδων, οι οποίες διαφοροποιούνται η μία από την άλλη με βαθμούς επικινδυνότητας. Πρόκειται για μία προσέγγιση που βασίζεται στο μέλλον και περιέχει παρέμβαση πριν την τέλεση της παραβατικής πράξης, η οποία έχει δεν έχει ως εναρκτήριο σημείο την ενοχή κάποιου, αλλά την πιθανότητα ότι αυτός μπορεί να είναι ένοχος. Αυτό, λοιπόν, που διαχωρίζει την παλιά από τη νέα σωφρονιστική είναι η μετακίνηση από την ατομική στη γενικευμένη υποψία. Η απαισιοδοξία για την ικανότητα του ΣΑΠΔ να αλλάξει τους εγκληματίες και να τους μετατρέψει σε νομιμόφρονες πολίτες, αλλά και η επίδραση των θεωριών περί επικείμενου και γενικευμένου κινδύνου, αποτέλεσμα της σύγχρονης κοινωνίας, ήταν η αιτία αλλαγής των στόχων του από την αναμόρφωση στον έλεγχο και τη διαχείριση. Πάνω σε αυτό, ο Bottoms (1980, 69) σημειώνει ότι η εγκατάλειψη του αναμορφωτικού ιδανικού οδήγησε σε μία διάχυτη εγκατάλειψη της ελπίδας, καθώς η ιδέα της αναμόρφωσης ήταν μια ιδέα αισιοδοξίας για την ανθρώπινη φύση και για την ικανότητα των κοινωνικών οργανισμών να αναδείξουν την θετική πλευρά των ανθρώπων.

Η νέα σωφρονιστική, όπως διατυπώθηκε από τους Feeley & Simon, και όπως διαφάνηκε από τις ήδη ακολουθούμενες πολιτικές των Η.Π.Α. θέτουν ως δεδομένο ότι η αλλαγή του ανθρώπου δεν είναι εφικτή. Για το

λόγο αυτό θεωρείται αποτελεσματικότερος ο έλεγχός τους από οποιαδήποτε άλλη προσπάθεια παρέμβασης στη συμπεριφορά τους:

«Η νέα σωφρονιστική ενδιαφέρεται λιγότερο για την ευθύνη, το σφάλμα, την ευαισθησία, τη διάγνωση ή την παρέμβαση και την θεραπεία του παραβάτη. Περισσότερο ενδιαφέρεται για τις τεχνικές με τις οποίες αναγνωρίζει, ταξινομεί και διαχειρίζεται ομάδες, κατηγοριοποιημένες ανάλογα με την επικινδυνότητά τους. Η αποστολή της είναι η διαχείριση και όχι η αλλαγή» (Feeley & Simon, 1992, 452).

1.3. Οι νέες τεχνολογίες μέσα στο σύγχρονο κοινωνικό και σωφρονιστικό πλαίσιο.

Η εισχώρηση των νέων τεχνολογιών ήρθε για να αλλάξει την καθημερινή ζωή στις φυλακές. Οι νέες τεχνολογίες έχουν πλέον ενσωματωθεί στο σχεδιασμό των φυλακών ώστε να αυξηθεί το επίπεδο ασφάλειας, το μέγεθος ελέγχου που ασκούν οι φύλακες πάνω στο περιβάλλον αλλά και της επίβλεψης των τελευταίων πάνω στους έγκλειστους. Η ανάπτυξη αυτή, των νέων τεχνολογιών, πυροδότησε το ενδιαφέρον σε θέματα όπως η εξουσία, η παρείσφρησή τους στην ιδιωτική ζωή και η διαχείριση των ανθρώπων. Κομβικό σημείο αναφοράς αποτέλεσε το Πανοπτικό, ο σχεδιασμός μιας φυλακής από τον J.Bentham (1791) και η αναβίωση του ίδιου σχεδίου από τον Foucault (1975), σε παραλληλισμό με τις τεχνολογίες παρακολούθησης που εφαρμόζονται τόσο στο εσωτερικό των φυλακών, όσο και έξω από αυτές. Το Πανοπτικό, συνδέει την επιτήρηση με τη συλλογή γνώσης από διαχειριστές, υπάκουους και υπόλογους, στην εξουσία, όπως ακριβώς συμβαίνει και στις τεχνολογίες παρακολούθησης.

Υπό το καθεστώς της παγκοσμιοποίησης, της ελεύθερης κίνησης προσώπων, αλλά και της παγκόσμια διάχυσης του φόβου και της ανασφάλειας, γεννήθηκε και η ανάγκη για τεχνολογικά μέσα που θα μπορούσαν να υπερβούν το ατομικό και το τοπικό επίπεδο και να λειτουργήσουν ρυθμιστικά στη διαρκή κίνηση των ανθρώπων. Η προσπάθεια να ελεγχθεί η ανεξέλεγκτη αυτή κίνηση, αντιμετωπίστηκε με τεχνολογίες που λειτουργούν ρυθμιστικά εξ αποστάσεως. Οι νέοι παγκοσμιοποιημένοι κίνδυνοι, αναζητούσαν έναν τρόπο να ελεγχθεί το κινούμενο άτομο και να του δοθεί μία σταθερή ταυτότητα. Η προσπάθεια αυτή, της οριοθέτησης του ατόμου μέσα στην παγκοσμιοποιημένη κοινότητα, οδήγησε σε μια σειρά νέων τεχνολογιών όπως τα βιομετρικά διαβατήρια, οι κάρτες, τα διάφορα πληροφοριακά συστήματα και τις οργανωμένες βάσεις δεδομένων που περιέχουν τα στοιχεία του κινούμενου υποκειμένου (Mathiesen, 2003, 442).

Καθώς η παρουσία των ανθρώπων θεωρήθηκε ανεπιθύμητη, αντιμετώπιστηκε προληπτικά, ενώ απαραίτητη κρίθηκε η εξακρίβωση των στοιχείων τους, προκειμένου να επιτραπεί η είσοδός τους (σε οποιοδήποτε επίπεδο, είτε πρόκειται για σύνορα, είτε για την πύλη μιας φυλακής). Η δύναμη των νέων τεχνολογιών, την εποχή της παγκοσμιοποίησης, της αυξημένης κινητικότητας των ανθρώπων και της απειλής που προσλαμβάνουν ο ένας από τον άλλο, είναι η εκμηδένιση της απόστασης, ο έλεγχος από απόσταση και η ταχύτητά τους. Ο έλεγχος από απόσταση, αυξάνει ακόμα περισσότερο το επίπεδο ασφάλειάς που παρέχουν οι νέες τεχνολογίες, καθώς αποκλείουν κάθε σχέση με το ελεγχόμενο υποκείμενο. Ο έλεγχος είναι αυτοματοποιημένος, απρόσωπος, αλλά συνεχής και παρών σε κάθε κίνηση του ατόμου. Η φυλακή, λειτουργώντας ως μικρόκοσμος, αλλά και ως «κουτί της Πανδώρας» όπου μέσα του φυλάσσονται τα πλέον (προσλαμβανόμενα ως τέτοια ή μη) επικίνδυνα στοιχεία δεν θα μπορούσε να στερείται των πιο εξελιγμένων τεχνολογικών μέσων ώστε να διασφαλιστεί ο έλεγχός τους.

Κεντρικό σημείο των θεωρητικών κατασκευών της κοινωνίας της διακινδύνευσης αλλά και της νέας σωφρονιστικής, είναι ο έλεγχος και η διαχείριση των ομάδων, η ακινητοποίησή τους και η προστασία από τον επικείμενο κίνδυνο. Οι νέες τεχνολογίες, όπως και η νέα σωφρονιστική βασίζονται στο μέλλον. Ενεργούν στο παρόν, για να αποτρέψουν την τέλεση εγκλημάτων στο μέλλον. Το cctv, η ηλεκτρονική παρακολούθηση, το g.p.s. και η βιομετρική τεχνολογία, χαρακτηρίζονται από τον έντονα προληπτικό χαρακτήρα τους, ο οποίος εκφράζεται με την αύξηση και επίταση του ελέγχου σε όσο το δυνατό περισσότερα σημεία. Τα λιγότερο φονικά όπλα, όντας ποιοτικά διαφορετικά, έχουν ως στόχο την ακινητοποίηση του πιθανού κινδύνου λειτουργώντας, ημι-προληπτικά αλλά και ημι-παρεμβατικά. Η παρέμβαση αυτή, ωστόσο, δεν πραγματοποιείται μέσα στο πλαίσιο των σωφρονιστικών τακτικών, για αναμόρφωση ή αλλαγή του παραβάτη, αλλά στο πλαίσιο της διαχείρισης κινδύνων, άμεσα και αποτελεσματικά.

Ένας τόσο εκτεταμένος έλεγχος και η διαχείριση ενός τόσο μεγάλου αριθμού ανθρώπων, όπως προβάλλεται μέσα από το πνεύμα της νέας σωφρονιστικής, δεν θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί χωρίς τη χρήση εξειδικευμένων μέσων και μηχανισμών. Η ύπαρξη των νέων τεχνολογιών εμφανίζεται ως το καταλληλότερο εργαλείο προς αυτό το σκοπό. Για την πραγματοποίηση της πολιτικής της «μηδενικής ανοχής» συστηματοποιήθηκε η χρήση της πληροφορικής, η οποία θεωρήθηκε αποτελεσματικότερη από την εντατική αστυνόμευση (Wacquant, 2001, 33.). Κατά τον ίδιο τρόπο η επέκταση της λογικής της νέας σωφρονιστικής, δηλαδή η στόχευση προς τον έλεγχο ομάδων εισάγει, κατ'ανάγκη τις νέες τεχνολογίες ως απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίησή της.

Ενώ το χαρακτηριστικό της προ-νεωτερικής σωφρονιστικής ήταν η απόδοση σωματικών ποινών και η υποβολή των καταδικασθέντων σε βασανιστήρια, εκείνο που χαρακτηρίζει τις νεωτερικές ποινές είναι ο ανθρωπιστικός τους χαρακτήρας, η στροφή προς την αναμόρφωση του εγκληματία και το ενδιαφέρον για την «ψυχή» του. Με τις αλλαγές που συντελέστηκαν κατά τον 20^ο αιώνα και καθώς το ιδανικό της αναμόρφωσης άρχισε να φαντάζει ουτοπικό, το ενδιαφέρον μετατοπίστηκε από το άτομο-εγκληματία, ο οποίος θεωρήθηκε ότι δεν έχει περιθώρια αλλαγής, σε ομάδες επικίνδυνων υπόπτων με σκοπό τον έλεγχο και τη διαχείρισή τους. Οι νέες τεχνολογίες χρησιμοποιήθηκαν αρχικά ως προς αυτό το στόχο καθώς παρείχαν μοναδικές δυνατότητες ως προς τον έλεγχο ομάδων. Η κοινωνία της διακινδύνευσης, όντας η ίδια αμυντική και διαπνεόμενη από φόβο και άγχος (Beck, 1992, 49), χρησιμοποίησε τις νέες τεχνολογίες για να προφυλαχθεί και να μπορέσει να ελέγξει το επικείμενο κακό, ποινικοποιώντας ταυτόχρονα ένα πλήθος ανθρώπινων συμπεριφορών, ενεργώντας είτε εγκληματο-προληπτικά, είτε εγκληματο-τιμωρητικά (Jones, 2000, 11).

Οι νέες τεχνολογίες, οι οποίες εφαρμόστηκαν στη σωφρονιστική εισήχθησαν σε μία χρονική περίοδο, κατά την οποία ο πληθυσμός των φυλακών είχε υπερπολλαπλασιαστεί και το κόστος τους είχε αυξηθεί υπέρμετρα. Εμφανιζόμενες ως η ιδανική λύση, η οποία ταυτόχρονα θα

μείωνε τον πληθυσμό και το κόστος των φυλακών ενώ ταυτόχρονα θα ενίσχυε την ασφάλεια, εισήχθησαν, δίνοντας το έναυσμα για ένα νέο κύμα εκμετάλλευσης των φυλακών από ιδιωτικές εταιρείες. Κινούμενες με τους νόμους της αγοράς, οι ιδιωτικές εταιρείες παρήγαγαν συνεχώς νέα προϊόντα και τα διοχέτευαν στις φυλακές οδηγώντας έτσι, σταδιακά αλλά όχι απολύτως ορατά, σε μία επίταση και εξάπλωση του κοινωνικού ελέγχου. Παρακολουθώντας την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών, παρατηρούμε ότι καθώς εξελίσσονται αλλάζει και ο τρόπος με τον οποίο επιβάλλεται ο κοινωνικός έλεγχος. Ξεκινώντας με την ηλεκτρονική παρακολούθηση και το cctv, παρατηρούμε ότι και τα δύο μέτρα εστίαζαν στη διαχείριση των κρατουμένων, τον περιορισμό των κινήσεών τους και τον έλεγχό τους. Με την εισαγωγή του g.p.s., της βιομετρικής τεχνολογίας, αλλά και των «λιγότερο φονικών όπλων», παρατηρούμε ότι ο έλεγχος αλλά και η επιβολή της τάξης αποκτά έναν ιδιαίτερα «σωματικό» χαρακτήρα. Η εμφύτευση συσκευών g.p.s. στο σώμα των παραβατών, η χρήση μορφολογικών χαρακτηριστικών και ιδιαίτερα η χρήση των λιγότερο φονικών όπλων, θα μπορούσαμε να θεωρηθεί ότι ποιοτικά παλινδρομεί σε περιόδους κατά τις οποίες η ποινή είχε ως στόχο το σώμα και όχι την ψυχή. Συνδυάζοντας όλες τις νέες τεχνολογίες μαζί, και μέσα στο κοινωνικό-πολιτικό-οικονομικό κλίμα της κοινωνίας της διακινδύνευσης, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι ενώ κατά τα μεσαιωνικά χρόνια στόχος της ποινής ήταν το σώμα, στη νεωτερική εποχή ήταν η ψυχή και στη μετά-νεωτερική το μυαλό και το σώμα, με τελικό στόχο τον πλήρη έλεγχο των εγκλείστων.

Οι νέες τεχνολογίες στον τομέα της σωφρονιστικής μπορούν να οριστούν σε δύο κατηγορίες: εκείνες που διευκολύνουν την παρακολούθηση και τον έλεγχο και εκείνες που έχουν ως σκοπό την ακινητοποίηση. Και οι δύο κατηγορίες λειτουργούν ως ενισχυτικές τις ασφαλείας μέθοδοι. Όπως καταδεικνύεται παρακάτω, η ασφάλεια στο εσωτερικό των φυλακών (αλλά και έξω από αυτές) έχει διασφαλιστεί με κάθε δυνατό τρόπο και με προϋποθέσεις να ενισχυθεί παραπάνω. Οι νέες τεχνολογίες, παρόλα αυτά, δεν έχουν δημιουργηθεί με σκοπό να εφαρμοστούν αποκλειστικά και μόνο στις φυλακές. Η επίταση του ελέγχου μέσα στο εσωτερικό τους, δεν αποτελεί μία μεμονωμένη εφαρμογή των

νέων τεχνολογιών αλλά υφίσταται την ίδια στιγμή που ο κοινωνικός έλεγχος επιτείνεται και έξω από τα σύνορά της.

Οι νέες τεχνολογίες, εφαρμοζόμενες ως εγγυητικό, της ασφάλειας, μέσο, δεν θα μπορούσαν να είναι ουδέτερες. Καθώς χρησιμοποιούνται σε ένα πλαίσιο όπου απαιτείται η ενίσχυση της ασφάλειας, είτε αυτό είναι στο εσωτερικό μίας φυλακής είτε έξω από αυτήν, αποκτούν την ίδια στιγμή της εφαρμογής τους, διπλό νόημα και περιεχόμενο. Τα προτερήματά τους αποτελούν, ταυτόχρονα, απειλή για εκείνους που επιζητούν την εφαρμογή τους (επηρεασμένοι από τις πολιτικές δημιουργίας πανικού για την αύξηση της εγκληματικότητας, οι πολίτες είναι οι ίδιοι που επιζητούν την εφαρμογή των τεχνολογικών μέσων έχοντας την αίσθηση ότι τους προσφέρονται για την προστασία τους και δεν τους επιβάλλεται). Η αύξηση της ασφάλειας, παρόλα αυτά, σημαίνει ταυτόχρονα, αύξηση του κοινωνικού ελέγχου και παρείσφρηση στην ιδιωτική ζωή. Χαρακτηρίζονται, επομένως, από έναν διυισμό, όσον αφορά στο θέμα της ασφάλειας, ο οποίος είναι αποτέλεσμα μιας αλυσιδωτής αντίδρασης που ξεκινά από την εισαγωγή τους: Οι νέες τεχνολογίες εισάγονται για να καταπολεμήσουν τα αισθήματα ανασφάλειας που διέπουν τη σημερινή κοινωνία. Ο τρόπος, όμως, με τον οποίο εισβάλλουν στην ιδιωτική ζωή, δημιουργεί εκ νέου αισθήματα ανασφάλειας, καθώς ο άνθρωπος φαίνεται ότι είναι εκτεθειμένος και παρακολουθούμενος σε κάθε του κίνηση. Η ανάγκη για ασφάλεια, δημιούργησε έντονα αισθήματα ανασφάλειας, στο πλαίσιο των νέων τεχνολογιών.

Οι νέες τεχνολογίες έχουν δύο βασικά συστατικά στοιχεία: είναι το απόλυτο εργαλείο μεγιστοποίησης της ασφάλειας, άρα και του κοινωνικού ελέγχου και αποφέρουν χρήματα στους κατασκευαστές τους. Το δεύτερο συστατικό στοιχείο, αποτελεί το κίνητρο για την ανέμη παραγωγή τους και τη διαρκή βελτίωση τους, οδηγώντας με σταθερή ταχύτητα προς τη μεγιστοποίηση του κοινωνικού ελέγχου και τη δημιουργία μιας κοινωνίας ελέγχου.

1.4.Η βιομηχανία του εγκλήματος και της τιμωρίας: Ιδιωτικοποίηση φυλακών

Η εμπορευματοποίηση του εγκλήματος και της τιμωρίας δεν αποτελεί μία νέα εφεύρεση. Μελετώντας την ιστορία, παρατηρούμε ότι τόσο οι φυλακές όσο και οι κρατούμενοι αποτέλεσαν μέσο εκμετάλλευσης και πηγή κέρδους, ενώ η ποινή διαφοροποιήθηκε και κρίθηκε αποτελεσματική σε συνδυασμό, και ανάλογα, με τις επικρατούσες κοινωνικό-οικονομικές περιστάσεις. Η πιθανότητα κέρδους, άφησε ανοιχτά περιθώρια διαφθοράς ενώ τα δικαιώματα, οι συνθήκες κράτησης και ο σωφρονισμός πέρασαν σε δεύτερη μοίρα ή αμελήθηκαν τελείως.

Τα παρακάτω σχήματα δεν αποτελούν διαδοχική παράθεση συστημάτων ποινών, αλλά παρουσιάζονται σε ποικίλα χρονικά και τοπικά πλαίσια. Τηρείται, παρόλα αυτά, χρονολογική σειρά, σε μία προσπάθεια αναφοράς παραδειγμάτων εισχώρησης ιδιωτικών επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στο χώρο των φυλακών με σκοπό τη μετατροπή τους σε κερδοφόρα επιχείρηση, προτείνοντας όχι καθεαυτό ποινές, αλλά εναλλακτικά μέτρα.

Το Σύστημα της Μεταφοράς

Από το 17^ο αιώνα στην Αγγλία, ξεκίνησε το σύστημα της «μεταφοράς», το οποίο διήρκεσε πάνω από 200 χρόνια (Smith, 1965, 58, Ekirch, 1987, 167), ενώ για το μισό της ισχύος του ήταν η αποκλειστική τιμωρία για τα σοβαρά αδικήματα. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό, οι καταδικασμένοι εγκληματίες μεταφέρονταν στη Βόρεια Αμερική. Τη μεταφορά τους αναλάμβαναν επιχειρηματίες, οι οποίοι, πουλούσαν το ανθρώπινο φορτίο τους σε αγρότες των αποικιών του Ατλαντικού που είχαν ανάγκη από εργατικά χέρια. Το μέτρο αυτό ήταν τόσο δημοφιλές καθώς απέφερε τριπλό κέρδος: μπορούσαν να απομακρυνθούν τα ανεπιθύμητα, για την κοινωνία, στοιχεία, με μηδενικό κόστος για το κράτος, αποφέροντας μεγάλο οικονομικό κέρδος στους επιχειρηματίες. Το σύστημα αυτό, κράτησε μέχρι

την Αμερικανική Επανάσταση. Το αγγλικό κράτος, στην προσπάθειά του να βρει μία εναλλακτική λύση, κατέληξε στην Αυστραλία, όπου και εγκαταστάθηκαν οι πρώτοι κατάδικοι. Το κόστος όμως της μεταφοράς και της συντήρησής τους ήταν τεράστιο, κάνοντας ακόμα πιο ελκυστικό το προηγούμενο σύστημα (Hughes, 1987, 73). Έτσι, με την Transportation Act του 1718, δόθηκε στους δικαστές η αρμοδιότητα να καταδικάζουν κατευθείαν σε μεταφορά. Αυτό οδήγησε στην αύξηση της συχνότητας επιβολής ποινών κατά 10 με 15 φορές.

Αυτοσυντηρούμενη φυλακή

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα, άρχισε να ισχύει στην Αμερική η ποινή της φυλάκισης, ως αυτόνομη ποινή και κατασκευάστηκαν τα πρώτα σωφρονιστήρια (penitentiaries). Οι εισηγητές της ιδέας της φυλακής, πίστευαν ότι θα είναι ένα αυτό-συντηρούμενο σύστημα. Όπως ακριβώς το σύστημα μεταφοράς, η φυλακή θα μπορούσε να είναι μία επιχείρηση, διαχειριζόμενη από επιχειρηματίες κοστίζοντας λίγο ή καθόλου στο κράτος. Η ιδέα της αυτοσυντηρούμενης φυλακής ήταν εμφανής περισσότερο από ποτέ στις προσπάθειες του Jeremy Bentham μεταξύ 1780 και 1800. Ευρέως γνωστός για το Πανοπτικό, το σχέδιο μιας αποτελεσματικής φυλακής, η οποία θα επέτρεπε τη μέγιστη επίβλεψη των κρατουμένων με το χαμηλότερο κόστος, ο Bentham, είναι λιγότερο γνωστός για το σχέδιό του να χτίσει και να θέσει σε λειτουργία μία αυτοσυντηρούμενη φυλακή (Himmerlfarb, 1968,44, Sempfle, 1993, 248). Παρά την αποτυχία του, τα επιχειρήματα του, ότι δηλαδή οι φυλακές δεν θα ήταν κλουβιά, αλλά εργοστάσια, ενώ οι κρατούμενοι θα μάθαιναν πειθαρχία και αποκτούσαν δεξιότητες, νομιμοποίησαν την ιδέα της φυλακής. Η ιδέα της φυλακής ως αυτοσυντηρούμενης επιχείρησης, διαχειριζόμενη από αναδόχους, βρήκε ιδιαίτερη απήχηση στην Αμερική. Από τότε έως και το 1970, λειτουργούν αυτοσυντηρούμενα, και πολλές φορές προσοδοφόρα, σωφρονιστικά καταστήματα σε πολλές νότιες πολιτείες (Feeley & Rubin, 1998, 325).

Ωβούρνειο σύστημα

Καθώς η δημιουργία της μοντέρνας φυλακής συνέπεσε με τη βιομηχανική ανάπτυξη του Δυτικού κόσμου, η τελευταία προσαρμόστηκε σε ένα σύστημα μαζικής παραγωγής. Το μικτό σωφρονιστικό σύστημα ή Ωβούρνειο, προέκυψε από την ανάγκη εκμετάλλευσης της εργασίας των καταδίκων σε βιομηχανικές εργασίες αλλά και ως τρόπος περιορισμού του κόστους των φυλακών (Αλεξιάδης, 2001, 34-35). Συχνά οι παραγωγοί έκαναν συμβόλαια με το κράτος για διάφορα είδη βιομηχανικής παραγωγής, προμήθευαν με ακατέργαστα υλικά τα εργαστήρια των φυλακών και διοχέτευαν τα έτοιμα προϊόντα στην ελεύθερη αγορά. Σύμφωνα με αναφορές του 19^{ου} αι. το Ωβούρνειο σύστημα όχι μόνο ήταν αυτοσυντηρούμενο, αλλά παρήγαγε και πλεόνασμα, αποτελώντας πηγή κέρδους για το κράτος (de Beaumont & Tocqueville, [1833]1979).

Το Ωβούρνειο σύστημα, κατέδειξε για ακόμα μία φορά το πώς τα οικονομικά συμφέροντα μπορούν να εισχωρήσουν στο σωφρονιστικό σύστημα. Στη Γαλλία του 19^{ου} αι., οι επιχειρηματίες είχαν την επίβλεψη όλων των εργασιών μέσα στη φυλακή και πληρωνόντουσαν ανάλογα με τον αριθμό των κρατουμένων και τις μέρες φυλάκισής τους. Το σύστημα αυτό άφηνε περιθώρια για την ανάπτυξη της διαφθοράς, ενώ δεν ήταν λίγες οι φορές που οι κρατικοί λειτουργοί έπαιρναν ποσοστά από τα κέρδη των επιχειρηματιών για να παραβλέψουν τα κακώς κείμενα (O'Brien, 1982, 18). Το σύστημα ήταν τόσο κερδοφόρο ώστε πολλοί είχαν δημιουργήσει περιουσία και αναλάμβαναν την «επιχείρηση» επί γενεές (Shichor, 1995, 197).

Το νέο κύμα ιδιωτικοποίησης

Το νέο κύμα ιδιωτικοποίησης των φυλακών ξεκίνησε στις αρχές της δεκαετίας του '80 στις Η.Π.Α. και συνεχίζεται έως και σήμερα. Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία τάση ιδιωτικοποίησης των φυλακών και στην

Ευρώπη (Mampaey & Renaud, 2000, 21). Το υψηλό κόστος και ο υπερπληθυσμός στις φυλακές είναι οι λόγοι για τους οποίους οι δημόσιες αρχές δέχονταν πιέσεις να αντικαταστήσουν το ανθρώπινο δυναμικό με νέες τεχνολογίες και να εισάγουν εναλλακτικές ποινές και μέτρα ασφαλείας. Επαναλαμβανομένης της ιστορίας, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις έσπευσαν να εισάγουν καινοτόμες, αποτελεσματικότερες και οικονομικότερες λύσεις και εναλλακτικές προς τις προϋπάρχουσες μορφές τιμωρίας.

Η βασική σκέψη πάνω στην οποία στηρίχτηκε η προώθηση των ιδιωτικών επιχειρήσεων ήταν το να δημιουργηθεί ανταγωνισμός μεταξύ τους ώστε να προσφερθούν οι καλύτερες δυνατές υπηρεσίες (Welch, 2005, 237). Η ιδιωτικοποίηση ήταν εξ αρχής επιτυχής εξαιτίας της αλυσιδωτής αντίδρασης που προκαλούσε. Η εισαγωγή εναλλακτικών μορφών τιμωρίας, οδηγούσε σε αυστηροποίηση των ποινών, πολλαπλασιασμό των καταδικασμένων, δημιουργία νέων ιδρυμάτων, επέκταση του κοινωνικού ελέγχου και όλα αυτά με χαμηλό ή καθόλου κόστος. Ιδιαίτερα στην περίπτωση των νέων τεχνολογιών, ο κοινωνικός έλεγχος επεκτείνεται πέραν των ιδρυμάτων και εισχωρεί στα σπίτια των πολιτών, καθώς η ποινή μπορεί να εκτίεται και εκτός φυλακής. Ότι συνέβη το 18^ο αι., σε μία μεταβατική για το ΣΑΠΔ περίοδο, συνέβη ξανά το 19^ο αι. και φαίνεται ότι συμβαίνει και τώρα (Feeley, 2002, 321).

Η ιδέα της φυλακής έχει επιβιώσει, προσοδοφόρα ή μη, λόγω της συμβολικής της σημασίας. Στο εσωτερικό της βρίσκεται ότι προσλαμβάνεται ως «επικίνδυνο» από τους πολίτες και η διατήρησή της κρίνεται ως προς όφελός τους και ως εγγυητικός παράγοντας της ασφάλειας που προσφέρει το κράτος στους τελευταίους. Παρά την αποτυχία της, η οποία είχε ήδη επισημανθεί από το 1820, η φυλακή συνεχίζει να υπάρχει, κατά τον Foucault, για δύο λόγους: είναι ενσωματωμένη στις ευρύτερες πειθαρχικές πρακτικές της μοντέρνας κοινωνίας και επιπλέον επιτελεί συγκεκριμένες λειτουργίες. Οι λειτουργίες αυτές είναι τόσο συμφέρουσες για την εξουσία ώστε υπερκαλύπτουν τα ελαττώματά της φυλακής. Το επιπρόσθετο κέρδος που μπορεί να προέλθει από τη διαχείριση των φυλακών, τοποθετεί επιπλέον παίκτες στο παιχνίδι του εγκλήματος και της τιμωρίας. Το

σύστημα της μεταφοράς, το σχέδιο της αυτοσυντηρούμενης φυλακής του Bentham, το Ωβούρνειο, φανερώνουν ότι οι επιχειρηματίες μπορούν να είναι ιδιαίτερα επινοητικοί ώστε να αυξήσουν τη ζήτηση των υπηρεσιών τους. Όσο αυξάνεται η ζήτηση, αυξάνεται και η δημιουργία νέων φυλακών (αλλά και το κέρδος από τη διατήρηση των παλιών εγκαταστάσεων), οι εναλλακτικές ποινές και τα μέσα επιτήρησης και ασφάλειας, τα οποία επεκτείνουν δραματικά την ευρύτητα του κοινωνικού ελέγχου.

Στα παραπάνω συστήματα, με εξαίρεση εκείνο του Bentham, ο οποίος είχε συμπεριλάβει και το σωφρονισμό στα σχέδιά του, παρατηρούμε ότι ως μοναδικοί στόχοι φαινόταν να είναι η μείωση του κόστους κράτησης και συντήρησης των φυλακισμένων για το κράτος και η αύξηση των εσόδων των επιχειρηματιών. Στην ουσία επρόκειτο για την εκμετάλλευση της πιο συμφέρουσας εργατικής δύναμης, καθώς δεν κόστιζε καθόλου και δεν οργανωνόταν σε σωματεία για να διεκδικήσει καλύτερους μισθούς και συνθήκες εργασίας. Πρόκειται για τη μεταμόρφωση μιας τάξης περιθωριοποιημένης και απαξιωμένης στην ελεύθερη κοινωνία, σε μία αποδοτική και προσοδοφόρα εργατική τάξη και την εκμετάλλευσή της ως τέτοια. Με την εισχώρηση του κέρδους και των επιχειρηματιών αλλάζει ουσιαστικά η φυλακή με την έννοια του «μετανοητηρίου» (penitentiary) και μετατρέπεται σε χώρο εργασίας, με τους ευνοϊκότερους όρους για τους διαχειριστές και ελάχιστες απολαβές για τους εργαζομένους¹⁵.

¹⁵ Σύμφωνα με τον Rusche G.(1933) η ποινή, σε ολόκληρη την ιστορία της διαμορφώθηκε σύμφωνα με τις ευρύτερες κοινωνικο-οικονομικές καταστάσεις και την αγορά εργασίας. Έτσι, στα προ-Μεσαιωνικά χρόνια η απονομή χρηματικών προστίμων, ανταποκρινόταν σε μία αγροτική οικονομία όπου υπήρχε η δυνατότητα εγκατάστασης σε ελεύθερες εκτάσεις και μία, σχετικά, ίση κατανομή της γης. Κατά τα Μεσαιωνικά χρόνια, η αύξηση του πληθυσμού, ο ταξικός διαχωρισμός, οι άποροι εργάτες και η ταυτόχρονη πτώση των μισθών, ο στρατός επαίτων και κλεφτών οδήγησαν σε μία ραγδαία αύξηση της οικονομικής εγκληματικότητας και αναπόφευκτα σε μία αλλαγή του ΣΑΠΔ. Οι χρηματικές ποινές δεν είχαν πλέον νόημα καθώς οι κλέφτες και οι επαίτες δεν είχαν περιουσία. Έτσι, σταδιακά, οι ποινές αντικαταστάθηκαν με μαστιγώματα και θανατώσεις με αποτέλεσμα την εξολόθρευση του άπορου προλεταριάτου. Γύρω στα 1600, η περιορισμένη παροχή εργατικής δύναμης και η άνοδος των μισθών, έκανε ξανά πολύτιμους τους ανθρώπους, οι οποίοι με αυστηρά οικονομικά κριτήρια κρίθηκαν περισσότερο προσοδοφόροι αν παρέμεναν στη ζωή, ενώ η εξολόθρευση των εγκληματιών θεωρήθηκε ως «οικονομικά ανόητη βαρβαρότητα». Η σωματική τιμωρία αντικαθίσταται από τον εγκλεισμό, ο ανθρωπισμός αντικαθιστά τη βαρβαρότητα ως πιο κερδοφόρος, καθώς ένας έγκλειστος κλέφτης μπορεί να αποφέρει με την εργασία του στη φυλακή τα τετραπλάσια από αυτά που έχει κλέψει. Η διαμόρφωση της τιμωρίας με οικονομικούς όρους, όπως διατυπώθηκε από τον Rusche, εξαρτήθηκε από το ποσοστό ανεργίας που υπάρχει σε κάθε κοινωνία. Έτσι, σε κοινωνίες όπου υπάρχει υψηλό ποσοστό ανεργίας, οι ποινές θα έπρεπε να είναι ιδιαίτερα αυστηρές και οι συνθήκες διαβίωσης στη φυλακή

Σημαντικές μπορούν να θεωρηθούν και οι προεκτάσεις του φαινομένου, εάν αναλογιστούμε πόσο και πόσους συμφέρει η αύξηση του αριθμού των εγκλείστων. Ήδη από την εποχή του συστήματος της «μεταφοράς», παρατηρήθηκε ότι με την ψήφιση της Transportation Act, η επιβολή ποινών αυξήθηκε κατά 10 με 15 φορές καταδεικνύοντας ότι το σωφρονιστικό σύστημα κινείται σύμφωνα με τις αρχές και τους κανόνες της αγοράς και του κέρδους. Με τον τρόπο αυτό το ΣΑΠΔ, καθορίζεται από τις οικονομικές ανάγκες της σωφρονιστικής βιομηχανίας, η οποία απαιτεί την ολοένα μεγαλύτερη εισαγωγή κρατουμένων ώστε να παραμείνει κερδοφόρα, είτε οι τελευταίοι είναι μικροεγγληματίες είτε υψηλής επικινδυνότητας (άλλωστε έχει προβλεφθεί η τύχη και των δύο κατηγοριών, οι πρώτοι γίνονται υποψήφιοι εναλλακτικών ποινών και οι δεύτεροι εγκλείονται σε φυλακές υψίστης ασφαλείας). Αποτέλεσμα της τακτικής αυτής είναι το λεγόμενο net widening, η καταδίκη, δηλαδή, συνεχώς περισσότερων για ολοένα πιο μικρά αδικήματα, καταλήγοντας σε ένα σύστημα ιδιαίτερο τιμωρητικό (Feeley, 2002, 340). Το ΣΑΠΔ έχει δείξει σαφείς τάσεις προς την αύξηση του εγκάθειρκτου πληθυσμού, ειδικά με την διεύρυνση του δόγματος της μηδενικής ανοχής, την ποινικοποίηση ησόνων ενοχλήσεων (μέθη, διατάραξη κοινής ησυχίας κτλ.) και την αντιμετώπιση των μικροπαραβατών ως ειδικών εγκληματιών (οι οποίοι χαρακτηρίστηκαν ως κοινωνικοί δυναμίτες)(Adamson, 1984, 560).

απάνθρωπες, ώστε η φυλάκιση να συνεχίσει να είναι αποτρεπτική ακόμα και σε αυτούς που στερούνταν τα απαραίτητα προς το ζην. Σε κοινωνίες ή περιόδους όπου δεν υπάρχει προσφορά εργασίας ή εργατική δύναμη είναι περιορισμένη, οπότε και οι μισθοί είναι υψηλότεροι, οι ποινές θα πρέπει να είναι επίσης αυστηρές, καθώς ο εγκλεισμός κρίνεται περισσότερο προσοδοφόρος. «Όταν η εργασία των εγκληματιών είναι πολύτιμη, η εκμετάλλευση είναι προτιμότερη από την τιμωρία και η καταναγκαστική εργασία είναι η τιμωρία που ανταποκρίνεται στις περιστάσεις».

1.4.2 Ιδιωτικοποίηση και Τεχνολογία

Ο Feeley (2003, 117), είναι ένας ανάμεσα σε πολλούς, ο οποίος αντιλήφθηκε ότι ο έλεγχος του εγκλήματος αναπτύχθηκε σε τέτοιο βαθμό εξαιτίας της φύσης των νόμων της αγοράς. Σύμφωνα με τον Feeley (2002, 321), η ιδιωτικοποίηση ενισχύεται από τους επιχειρηματίες, οι οποίοι δεν προσφέρουν απλώς εναλλακτικές, σε σχέση με το κράτος, υπηρεσίες αλλά δημιουργούν ζήτηση για περισσότερες και έπειτα παρέχουν νέες μορφές κοινωνικού ελέγχου. Η αυξανόμενη παροχή υπηρεσιών αυξάνει τη ζήτηση και όταν μάλιστα αναγνωρίσουμε ότι η παραγωγή των κρατουμένων είναι αέναη, αντιλαμβανόμαστε ότι αέναη θα είναι και η παροχή ολοένα εναλλασσόμενων και εναλλακτικών υπηρεσιών. Όπως ακριβώς με το σύστημα της «μεταφοράς», αλλά και με τις πρώτες φυλακές, αυξήθηκε η συχνότητα επιβολής ποινών, με τον ίδιο τρόπο, συνεχίζουν έως και σήμερα να εφευρίσκονται οικονομικότερες εναλλακτικές λύσεις, βοηθώντας στην επέκταση του κοινωνικού ελέγχου. Προσφέροντας συνεχώς καινούριες υπηρεσίες με το πρόσχημα της μεγαλύτερης ασφάλειας, της προστασίας, της εκσυγχρονισμένης λειτουργίας και συνεχίζοντας να λειτουργούν με τους νόμους της αγοράς¹⁶, οι ιδιωτικές εταιρείες κάνουν το έγκλημα και την τιμωρία, μετοχές οι οποίες θα αποφέρουν σίγουρο κέρδος. Όπως ακριβώς στη Γαλλία γενεές επί γενεών είχαν κάνει περιουσίες από την εκμετάλλευση της εργασίας των κρατουμένων, έτσι και τώρα οι μεταγενέστεροί τους, εταιρείες, επενδυτές και μέτοχοι απολαμβάνουν τα κέρδη τους στη Wall Street (Welch, 2005, 278). Χρησιμοποιώντας τα λόγια του Nils Christie (1994, 100):

«Οι φυλακές σημαίνουν χρήματα. Πολλά χρήματα. Πολλά για την κατασκευή τους, για τον εξοπλισμό τους. Και πολλά για τη διαχείρισή τους».

Εξετάζοντας τα παραπάνω, μπορούμε να αντιληφθούμε τις συνέπειες της ιδιωτικοποίησης κυρίως όσον αφορά τα μεμονωμένα άτομα, αλλά και

¹⁶ Σύμφωνα με την άποψη του Gleason Archer, διατυπωμένη ήδη από το 1937, στο βιβλίο του History of Radio to 1926, οι νόμοι της αγοράς επιβάλλουν τη διαρκή παραγωγή καινούριων προϊόντων: «15 χρόνια είναι περίπου ο μέσος όρος αναμονής και μέσα σε αυτή την περίοδο ο εφευρέτης, ο άνθρωπος που το διοχετεύει στην αγορά και ο επενδυτής, μπορούν να χάσουν τα πάντα. Η ζήτηση του κοινού ακόμα και για μεγάλες εφευρέσεις, εκδηλώνεται με αργό ρυθμό. Γι'αυτό, ο σοφός καπιταλιστής επιδιώκει να αξιοποιήσει συνεχώς καινούριες εφευρέσεις». (Jolly, 1997, 1)

για το κράτος ως έννοια. Είναι φανερό το μέγεθος παρέμβασης στις εξουσίες της πολιτείας και την καταπάτηση των αρχών του «κοινωνικού συμβολαίου», το οποίο υπάρχει ως εγγυητής της ασφάλειας των πολιτών αλλά και της αρμοδιότητας της πολιτείας να τιμωρεί τους παραβάτες του ποινικού νόμου. Δεν είναι λίγα τα κενά στη νομοθεσία που αφήνουν ακάλυπτους τους κρατούμενους σε περίπτωση τραυματισμού ή θανάτου τους με ταυτόχρονη άρνηση ανάληψης ευθύνης τόσο από τις ιδιωτικές επιχειρήσεις όσο και από το κράτος. Δεν υπάρχει μόνο ασάφεια στην απόδοση ευθυνών, σε περίπτωση για παράδειγμα, θανάτου ή τραυματισμού ενός κρατούμενου, αλλά και αυθαιρεσία από τις εταιρείες. Οι τελευταίες εφαρμόζουν έναν διαφορετικό, κατασκευασμένο από τους ίδιους, σωφρονιστικό κώδικα, ενώ απουσιάζουν τα μέτρα ασφαλείας τόσο κατά τη μεταφορά των κρατουμένων, όσο και κατά την κράτηση. Σε περιπτώσεις τέτοιων αυθαιρεσιών δε, σπεύδουν να απαντήσουν : «Εμείς σχεδιάσαμε και χτίσαμε τη φυλακή. Είναι δικιά μας» (Bates, 1998, 15).

Ξεκινώντας από τις απαρχές της εκμετάλλευσης των εγκλείστων, και αργότερα των φυλακών, από επιχειρηματίες εντοπίζουμε την πολυεπίπεδη εμπλοκή του ιδιωτικού τομέα και το κέρδος που αποκομίζουν:

- Εκμεταλλεούμενοι τους καταδικασθέντες ως εργατική δύναμη πουλώντας τους σε τρίτους αλλά και τους έγκλειστους ως εργατική δύναμη εκμεταλλεούμενη από τους ίδιους.
- Από τις φυλακές, με την εισχώρηση των κατασκευαστικών εταιρειών.
- Από τις φυλακές, με την εισχώρηση των εταιρειών παροχής υπηρεσιών διατροφής, ένδυσης και ειδών καθημερινής ανάγκης για τους έγκλειστους.
- Από τις φυλακές, με την εισχώρηση των εταιρειών πληροφορικών συστημάτων (σύστημα ηλεκτρονικής παρακολούθησης, cctv, υπολογιστές).
- Από τις φυλακές με την εισχώρηση των εταιρειών κατασκευής συσκευών ασφαλείας (g.p.s.) αλλά και όπλων (less lethal weapons).

Είναι γεγονός ότι η άποψη που θέλει τη φυλακή ως «παραγωγική μονάδα», δεν είναι υποστηρίξιμη σε όλες τις ιστορικές εποχές. Η επιδίωξη των αρχών να καταστήσουν παραγωγική την εργασία των κρατουμένων πάντα μαιωνόταν, με αποτέλεσμα να μη μπορούμε να μιλάμε για τη φυλακή ως εργαστήριο ή εργοστάσιο (Melossi & Pavarini, 1981, 202). Παρά το ότι η φυλακή δεν απέδωσε ως χώρος εργασίας και παραγωγής, ο ιδιωτικός τομέας υπήρξε, σε κάθε ευκαιρία, ευρηματικός ως προς τον πειραματισμό με νέους, κάθε φορά, τρόπους, οι οποίοι θα μπορούσαν να καταστήσουν τη φυλακή ως πηγή κέρδους.

B.

Οι εφαρμογές των νέων τεχνολογιών στη σωφρονιστική

2.1. Ηλεκτρονική παρακολούθηση

Όπως προαναφέρθηκε, η εισαγωγή των νέων τεχνολογιών συνέβη σε μία περίοδο όπου είχε υπερπολλαπλασιαστεί ο αριθμός των εγκλείστων στη φυλακή και ανέκυψε η ανάγκη να χρησιμοποιηθούν νέα μέτρα τόσο για τη μείωση του πληθυσμού, όσο και του κόστους που προέκυπτε από αυτή την αύξηση. Η ηλεκτρονική παρακολούθηση, όπως και πολλές από τις νέες τεχνολογίες χαρακτηρίζεται από τη δυνατότητά της να εφαρμοστεί σε μεμονωμένα άτομα αλλά και ομάδες, διαπνεόμενη από την διαχειριστική λογική της νέας σωφρονιστικής.

Το 1984, συμπίπτοντας με τη μυθιστορηματική απόδοση του Μεγάλου Αδερφού από τον George Orwell, πρώτος ο Jack Love, δικαστής στο Νέο Μεξικό, εφήρμοσε μία συσκευή ηλεκτρονική παρακολούθησης ώστε να επιβάλει τον κατ'οίκον εγκλεισμό σε έναν παραβάτη (Fox, 1987, 133). Λίγα χρόνια μετά, η ηλεκτρονική παρακολούθηση εφαρμόστηκε σε πολλές Πολιτείες των Η.Π.Α, με πρώτη την Φλόριντα το 1984 και έπειτα τον Καναδά, την Αυστραλία, τη Σιγκαπούρη και το Ισραήλ. Το 1989 εφαρμόστηκε στην Αγγλία, η οποία έγινε η πρώτη χώρα εφαρμογής του μέτρου χωρίς την διεξαγωγή δίκης (Black & Smith, 2003, 2). Η ηλεκτρονική παρακολούθηση θεωρήθηκε ιδιαίτερα ελκυστική στις Η.Π.Α. λόγω της δυνατότητάς της να ελέγξει και να περιορίσει τον, ολοένα αυξανόμενο, πληθυσμό των φυλακών και λόγω αυτής της ιδιότητας εφαρμόστηκε σε ποικίλα πλαίσια (Mortimer & May, 1997, 48) και σε ένα μεγάλο αριθμό παραβατών [40.000 το 1997 (Schmidt, 1998, 49)].

Τα προγράμματα ηλεκτρονικής παρακολούθησης χρησιμοποιούν είτε ένα σύστημα διαρκούς εκπομπής σήματος είτε λειτουργούν ως προγραμματισμένες συσκευές επικοινωνίας. Στην πρώτη περίπτωση

(ενεργητικό σύστημα) το σύστημα αποτελείται από τρία βασικά στοιχεία: έναν πομπό, έναν δέκτη και ένα κεντρικό υπολογιστή. Ο πομπός είναι προσαρμοσμένος στον καρπό ή τον αστράγαλο του παραβάτη και εκπέμπει, κατά περιόδους, ένα κωδικοποιημένο σήμα. Ο δέκτης λαμβάνει τα σήματα του πομπού που βρίσκεται στο σώμα του παραβάτη και αναφέρεται σε έναν κεντρικό υπολογιστή για τη συχνότητα των σημάτων που δέχεται. Στη δεύτερη περίπτωση (παθητικό σύστημα), γίνονται κλήσεις σε συγκεκριμένες ή τυχαίες ώρες της ημέρας και αναφέρονται τα αποτελέσματα αυτών των κλήσεων (John Howard Society of Alberta, 2000, 4).

Η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορες φάσεις της δικαστικής διαδικασίας, ως εναλλακτικό, έναντι της φυλάκισης, μέτρο (Maxfield & Baumer, 1990, 521). Μπορεί να τεθεί σε εφαρμογή, είτε κατά την προφυλάκιση πριν από τη δίκη, με πολλούς μελετητές να τίθενται υπέρ της αποτελεσματικότητας του μέτρου (Altman, Murray, & Wooten, 1997,31, Cadigan, 1993, 52, Cooprider, 1992,48, Cooprider & Kerby, 1990, 34), αλλά κυρίως εφαρμόζεται αντί της βασικής ποινής ή μέρους αυτής. Στην πρώτη περίπτωση ο παραβάτης συνήθως πληρώνει κάποιο ποσό ως εγγύηση και τίθεται υπό ηλεκτρονική παρακολούθηση μέχρι την στιγμή της εκδίκασης της υπόθεσής του. Όσον αφορά στη δεύτερη περίπτωση και όπως έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή σε ορισμένες περιοχές του Καναδά και της Νότιας Αυστραλίας, το δικαστήριο ή οι αρμόδιες αρχές αποφασίζουν συνυπολογίζοντας διάφορες παραμέτρους (βαρύτητα του εγκλήματος, την ηλικία του δράστη, το χρόνο μέχρι την ολοκλήρωση της ποινής του) την πιθανότητα έκτισης του υπολοίπου της ποινής υπό ηλεκτρονική παρακολούθηση (Black & Smith, 2003, 3). Η ηλεκτρονική παρακολούθηση χρησιμοποιείται ως βασική ποινή, με την μορφή του κατ'οίκον περιορισμού, στην Αγγλία, την Ουαλία, την Ολλανδία, ενώ στις Η.Π.Α. εφαρμόζεται και θεωρείται ως επιεικέστερη ποινή σε σχέση με τη φυλάκιση (Black & Smith, 2003, 3). Μπορεί, τέλος να χρησιμοποιηθεί ως προϋπόθεση για την υπό όρους αποφυλάκιση, κάτι το οποίο θεωρείται ότι διευκολύνει τη μετάβαση του κρατουμένου από το καθεστώς του εγκλεισμού στην ελεύθερη κοινωνία (Albrecht, 2005, 4).

Οι παραβάτες που βρίσκονται υπό ηλεκτρονική παρακολούθηση, επιτρέπεται να φύγουν από το σπίτι τους για συγκεκριμένους και εγκεκριμένους μόνο σκοπούς όπως η εργασία, η θεραπεία και η κοινωφελής εργασία. Η απουσία από το σπίτι για μη εγκεκριμένο λόγο ή μη επιτρεπόμενη ώρα, σημαίνει ταυτόχρονα παραβίαση των όρων της επιτήρησης κάτι, το οποίο μπορεί να καταλήξει στην επιστροφή στη φυλακή (Holman & Brown, 2003, 201).

Παρά το ότι ο κατ'οίκον περιορισμός και η ηλεκτρονική παρακολούθηση είναι δύο διαφορετικές ποινές, συχνά χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό, με την ηλεκτρονική παρακολούθηση να έχει ενισχυτικό ρόλο στη συμμόρφωση του παραβάτη με τους όρους της κατ'οίκον επιτήρησης. Γενικά, η ηλεκτρονική παρακολούθηση χρησιμοποιείται σε ποινές στις οποίες χρειάζεται εντατική επίβλεψη (Holman & Brown, 2003, 202), προσφέροντας έναν τεχνολογικό «σύνδεσμο» μεταξύ επιτήρησης και τιμωρίας, με την επιτήρηση να γίνεται πιο αποτελεσματική ώστε να επιβεβαιωθεί η ύπαρξη της τιμωρίας.

Η ηλεκτρονική παρακολούθηση χρησιμοποιείται λόγω της τριπλής της λειτουργίας:

- Ως μέσο κράτησης, ώστε να εξασφαλιστεί η παρουσία του ατόμου σε συγκεκριμένο μέρος,
- Ως περιοριστικό, της δράσης του ατόμου, μέτρο, ώστε να προληφθούν ορισμένες ενέργειές του, όπως η πρόσβασή του σε απαγορευμένες περιοχές ή η επαφή με πιθανά θύματα ή παλαιότερους συγκατατούμενούς του,
- Ως μέσο παρακολούθησης χωρίς τον αναγκαστικό περιορισμό των κινήσεών του παραβάτη (Black & Smith, 2003, 2) (καθώς έχει την ελεγχόμενη ελευθερία να βρεθεί και εκτός του σπιτιού του).

Οι υποστηρικτές της ηλεκτρονικής παρακολούθησης επισημαίνουν ότι οι νέοι τρόποι επιβολής της τιμωρίας πάντα συνυπάρχουν με ευρύτερες

κοινωνικές αλλαγές (Lilly & Ball, 1987, 516), συμφωνώντας, εν μέρει, με τον Deleuze στο ότι σε κάθε ιστορική εποχή, ισχύουν και διαφορετικές κοινωνικές τεχνικές για την επιβολή της δύναμης (Deleuze, 1997, 309). Εάν λειτουργήσει ως εναλλακτικό, της ποινής, μέτρο, η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να αποφέρει μείωση στον πληθυσμό των φυλακών αλλά και να αποτρέψει το χτίσιμο νέων φυλακών. Όταν χρησιμοποιείται κατά την προφυλάκιση, όσοι άλλοτε κρατούνταν, μπορούν να παραμένουν στο σπίτι τους, ενώ όταν εφαρμόζεται κατά την υπό όρους αποφυλάκιση, κρατούμενοι που θα παρέμεναν έγκλειστοι, μπορούν να επιστρέψουν στην κοινωνία, ενισχύοντας και κάνοντας πιο σύντομη την πορεία προς την επανένταξή τους (Gainey, Payne, & O'Toole, 2000, 740).

Εκ πρώτης όψεως, μία μορφή ποινής η οποία καταφέρνει να μειώσει τον πληθυσμό των φυλακών ενώ ταυτόχρονα όχι μόνο δεν αποφέρει το οικονομικό και ψυχολογικό κόστος του εγκλεισμού, αλλά θα μπορούσε να λειτουργήσει και αναμορφωτικά, φαντάζει ως ιδανική. Η ηλεκτρονική παρακολούθηση έχει συνδεθεί με ένα θεωρητικό πλαίσιο της κριτικής εγκληματολογίας, το οποίο εστιάζει σε θέματα όπως η εμπορευματοποίηση, η διαχείριση κινδύνων, η ιδιωτικοποίηση καθώς και οι νέες μορφές αποκλεισμού. Μέσα στην προοπτική της «νέας σωφρονιστικής», η ηλεκτρονική παρακολούθηση αντιπροσωπεύει ένα από τα πολλά στοιχεία που σηματοδοτούν την τάση για την αλλαγή του ΣΑΠΔ και του κοινωνικού ελέγχου ως αποτέλεσμα της τεχνολογικής ανάπτυξης και της μετάβασης στη μετα-νεωτερική κοινωνία (Albrecht, 2005, 2).

Η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να ενταχθεί σε αυτό που ο Jones (2000) ονομάζει «ψηφιακό νόμο» (digital rule). Ο ψηφιακός νόμος περιγράφει μία μορφή εξ'αποστάσεως παρακολούθησης η οποία πραγματοποιείται με την έλευση συγκεκριμένης ηλεκτρονικής τεχνολογίας. Αυτή η μορφή παρακολούθησης βασίζεται σε ένα σύστημα το οποίο δίνει πληροφορίες για το πότε ένας νόμος έχει παραβιαστεί και θεωρητικά είναι αντικείμενο διαχείρισης από ένα μικρό αριθμό ανθρώπων (σ.11). Ο ψηφιακός νόμος βρίσκει άμεση εφαρμογή στη διαχειριστική όψη της νέας σωφρονιστικής, η οποία στοχεύει στον έλεγχο μαζών από λίγα άτομα. Η

ηλεκτρονική παρακολούθηση ως ποινή εμπεριέχει όλα τα στοιχεία του ψηφιακού νόμου όπου ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων μπορούν να ελέγχονται από ένα μικρό αριθμό διαχειριστών με τον κύριο όγκο των παραβιάσεων του συστήματος να γίνονται άμεσα αντιληπτές.

Η χρήση τεχνολογικών μέσων για τον έλεγχο και την τιμωρία των παραβατών βρήκε ενάντιους εκείνους που θεωρούσαν τέτοιου είδους καινοτομίες ως παρεισφρητικές στην προσωπική ζωή, επιτρέποντας την παρακολούθηση των παραβατών και μετατρέποντας τα σπίτια τους σε φυλακές ¹⁷(Houk, 1984, 439, Lilly & Ball, 1987, 510, Grace, 1990, 293, Schmidt, 1991, 14, Lilly, Ball, Curry, and Smith, 1992, 46, Brown & Elrod, 1995, 339). Οι κριτικές κατά του μέτρου, επισημαίνουν ότι δεν πρόκειται απλώς για ένα εναλλακτικό, της φυλάκισης, μέτρο, αλλά για έναν τρόπο επέκτασης του κοινωνικού ελέγχου. Η εισαγωγή του ως μέσου αντιμετώπισης του υπερπληθυσμού των φυλακών, δεν αναιρεί το γεγονός ότι οι παραβάτες που απέφυγαν τον εγκλεισμό λειτούργησαν ως (μετα)φορείς του κοινωνικού ελέγχου σε μέρη όπου δεν είχε προηγουμένως επεκταθεί, δηλαδή, στα ίδια τα σπίτια τους.

Επιπλέον, ενώ το μέτρο αναμφίβολα αποτελεί λύση στον υπερπληθυσμό των φυλακών (ως κτιριακών εγκαταστάσεων), στην ουσία οδηγεί σε αύξηση του αριθμού των εγκλείστων (γενικά), είτε ο εγκλεισμός λαμβάνει χώρα στη φυλακή, είτε στην ίδια την κατοικία του παραβάτη. Πολλοί υποστηρίζουν ότι οι παραβάτες στους οποίους εφαρμόζεται το μέτρο της ηλεκτρονικής παρακολούθησης είναι άτομα, τα οποία, ανεπίσημα, θα είχαν διαφύγει την εμπλοκή τους με το ΣΑΠΔ (Bonta, Wallace-Capretta, & Rooney, 2000, 321, Mainprize, 1992, 170) και υπόκεινται σε πολύ πιο έντονη επιτήρηση σε σύγκριση με την εποχή κατά την οποία απουσίαζε η ηλεκτρονική τεχνολογία, οδηγώντας στο φαινόμενο του “net-widening” (Cohen, 1985, 16, 126, Jackson, de Keijser, &

¹⁷ Η έκταση της ποινής κατ'αυτόν τον τρόπο αποτελεί έναν είδος εισχώρησης του ελέγχου μέσα στο σπίτι του μέσα στο οποίο παρακολουθείται διαρκώς αποτελώντας εισβολή στην ιδιωτική του ζωή αλλά και στη ζωή των άλλων μελών της οικογένειάς αναιρώντας έτσι τον όρο «ιδιωτική», κατά παράβαση του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκή Σύμβασης για την Προστασία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και των Θεμελιωδών Ελευθεριών και του άρθρου 4 του Ν.2766/1999 του Ελληνικού Σωφρονιστικού Κώδικα, σύμφωνα με τον οποίο «κατά την εκτέλεση της ποινής δεν περιορίζεται κανένα άλλο ατομικό δικαίωμα των κρατουμένων εκτός από το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία» (Μαργαρίτης & Παρασκευόπουλος, 2000, 125).

Michon, 1995, 49, Mainprize, 1992, 171, Sigler & Lamb, 1995, 6). Αν και θεωρείται ότι αποδίδει οικονομικά, (Lilly et al., 1992, 44, Silvia, 1989, 130, Spelman, 1995, 119), η επέκταση του κοινωνικού ελέγχου αλλά και το net-widening επιφέρει επιπρόσθετα έξοδα και τελικά οδηγεί σε αύξηση, αν όχι του έγκλειστου, του πληθυσμού που εμπλέκεται με το ΣΑΠΔ.

Επιπλέον, η ηλεκτρονική παρακολούθηση αν και θεωρείται επεικέστερη ως ποινή, σε σύγκριση με τον εγκλεισμό, έχουν εκφραστεί ανησυχίες ότι θα μπορούσε να επιφέρει αυστηροποίηση των ποινών¹⁸ (Jarred, 2000 στο Black & Smith, 2003, 2). Αυτό θα μπορούσε να συμβεί όταν εφαρμόζεται αντί επεικέστερων ποινών, όπως η αναστολή, οδηγώντας ταυτόχρονα τόσο σε “net-widening”, όσο και σε αυστηρότερες ποινές (Fox, 1987 στο Black & Smith, 2003, 4). Σύμφωνα με τον Feeley (2002, 334, 337), η εισαγωγή εναλλακτικών ποινών, ειδικά όταν αυτή γίνεται με την εμπλοκή των επιχειρηματιών (στην περίπτωση της ηλεκτρονική παρακολούθηση, εμπλέκονται κυρίως οι ιδιωτικές εταιρείες κατασκευής των συστημάτων υποστήριξης του μέτρου), οδηγεί σε αυστηροποίηση των ποινών, όπως συνέβη και στην περίπτωση του συστήματος της μεταφοράς.

Ένα από τα χαρακτηριστικά της ηλεκτρονικής παρακολούθησης είναι ότι δίνει ελευθερία κινήσεων στον παραβάτη. Το τελευταίο μπορεί να λειτουργήσει είτε ως πλεονέκτημα, καθώς καθιστά τον παραβάτη πιο ευέλικτο και πιο ικανό να συμμετέχει σε κοινωνικές δραστηριότητες, τις οποίες στερείται κατά τον εγκλεισμό, αλλά και ως μειονέκτημα καθώς μειώνει την ικανότητα παρέμβασης των αρχών, όταν ο τελευταίος πρόκειται να παρανομήσει. Επιπλέον, η ανασκόπηση της βιβλιογραφίας δείχνει ότι υπάρχει ένα «φιλτράρισμα» των υποψηφίων, από τους οποίους επιλέγονται εκείνοι που θεωρούνται χαμηλού κινδύνου ως «καλύτεροι υποψήφιοι» για να τεθούν υπό ηλεκτρονική παρακολούθηση (Bonta et al, 2000, 314). Η εφαρμογή της ηλεκτρονικής παρακολούθησης σε ομάδες παραβατών χαμηλής επικινδυνότητας, θέτει υπό αμφισβήτηση τόσο την καταλληλότητά

¹⁸ Κατά τον Feeley, οι εναλλακτικές ποινές που έχουν, κατά καιρούς προταθεί και οι οποίες εμπλέκουν και τον ιδιωτικό τομέα στη σωφρονιστική βιομηχανία, τελικά οδηγούν σε αυστηροποίηση των ποινών, καθώς λειτουργούν με τους νόμους της αγοράς.

της ως, εναλλακτικό της ποινής, μέτρο, όσο και την εγκυρότητα των αξιολογήσεων. Αλλά και η ίδια η αποτελεσματικότητά της είναι αμφισβητούμενη καθώς φαίνεται ότι μπορεί να αποδώσει εφαρμοζόμενη μόνο σε παραβάτες των οποίων η διαχείριση θα ήταν εφικτή και με τρόπους λιγότερο παρεμβατικούς από την ηλεκτρονική παρακολούθηση.

Μελετητές υποστηρίζουν ότι σε αντίθεση με τον εγκλεισμό στη φυλακή, ο οποίος συνοδεύεται από ντροπή του ίδιου του εγκλειστού, η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να θεωρηθεί ως ένα δείγμα επαναφοράς της εμπιστοσύνης προς τον παραβάτη (Gainey et al., 2000, 740), ενώ, πάνω στο ίδιο θέμα, άλλοι παρατηρούν ότι η προσαρμογή του πομπού στο σώμα του παραβάτη αποτελεί δείγμα έλλειψης εμπιστοσύνης προς αυτόν (Jones, 2000, 13). Όσον αφορά στον ισχυρισμό, ότι η παραμονή του παραβάτη στο σπίτι του, σε αντίθεση με το περιβάλλον της φυλακής, ενισχύει τις προκοινωνικές του δεξιότητες και ενισχύει την εκμάθηση της αυτοπειθαρχίας (Ball & Lilly, 21), αν και ελκυστικός, δεν συνοδεύεται από εμπειρικά στοιχεία που να τον επιβεβαιώνουν. Ίσως, μάλιστα, να συμβαίνει το αντίθετο. Η παραμονή του παραβάτη στο σπίτι του αποδεικνύεται κάθε άλλο παρά αναμορφωτική καθώς συγκεκριμένες συμπεριφορές (όπως πορνεία και χρήση εξαρτησιογόνων ουσιών) συνεχίζουν να υφίστανται με την ίδια συχνότητα (Roger & Jolin, 1989, 146). Σημαντικό κρίνεται και το επιπρόσθετο βάρος στην οικογένεια του παραβάτη, η οποία πρέπει να υποστεί το στίγμα που φέρει ο «κατ'οίκον εγκλειστος».

Ιδιαίτερα σημαντική κρίνεται η αποφυγή της επαφής του παραβάτη με το εγκληματογόνο περιβάλλον της φυλακής και κατά τις τρεις φάσεις εφαρμογής του μέτρου. Έρευνες δείχνουν ότι όσοι έχουν τεθεί υπό ηλεκτρονική παρακολούθηση, είναι λιγότερο πιθανό να διαπράξουν καινούρια αδικήματα σε σχέση με όσους έχουν φυλακιστεί (Bonta, Wallace-Capretta, & Rooney, 2000, Courtright, Berg, & Mutchnick, 1997, 2000). Η τελευταία διαπίστωση μπορεί να ενισχύσει την άποψη του ότι η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να έχει χαρακτήρα αναμορφωτικό ή επιφέρει κάποια αλλαγή στη συμπεριφορά των επιτηρούμενων, αν αναλογιστούμε ότι η συμπεριφορά των εγκλειστών δεν παρουσιάζει καμία αλλαγή αλλά

παραμένει «μονότονα σταθερή μέσα στο χρόνο» (Zamble, 1990, 136). Παρόλα αυτά, και σύμφωνα με τους Andrews & Bonta (1998, 65), η υποτροπή μειώνεται περισσότερο με τη συμμετοχή του παραβάτη σε κάποιο θεραπευτικό πρόγραμμα, παρά με την επιβολή ηλεκτρονική παρακολούθησης. Είναι φανερό ότι ποινές, οι οποίες δεν έχουν ως στόχο τους τις ξεχωριστές ανάγκες ενός παραβάτη, προσφέροντας λιγότερο ή καθόλου θεραπευτικά μέσα και περισσότερο μέσα ελέγχου, κάνουν λιγότερο πιθανή την αποτροπή της υποτροπής. Όταν οι τιμωρητικές ποινές δεν ανταποκρίνονται στις αρχές της αποτελεσματικής σωφρονιστικής παρέμβασης και της εξατομικευμένης θεραπείας, η εγκληματική συμπεριφορά όχι μόνο δεν αποτρέπεται, αλλά οι εναλλακτικές ποινές γίνονται η αιτία ώστε να επεκταθεί ο θεσμός των φυλακών (με τη γενικευμένη έννοια), των οποίων την συμφόρηση και επέκταση εισήχθησαν για να αποτρέψουν.

Το ίδιο το κοινό έχει χαρακτηρίσει την ηλεκτρονική παρακολούθηση ως πιο ελαστική ποινή σε σχέση με την φυλάκιση (Larivee, 1993, 21, Turner, Cullen, Sundt, & Applegate, 1997, 6-26). Η παραπάνω διαπίστωση σε συνδυασμό με το κόστος που επιβαρύνει τον παραβάτη¹⁹ ώστε να του επιβληθεί η ηλεκτρονική παρακολούθηση, φανερώνει τον ταξικό χαρακτήρα του μέτρου και όπως χαρακτηριστικά έχει διατυπωθεί: «Εκείνοι με τα περισσότερα χρήματα φαίνεται ότι υπόκεινται σε κατ'οίκον παρακολούθηση και εκείνοι με λιγότερα χρήματα πηγαίνουν στη φυλακή» (Peck, 1988, 27). Επιπλέον, τόσο οι υπηρεσίες που επιβάλλουν την ποινή της ηλεκτρονική παρακολούθησης όσο και ο ίδιος ο παραβάτης, θα πρέπει να κατέχουν τα απαραίτητα τεχνολογικά (και μη) μέσα. Προφανώς, η απουσία τηλεφώνου στην κατοικία του παραβάτη, αλλά και η ίδια η απουσία της κατοικίας, καθιστούν το μέτρο μη εφαρμόσιμο, κάτι που αποκλείει μία μεγάλη κοινωνική ομάδα από τη προοπτική εφαρμογής της εναλλακτικής αυτής ποινής. Παρατηρούμε ότι ο αποκλεισμός συνεχίζεται μέχρι τα τελευταία

¹⁹ Η εφαρμογή του μέτρου ως πειραματικού στο Βέλγιο, κόστιζε στον παραβάτη περίπου 5000 βελγικά φράγκα το μήνα για την εξασφάλιση του απαραίτητου εξοπλισμού.

σκαλοπάτια του ΣΑΠΔ, και αφορά περίπου τις ίδιες ομάδες που είχαν στοχοποιηθεί και προ του εγκλεισμού.

Η ηλεκτρονική παρακολούθηση μπορεί να έχει μερική εφαρμογή τόσο ως εναλλακτικό της ποινής μέτρο, εφόσον ενδείκνυται μόνο για παραβάτες χαμηλής επικινδυνότητας αλλά και λόγω της δυνατότητας, εκ των πραγμάτων, εφαρμογής μόνο σε εκείνους που έχουν την οικονομική ευχέρεια να πληρώσουν για αυτό. Η τελευταία διαπίστωση, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι λόγω της συμμετοχής στην ηλεκτρονική παρακολούθηση, ατόμων που ούτως ή άλλως θα απέφευγαν τον εγκλεισμό, μας οδηγεί στο να αμφιβάλουμε για την ικανότητά του να μειώνει τον πληθυσμό των φυλακών αλλά στο να αναγνωρίζουμε την επέκταση του δικτύου του κοινωνικού ελέγχου.

2.2 Global Positioning System (G.P.S)

Η τεχνολογία που χρησιμοποιείται στο σύστημα ηλεκτρονική παρακολούθησης μπορεί να επιβεβαιώσει το εάν ο παραβάτης βρίσκεται στην οικία του τις ώρες που είναι υποχρεωμένος να βρίσκεται εκεί και εάν ακολουθεί τους όρους της κατ'οίκον επιτήρησης, όπως αυτοί έχουν επιβληθεί. Παρόλα αυτά, ο εντοπισμός του κατά την πιθανή απουσία του ή τη μετακίνησή του σε άλλους χώρους, δεν μπορεί να καλυφθεί με το σύστημα της ηλεκτρονική παρακολούθησης, η οποία δεν προσφέρει ένα ολοκληρωμένο, αλλά ένα περιορισμένο σε συγκεκριμένο χώρο, σύστημα παρακολούθησης. Καθώς η ηλεκτρονική παρακολούθηση δεν εφαρμόζεται στο κλειστό και ελεγχόμενο περιβάλλον της φυλακής, δημιουργείται αναπόφευκτα ένα κενό ελέγχου στις κινήσεις του παραβάτη. Το κενό αυτό, έρχεται να αναπληρώσει το Global Positioning System (G.P.S).

Η χρήση του G.P.S. χρησιμοποιείται κυρίως για επικίνδυνους εγκληματίες, όπως οι κατηγορούμενοι για σεξουαλικά εγκλήματα, στους οποίους απαγορεύεται να πλησιάσουν τα προηγούμενα θύματά τους, αλλά και χώρους όπως σχολεία και πάρκα (Purvis, 2005, 435). Η χρήση του G.P.S. προωθήθηκε, κυρίως, ως μέσο για να ενισχυθεί η ασφάλεια των θυμάτων [Στη Μ.Βρετανία εφαρμόστηκε επισήμως το 2000, μετά τη δολοφονία της 8χρονης Sarah Payne από γνωστό παιδόφιλο (Nellis, 2009, 106)]. Σε κάποιες περιπτώσεις, υπάρχουν ειδικοί περιορισμοί γύρω από τον τόπο εργασίας ή κατοικίας του θύματος, ώστε να αποφευχθεί η είσοδος του δράστη. Σε αυτές τις περιπτώσεις, τα συστήματα G.P.S. ειδοποιούν τους αρμόδιους ότι παραβιάστηκαν τα μέτρα περιορισμού και αυτοί, με τη σειρά τους, μπορούν να ενημερώσουν το θύμα ώστε να προφυλαχθεί ή να παρέμβουν οι ίδιοι (Blomberg, Bails & Waid, 2008, 9).

Η χρήση του G.P.S. έχει αυξηθεί ραγδαία στην Αμερική από το 1997, ενώ από τότε έχει χρησιμοποιηθεί πιλοτικά σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες

(Βαυαρία, Μ.Βρετανία, Γαλλία, Ολλανδία, Νέα Ζηλανδία) (Elzinga & Nijboer, 2006, 373). Οι γεω-εντοπιστικές τεχνολογίες, χρησιμοποιήθηκαν αρχικά για στρατιωτικούς σκοπούς κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, ως ενισχυτικά της ασφαλείας, μέτρα. Εξαιτίας της αποτελεσματικότητάς τους, θεωρήθηκαν αργότερα ως χρήσιμα μέτρα για την επέκταση και αύξηση της έντασης του κρατικού ελέγχου στις καθημερινή ζωή, το πρόγραμμα και τις κινήσεις, τουλάχιστον μερικών παραβατών. Οι ιδιωτικές εταιρείες, οι οποίες ανταποκρίθηκαν στο ενδιαφέρον του κράτους για την ασφάλεια, παρουσιάζουν το G.P.S., όχι μόνο ανώτερο της ηλεκτρονική παρακολούθησης (καθώς μπορεί να παρακολουθήσει το άτομο μόνο σε ένα συγκεκριμένο χώρο), αλλά και απαραίτητο εργαλείο για την αντιμετώπιση των σωφρονιστικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν οι δυτικές χώρες κατά τη μετα-νεωτερική περίοδο (Nellis, 2008, 101).

Το G.P.S αποτελείται από έναν δορυφόρο, ένα δίκτυο επίγειων σταθμών και έναν αριθμό κινητών συσκευών που φέρει ο χρήστης. Η μέτρηση της απόστασης και από τα τρία αυτά στοιχεία που αποτελούν το G.P.S, οδηγεί στην εξακρίβωση της θέσης του παραβάτη ή του εκάστοτε χρήστη (Black & Smith, 2003, 2). Στο ΣΑΠΔ, το G.P.S χρησιμοποιείται για τους ίδιους λόγους, για τους οποίους χρησιμοποιείται και το σύστημα ηλεκτρονικής παρακολούθησης, δηλαδή ως μέσο κράτησης, ως περιοριστικό, της δράσης, μέτρο και ως μέσο παρακολούθησης, ενώ λειτουργεί όπως το ενεργητικό σύστημα ηλεκτρονικής παρακολούθησης. Τα πιο εξελιγμένα συστήματα G.P.S. (τρίτης γενιάς), μπορεί να αποτελούνται και από μικροσκοπικές κάμερες εμφυτευμένες κάτω από το δέρμα του παρακολουθούμενου, πετυχαίνοντας ταυτόχρονα τον εντοπισμό του αλλά και τη μέτρηση των φυσικών ή των βιοχημικών του λειτουργιών, όπως το ποσοστό του αλκοόλ στο αίμα του (Black & Smith, 2003, 2).

Το G.P.S. διαφέρει από την παραδοσιακή επιτήρηση, καθώς εισάγει έναν νέο τρόπο αυτόματης παρακολούθησης του ατόμου σε κίνηση. Παρακολουθεί και μερικές φορές περιορίζει την καθημερινή ζωή και τις κινήσεις του παραβάτη μεταφέροντας και διαμοιράζοντας τα ψηφιακά δεδομένα στις διάφορες υπηρεσίες. Ξεχωρίζει το άτομο ως μονάδα καθώς

εστιάζει στις κινήσεις του, παρόλα αυτά δεν δίνει σημασία στην ατομικότητά του, καθώς δεν ενδιαφέρεται να μάθει, να καταλάβει και πιθανώς και να αλλάξει τη συμπεριφορά του. Το G.P.S. συνδέεται άμεσα με το κοινωνικό πλαίσιο εφαρμογής των νέων τεχνολογιών. Την εποχή της παγκοσμιοποίησης, κατά την οποία η κίνηση των ανθρώπων είναι διαρκής και ανεξέλεγκτη, το G.P.S. μπορεί να ελέγξει το «κινούμενο άτομο». Πλέον, η κίνηση δεν είναι ο τρόπος για να αποφύγεις την παρακολούθηση, αλλά έχει γίνει η ίδια, αντικείμενο παρακολούθησης (Bennett & Regan 2004, 453). Η χρήση G.P.S., από την αρχή της χρήσης του στις Η.Π.Α. το 1997 ικανοποίησε τις απαιτήσεις του κοινού για ασφάλεια, ταυτόχρονα αύξησε και την εμπιστοσύνη του στις αρχές, οι οποίες θα μπορούσαν να είναι περισσότερο αποτελεσματικές απέναντι στον κίνδυνο. Παράλληλα όμως, δημιούργησε μία νέα μορφή αποκλεισμού, οριοθετώντας ζώνες εισόδου ή απαγόρευσής της, στους παρακολουθούμενους παραβάτες με άμεση ενημέρωση των αρχών, σε περίπτωση αυθαίρετης εισόδου (Nellis, 2009, 109).

Ενώ η απόφαση να εισαχθούν τεχνολογίες εντοπισμού με δορυφόρους ήταν οικονομική και πολιτική (ως μέσο μείωσης του πληθυσμού και του κόστους των φυλακών, αλλά και της ενίσχυσης του κλίματος ασφάλειας στους πολίτες, μεταφέροντας το βάρος του κλίματος ανασφάλειας αποκλειστικά στις πλάτες των παραβατών και των «επικινδύνων»), ένα μεγάλο μέρος της απόφασης αυτής ενισχύθηκε από τις εμπορικές επιχειρήσεις που προμήθευαν συσκευές ηλεκτρονική παρακολούθησης και εντοπισμού μέσω G.P.S. Όλες τους υποστήριζαν τη πρωτοποριακή φύση της προσφοράς τους, καθώς τα προϊόντα τους προσέφεραν την απόλυτη επίβλεψη πάνω στους παραβάτες, τόση όση δεν θα μπορούσε ποτέ να φανταστεί κανείς (Nellis, 2009, 120)²⁰ Η δυνατότητα του G.P.S να φανερώνει τα ακριβή στοιχεία της θέσεως αλλά και της σωματικής κατάστασης, του φορέα της συσκευής ανά πάσα στιγμή, η ίδια η

²⁰ Η απόλυτη αυτή επίβλεψη διαφημίζεται από τις ίδιες εταιρείες, στις υπηρεσίες που πρόκειται να τις χρησιμοποιήσουν με χαρακτηριστικό τρόπο: «Ξέρετε πόσο υπάκουοι είναι οι παραβάτες σας όταν είναι μακριά από το σπίτι; Εμείς τους ελέγχουμε κάθε 10 δευτερόλεπτα!», «Μπορείτε να γνωρίζετε ποιο μέρος επισκέφθηκαν οι παραβάτες σας και ακριβώς ποια ώρα, σε οποιοδήποτε μέρος του κόσμου!» (*Journal of Offender Monitoring*, 19, 2), αλλά και σε κάθε τεύχος του περιοδικού "Corrections Today" Αμερικανικής Σωφρονιστικής Ένωσης, ,οι διαφημίσεις που περιλαμβάνονται είναι ακόμη πιο περιγραφικές και περισσότερα υποσχόμενες).

αποτελεσματικότητά του, αποτελεί και το λόγο μεγιστοποίησης της ανησυχίας που προκαλεί. Όσο περισσότερο τελειοποιούνται τα μέσα που ενισχύουν την ασφάλεια έναντι ορισμένων ομάδων ανθρώπων (των οποίων η επικινδυνότητα νομιμοποιεί και την τελειοποίησή τους), τόσο περισσότερο επεκτείνεται και ο κοινωνικός έλεγχος. Καθώς οι νέες τεχνολογίες «χτίζονται» η μία πάνω στην άλλη, και ενώ θεωρείται καλύτερη εκείνη που έχει περισσότερες δυνατότητες από τις προηγούμενες, μπορούμε να αντιληφθούμε και την σταδιακή, αλλά αόρατη, επίταση του κοινωνικού ελέγχου.

2.3 CCTV: Κλειστό Κύκλωμα Παρακολούθησης

Το cctv, μπορεί να θεωρηθεί το κατεξοχήν όργανο εφαρμογής της νέας σωφρονιστικής και της πραγματοποίησης του ελέγχου και της διαχείρισης πάνω σε μεγάλες ομάδες, όπως διατυπώθηκε από τους Feeley και Simon (1992, 1994). Σηματοδοτεί την έναρξη μιας νέας εποχής κατά την οποία, η παρακολούθηση δεν αφορά πλέον μεμονωμένους ενόχους αλλά πιθανούς υπόπτους. Είναι μία προσέγγιση που βασίζεται στο μέλλον, και έχοντας ιδιαίτερα προληπτικό-ελεγκτικό χαρακτήρα, στοχεύει στην παρέμβαση πριν την τέλεση της παραβατικής πράξης. Αυτό, λοιπόν, που διαχωρίζει την παλιά από τη νέα σωφρονιστική είναι η μετακίνηση από την ατομική στη γενικευμένη υποψία (Boyne, 2000, 292). Το cctv, σε σωφρονιστικό πλαίσιο, εξυπηρετεί αυτό το σκοπό με τη μαζική συλλογή πληροφοριών για όλους τους εγκλείστους με σκοπό όχι μόνο την ανεύρεση των παραβατών των κανόνων της φυλακής, αλλά εκείνων που έχουν την πρόθεση να τους παραβούν.

Παρατηρώντας τη λειτουργία και χρήση του cctv, αναγνωρίζουμε το βαθμό στον οποίο οι νέες τεχνολογίες μπορούν να λειτουργήσουν ως εργαλείο επέκτασης του κοινωνικού ελέγχου. Μπορούμε να θεωρήσουμε, τις νέες τεχνολογίες και τον κοινωνικό έλεγχο ως ποσά ανάλογα, καθώς παρατηρούμε ότι όσο τελειοποιούνται τα τεχνολογικά επιτεύγματα τόσο πιο εκτεθειμένο και πιο ορατό από ποτέ, βρίσκεται το άτομο. Ο αυτόματος εντοπισμός και η παρέμβαση σε περίπτωση παραβιάσεων των κανόνων, σε συνδυασμό με την αυξανόμενη ποινικοποίηση ανθρώπινων συμπεριφορών, μακροπρόθεσμα θα μπορούσε να οδηγήσει σε μία αυτόματη ομοιομορφία του τρόπου συμπεριφοράς, με το άτομο να χάνει την ταυτότητά του μέσα στην ελεγχόμενη μάζα. Κατά τον Foucault, στη μοντέρνα εποχή η επιβολή της τιμωρίας με φυσική δύναμη αντικαταστάθηκε με τη δύναμη που βασίζεται στη λεπτομερή γνώση, τη παρέμβαση και τη διόρθωση. Η γνώση αυτή έχει αλλάξει δομικά ως προς το εύρος της (δεν έχει ως αντικείμενο μόνο τον εγκληματία, αλλά ολόκληρες ομάδες υπόπτων και επικίνδυνων ατόμων), την οργάνωσή της, το σκοπό για τον οποίο συλλέγεται, το πλήθος των διαχειριστών της και τους αποδέκτες της.

Με την εξέλιξη της τεχνολογίας, οι παλαιότερες κάμερες αντικαταστάθηκαν από τις νέες, δέκα φορές λιγότερο ακριβές, συσκευές, οι οποίες μπορούν να πραγματοποιήσουν κίνηση 360° ενώ ταυτόχρονα παράγουν εικόνες εξαιρετικής ποιότητας. Μπορούν να λειτουργήσουν χωρίς καλώδιο και είναι λιγότερο έως και καθόλου αντιληπτές από το παρακολουθούμενο άτομο. Η εξέλιξη των φακών σε αυτές τις πολύ μικρές κάμερες, τους επιτρέπουν να εστιάσουν σε απόσταση τόσο μικρή ώστε να μπορούν «να διαβάσουν τη μάρκα ενός πακέτου τσιγάρων σε απόσταση μεγαλύτερη των εκατό μέτρων» (Mampaey & Renaud, 2000, 47-48). Η έλλειψη φωτός δεν αποτελεί πλέον δυσκολία: οι υπέρυθρες ακτίνες επιτρέπουν τη λήψη φωτογραφιών τη νύχτα, με ανάλυση ανάλογη των φωτογραφιών των οποίων η λήψη γίνεται την ημέρα με επιπλέον δυνατότητα τη λήψη φωτογραφιών μέσα από τείχους. Η παρακολούθηση με τη βοήθεια υπολογιστή αυξάνει ακόμα περισσότερο τις δυνατότητες του συστήματος. Εκτός από την ανίχνευση κίνησης, η αναγνώριση προσώπων μέσω υπολογιστή (CFR: Computerized Face Recognition), θεωρείται ως ένα επιπλέον πλεονέκτημα. Είναι επίσης πιθανό να συνδυαστούν διάφορες τεχνολογίες μεταξύ τους όπως παρακολούθηση με εικόνα και με ήχο αλλά και ταυτόχρονη παρέμβαση.²¹

Στην πιο απλή του μορφή, ένα κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης περιλαμβάνει μια βιντεοκάμερα, ένα μόνιτορ και έναν καταγραφέα (recorder). Τα πιο πολύπλοκα συστήματα, τα οποία περιλαμβάνουν μεγαλύτερο αριθμό καμερών επιτρέπουν τη διαδοχική και ταυτόχρονη, σε πολλές κάμερες, θέαση των εικόνων. Τα κλειστά κυκλώματα παρακολούθησης μπορούν να χρησιμοποιούν ασπρόμαυρη ή έγχρωμη καταγραφή και οι θέσεις της κάμερας μπορούν να ρυθμιστούν από τηλεχειριστήριο και να εστιάσουν σε διαφορετικές περιοχές (NIJ, 2003, 2).

Η χρήση του κλειστού κυκλώματος τηλεόρασης εκτός φυλακής λειτουργεί ως ενισχυτής της ασφάλειας των πολιτών, ως τρόπος

²¹ Η Αμερικανική εταιρεία *TGGuard*® *system* συνδυάζει την παρακολούθηση με την παρέμβαση. Όσο οι βιντεοκάμερες καταγράφουν πιθανές προβληματικές καταστάσεις, μια κονσόλα μπορεί να ενεργοποιήσει εξουδετερωτικό αέριο μέσω τηλεχειριστηρίου, στα άτομα που παρακολουθούνται (Mampaey & Renaud, GRIP,2000).

εντοπισμού εγκλημάτων, ως μέσο για τη συλλογή στοιχείων, ως μέσο διευκόλυνσης για την πραγματοποίηση ελέγχου ή ως γενικό διαχειριστικό εργαλείο (Barnard, 1988 , 244, Kyle & Aldridge, 1992, 93, Chatterton & Frenz, 1994, 134, Horne, 1996, 327, Kruegle, 1997, 195, Dolahenty, 1999, 16). Στις περισσότερες καινούριες φυλακές υπάρχει κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης (Travis, Latessa & Oldendick, 1989, 35) με τη διεύθυνση των περισσότερων να δηλώνει ευχαριστημένη από τη λειτουργία τους (U.S. Department of Justice, 1995, 2). Τόσο οι φύλακες όσο και οι έγκλειστοι φαίνονται να είναι υπέρ της τοποθέτησης κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης κυρίως για την εξασφάλιση της ασφάλειας αμφοτέρων και της εξασφάλισης στοιχείων για τη μελλοντική τους υπεράσπιση, αν και για όλους ανακύπτει θέμα παρείσφρησης στην ιδιωτική ζωή των εγκλείστων (Newburn & Hayman, 2002, 117, 162).

Θεωρητικά η χρήση του cctv, ανήκει στα παρεμβατικά μέτρα περιστασιακής πρόληψης (Clarke, 1995) και δρα προληπτικά ως προς το έγκλημα και την αταξία (Phillips, 1999, 347, Welsh & Farrington, 2002, 1, Gill & Spriggs, 2005, 3). Με βάση τη θεωρία της περιστασιακής πρόληψης, το cctv δρα αποτρεπτικά στο έγκλημα, καθώς η θέαση του παραβάτη από τις κάμερες, αυξάνει τις πιθανότητες σύλληψής του αλλά και το προσλαμβανόμενο ρίσκο από τη μεριά του. Η αύξηση του προσλαμβανόμενου ρίσκου λειτουργεί ανασταλτικά στην απόφαση του δράστη να παραβιάσει το νόμο (Clarke & Felson, 1993, Clarke, 1997). Με βάση τη routine activities theory, για να πραγματοποιηθεί ένα έγκλημα χρειάζονται τρία στοιχεία: ένας προσιτός στόχος, η απουσία ικανών φυλάκων και ένας δράστης. Το cctv λειτουργεί ως «ικανός φύλακας», στην περίπτωση πάντα που υπάρχει κάποιος να το διαχειρίζεται (ή φαίνεται ότι υπάρχει, καθώς ένα μεγάλο μέρος της δύναμης του cctv κρύβεται στην ικανότητά του να δημιουργεί ένα αίσθημα μόνιμης θέασης). Η παρουσία, επομένως, «ικανού φύλακα», ακόμα και αν υπάρχει δράστης και προσιτός στόχος, θα αποτρέψει τη διάπραξη εγκλήματος (Cohen & Felson, 1979; Felson, 1987, 1994).

Αν και οι προληπτικές τακτικές είναι ιδιαίτερα σημαντικές, στην περίπτωση των νέων τεχνολογιών έχουν, κατά καιρούς προβληθεί ευρέως ως δικαιολογία για την εισαγωγή τεχνολογιών παρακολούθησης. Όπως επισημαίνει ο Zedner (2006, 265):

«Η λογική της ασφάλειας ορίζει ολοένα πιο πρώιμες παρεμβάσεις ώστε να μειωθούν οι ευκαιρίες, ο στόχος να γίνει δύσκολος και να αυξηθεί η παρακολούθηση ακόμα και πριν η τέλεση ενός εγκλήματος φανεί ως άμεσος κίνδυνος».

Η βιντεοεπιτήρηση, μπορεί να εμπνεύσει τον φόβο στους εγκλειστούς, μπορεί επίσης να τους αποτρέψει από το να παραβούν κάποιον κανόνα της φυλακής, εφόσον γνωρίζουν ότι οι πράξεις τους καταγράφονται. Η καταγραφή όμως και η παρακολούθηση δεν επηρεάζουν ή δεν μειώνουν τη θέληση του ατόμου να παραβιάσει τους κανόνες καθώς πρόκειται για ένα μέτρο περιοριστικό ως προς την κίνηση και όχι ως προς την σκέψη. Αυτό σημαίνει ότι είναι δυνατή και πιθανή η μετατόπιση της παραβατικής συμπεριφοράς σε άλλους χώρους οι οποίοι δεν επιτηρούνται, αλλά και αυτό εξαρτάται από την ίδια την διαρρύθμιση του χώρου, το πλήθος των καμερών και τη διαχείρισή τους από τους φύλακες. Σύμφωνα με τον Gary T. Marx, οι άνθρωποι είναι εξαιρετικά ευρηματικοί ως προς τους τρόπους που βρίσκουν για να νικήσουν τα συστήματα ελέγχου και να αποφύγουν την παρακολούθηση. Τα περισσότερα συστήματα παρακολούθησης έχουν δομικά κενά, τυφλά σημεία και περιορισμούς ενώ η αποτελεσματικότητά τους έγκειται, επιπρόσθετα, και στον ανθρώπινο χειρισμό. Επιπλέον, λειτουργικά μειονεκτήματα, όπως η ευαισθησία των εξωτερικών καμερών στις καιρικές συνθήκες, είναι περισσότερο ο κανόνας παρά η εξαίρεση στις περισσότερες φυλακές (Latessa, 1996, 742).

Η μεγαλύτερη απειλή, κρυμμένη στη χρήση της βιντεοεπιτήρησης, είναι η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των εγκλειστών με δύο διαφορετικούς τρόπους. Στην περίπτωση που παρακολουθούνται χωρίς να το γνωρίζουν, οδηγούμαστε στην απόσπαση πληροφοριών, οι οποίες περιλαμβάνουν συγκεκριμένες συμπεριφορές και στάσεις, τις οποίες το ενδιαφερόμενο

άτομο πιθανώς να μην ήθελε να αποκαλύψει. Εάν παρακολουθείται εν γνώσει του, τότε αναγκάζεται να υιοθετήσει συμπεριφορές που δεν θα υπήρχαν αν απουσίαζαν οι κάμερες, παύει δηλαδή να είναι το άτομο που ήταν και γίνεται το άτομο που πρέπει να είναι. Η αίσθηση της μόνιμης παρακολούθησης και η γνώση «ότι σε βλέπουν χωρίς εσύ να τους βλέπεις» επιφορτίζει το άτομο με αβεβαιότητα και ανασφάλεια, είναι πηγή άγχους, δυσφορίας και τρόμου δημιουργεί συναισθήματα καταπίεσης και εγκλωβισμού (Mampreaey & Renaud, 2000, 48). Η λειτουργία όμως και η δύναμη του συστήματος αυτού πηγάζει από αυτή την ίδια τη γνώση του εγκλείστου ότι συνεχώς παρακολουθείται, έτσι εδραιώνεται ένα καθεστώς ελέγχου και κυριαρχίας πάνω του. Ακόμα και αν οι κάμερες ήταν κλειστές, αν εκείνος δεν το γνώριζε θα εξακολουθούσε να είναι γεμάτος ανασφάλεια, οι κινήσεις του θα συνέχιζαν να είναι περιορισμένες και θα απέφευγε να δημιουργήσει προβλήματα.

Η καταγραφή και η χρήση εικόνων και βίντεο μπορούν, παρόλα αυτά, να χρησιμοποιηθούν και ως αποδεικτικά στοιχεία λειτουργώντας ως απόδειξη ενοχής τόσο εις βάρος των εγκλείστων αλλά και εις βάρος των φυλάκων. Στις 8 Οκτωβρίου 2003 δολοφονήθηκε ο Mark Walter Day από το συγκρατούμενό του John Jason Nixon στις φυλακές υψίστης ασφαλείας Sir David Longlands Correctional Centre του Queensland, όπου κρατούνταν οι 18 πιο βίαιοι εγκληματίες. Στις φυλακές υπήρχαν εγκατεστημένες 130 κάμερες, οι οποίες κατέγραψαν το γεγονός κατά τη διάρκεια του οποίου ο υπεύθυνος φύλακας, μακριά από το πόστο του και εμπλεκόμενος με άλλες ασχολίες, δεν αντιλήφθηκε το περιστατικό (Queensland Courts, 2006). Παρατηρούμε ότι το cctv, όπως και οι υπόλοιπες τεχνολογίες, εξαρτώνται και από τους διαχειριστές τους όταν κρίνονται ως προς την αποτελεσματικότητά τους. Ένας από τους κύριους λόγους εγκατάστασης του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης στις φυλακές ήταν η ενίσχυση της ασφάλειας και η αποφυγή των βίαιων επεισοδίων. Σχετικά με το παραπάνω, αλλά και με παρόμοια περιστατικά ²² παρατηρούμε ότι, ναι μεν

²² Η δολοφονία του Michael Cameron από τον David Martin 20 στις ιδιωτικές φυλακές Kilmarnock Prison της Σκωτίας στις 16 Ιουνίου 2007 (Daily record.co.uk, 22/2/2008; BBC News, 20/3/2008) , βίαιες επιθέσεις όπως του ανήλικου Darren Cornelius κατά συγκρατούμενού του στις φυλακές του Εδιμβούργου (BBC News, 18/7/2008), απόπειρες δολοφονίας όπως αυτή του George McGeoch κατά του συγκρατούμενού του Peter Docherty στη Dumfries Prison (BBC

το cctv χρησιμοποιήθηκε ως μέσο παροχής αποδείξεων αλλά και ότι η βίαιη συμπεριφορά των εγκλείστων δεν αποτράπηκε. Τα περιστατικά έλαβαν χώρα σε περιοχές της φυλακής όπου υπήρχε κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης, χωρίς καν να γίνει καμία προσπάθεια εκ μέρους των εγκλείστων να αποφύγουν την καταγραφή των πράξεών τους. Από τα παραπάνω περιστατικά διαφαίνεται ότι η συμπεριφορά των εγκλείστων δεν επηρεάστηκε από την παρουσία καμερών των οποίων η χρησιμότητα και αποτελεσματικότητα κρίθηκε εκ των υστέρων, κατά την απόδοση ευθυνών.

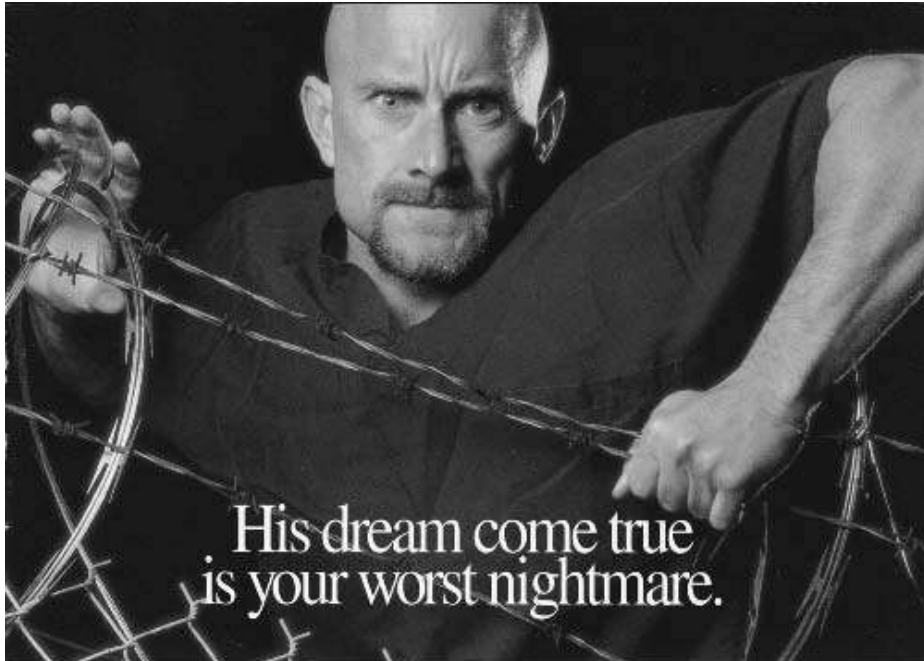
Αν και, η παρατήρηση κάποιου θα μπορούσε να οδηγήσει στην ενσυναίσθηση, τη συνεργασία και τη μείωση διαφορών δύναμης, στη μοντέρνα εποπτική κουλτούρα, ο παρατηρητής θεωρείται ότι ασκεί εξουσία πάνω στον παρατηρούμενο (Saetnan, 2007, 194). Το κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης μοιάζει να πραγματοποιεί το σχέδιο του Bentham για το Πανοπτικό, εμπνέοντας στους εγκλείστους ένα μόνιμο αίσθημα παρακολούθησης και την υποψία και συγχρόνως τη βεβαιότητα ότι η εξουσία βρίσκεται παντού. Το «Πανοπτικό» αποτελείται από ένα πύργο ελέγχου από όπου ο φύλακας έβλεπε όλα τα κελιά που βρισκόντουσαν ανοιχτά μπροστά του, σε κυκλική μορφή. Ο φύλακας είχε ορατότητα προς όλα τα κελιά, χωρίς την αντίστροφη δυνατότητα (Αρχιμανδρίτου, 2000, 40). Ο ίδιος ο Bentham υποστήριζε ότι η εξουσία πρέπει να είναι «ορατή και ανεξέλεγκτη». Ο κρατούμενος, δηλαδή, θα πρέπει να έχει συνεχώς την εικόνα του πύργου μπροστά του ώστε να ξέρει ότι μόνιμως παρακολουθείται (ορατή), να είναι βέβαιος ότι αυτό συμβαίνει αλλά να μην γνωρίζει το πότε ακριβώς συμβαίνει (ανεξέλεγκτη) (Φουκώ, [1976], 2007, 266-267). Ο απόλυτος έλεγχος πραγματοποιείται με την εξουσία να βρίσκεται πανταχού παρούσα, χωρίς, απαραίτητως, να επιβλέπει κάθε στιγμή, αλλά να φαίνεται ότι το κάνει. Τα αποτελέσματα δε μπορεί παρά να είναι ο περιορισμός και ο υπολογισμός κάθε κίνησης με μόνο μη προσβάσιμο σημείο, το μυαλό. Το πιο σημαντικό στοιχείο του Πανοπτικού είναι η αυτοματοποίηση και η απο-ατομίκευση της εξουσίας (Φουκώ, [1976], 2007, 267). Τόσο στην περίπτωση του Πανοπτικού όσο και στην

News, 27/4/2007) καθώς και παρόμοια περιστατικά έλαβαν χώρα σε σημεία των φυλακών όπου υπήρχε κλειστό κύκλωμα παρακολούθησης, το οποίο κατέγραψε τα γεγονότα.

περίπτωση του cctv, δεν ενδιαφέρει το ποιός παρακολουθεί και το γιατί το κάνει. Το μόνο μέσο επίπληξης, συμμόρφωσης και ελέγχου είναι η συμβολική αναπαράσταση της συνεχούς παρακολούθησης, είτε αυτό είναι ένας πύργος είτε ένα πλήθος καμερών.

Συμπληρώνοντας την άποψη του Φουκώ, θα λέγαμε ότι η ποινή στη σημερινή εποχή παρουσιάζει μία ποιοτική αλλαγή, αν και όχι αναγκαστικά μείωση. Τα βασανιστήρια έχουν αντικατασταθεί με τον εγκλεισμό, όμως το τίμημα που πληρώνεται από τον παραβάτη είναι περισσότερο μακρόχρονο σε σύγκριση με την ακαριαία αποπλήρωση του σφάλματός του (π.χ. με ακρωτηριασμό), όπως γινόταν κατά το Μεσαίωνα. Μακρόχρονη δεν είναι μόνο η έκτιση της ποινής του αλλά και η έκθεσή του στον κοινωνικό έλεγχο, ο οποίος υφίσταται πριν ακόμα από τη σύλληψη του παραβάτη και ενώ ο τελευταίος βρίσκεται ακόμα υπό το καθεστώς υποψίας και όχι απαραίτητα υπό το καθεστώς της ενοχής. Και ενώ η διαφορά της μεσαιωνικής με την μετά την επιρροή του ανθρωπισμού, τιμωρία ήταν ότι η μεν πρώτη εστίαζε στο σώμα, ενώ η δεύτερη στην ψυχή, στη συμπεριφορά και το χαρακτήρα του παραβάτη, θα παρατηρήσουμε παρακάτω μία οπισθοδρόμηση σε μέτρα που στοχεύουν κυρίως στο σώμα, όχι ως μέρος της ποινής, αλλά ως

μέρος του ελέγχου μέσα στο πλαίσιο αυτής.

His dream come true
is your worst nightmare.

Escapes. Assaults. Murders. Riots. Hostages. Fires. Mass Destruction. For correctional facilities, video surveillance is critical to a fast response. Robot security system products give you the power of command and control. Switch between surveillance cameras or pan, tilt and zoom in for a closer look at inmate activity. Remotely control functions from the safety of your control center. Turn alarms and lights on or off. Lock or open doors. Communicate via two-way

audio. Display and record multiple cameras to one monitor and VCR for easier viewing with less equipment costs. Playback any camera or group of cameras for a detailed record of any event. Even send pictures long distance over ordinary phone lines. Witness for yourself how Robot video surveillance equipment gives your correctional facility the tight security you demand. Don't let his dream come true. Call 1-800-447-6744 today.

ROBOT
A SYNNOROMATIC COMPANY

2.4 Βιομετρική τεχνολογία

Μετά τα γεγονότα τα 11^{ης} Σεπτεμβρίου 2001 και τον «πόλεμο κατά της τρομοκρατίας» που ακολούθησε, παρατηρήθηκε μία σημαντική αύξηση στη χρήση βιομετρικών τεχνολογιών, αυτοματοποιημένα, δηλαδή, συστήματα που μπορούν να αναγνωρίσουν ένα άτομο μέσω των βιολογικών ή των χαρακτηριστικών της συμπεριφοράς του. Ως βιομετρικές μέθοδοι θεωρούνται η αναγνώριση μέσω των δακτυλικών αποτυπωμάτων ή του προσώπου, το σκανάρισμα του αμφιβληστροειδούς ή της ίριδας, η γεωμετρία του χεριού ή των δακτύλων καθώς και η αναγνώριση φωνής και μπορούν να χρησιμοποιηθούν είτε για αναγνώριση ενός προσώπου είτε για την εξακρίβωση των στοιχείων του (Turner, 2000, 26). Η χρήση αυτών των τεχνολογιών παρατηρήθηκε κυρίως στα σύνορα μεταξύ των χωρών όπου οι βιομετρικές μέθοδοι, συνδυασμένες με συσκευές παρακολούθησης εγκαταστάθηκαν σε αεροδρόμια και συνοριακά σημεία, σε θάλασσα και ξηρά (Van der Ploeg, 2003, 89, Zureik & Hindle, 2004, 123). Έκτοτε, οι βιομετρικές μέθοδοι χρησιμοποιήθηκαν σε ποικίλα περιβάλλοντα από νυχτερινά κέντρα και γραφεία έως φυλακές (Aas, 2006, 144). Παρά το ότι οι βιομετρικές τεχνολογίες εισήχθησαν για τον έλεγχο συγκεκριμένων κατηγοριών ατόμων, όπως οι ταξιδιώτες, οι πρόσφυγες κ.α., φαίνεται ότι σταδιακά εξαπλώνονται και επεκτείνονται σε ολόκληρους εθνικούς πληθυσμούς (Espiner, 2005).

Οι βιομετρικές τεχνολογίες χρησιμοποιούνται ευρέως και στον τομέα της σωφρονιστικής. Ως ενισχυτικές, της εσωτερικής ασφάλειας των φυλακών, μέθοδοι, χρησιμοποιούνται η αναγνώριση προσώπων (προσωπικού και επισκεπτών) καθώς και οι «smart cards», οι οποίες περιλαμβάνουν ένα «βιομετρικό κλειδί» ώστε να διευκολυνθεί η διαχείριση των κρατουμένων (Turner, 2000, 26). Η αξιοπιστία τους θεωρείται αδιαμφισβήτητη, καθώς χρησιμοποιούν ως μέσο αναγνώρισης στοιχεία του σώματος, μοναδικά για τον καθένα και γι'αυτό αδύνατο να πλαστογραφηθούν. Όπως τονίζει η Aas (2006, 145), το σημαντικότερο δεν

είναι ότι «το σώμα δεν λέει ψέματα», αλλά το πόση αλήθεια θέλουμε να αποκαλύψουμε.

Το σώμα γίνεται μία κύρια πηγή αναγνώρισης του ατόμου καθώς και ζωτικό χαρακτηριστικό των μετα-νεωτερικών μηχανισμών του κοινωνικού αποκλεισμού (Aas, 2006, 143). Σε αντίθεση με τη νεωτερική κοινωνία, η οποία στόχευε στην ψυχή του εγκληματία, την αναμόρφωση και αλλαγή του, στη μετα-νεωτερική κοινωνία, το σώμα αποτελεί στόχο, τόσο ως προς τον εντοπισμό του, την αναγνώρισή του, τον περιορισμό του στο χώρο και τον έλεγχό του. Οι νέες τεχνολογίες, δεν αντιλαμβάνονται το σώμα ως κάτι το οποίο μπορεί να διαπαιδαγωγηθεί ή να πειθαρχηθεί, αλλά περισσότερο ως μέσο για την αναγνώριση, εντοπισμό, έλεγχο και ακινητοποίηση του ατόμου. Άμεσα συνδεδεμένες με την κοινωνία διακινδύνευσης τα νέα τεχνολογικά μέσα δρουν προληπτικά ως προς τα άτομα στα οποία επιτρέπουν ή απαγορεύουν την είσοδο, αποφασίζουν την ενσωμάτωση ή τον αποκλεισμό του ανθρώπου-σώματος. Ο κοινωνικός έλεγχος φαίνεται να επεκτείνεται τόσο όσον αφορά στους πληθυσμούς όσο και στο μέτρο που επεκτείνεται πάνω στο ίδιο το άτομο, αλλά και στον τρόπο με τον οποίο μπορεί να το αποκλείσει, ρυθμίζοντας από απόσταση την είσοδο ή την έξοδό του. Ενώ ξεκινήσαμε με την από απόσταση θέαση του ατόμου με την ηλεκτρονική παρακολούθηση και το cctv, περνάμε στην παρακολούθηση μέσα από το ίδιο το σώμα μέσω των βιομετρικών τεχνολογιών και τέλος στην προσπάθεια ακινητοποίησής του μέσω των λιγότερο φονικών όπλων.

Το 2003, η Βρετανική αστυνομία κατείχε τη μεγαλύτερη βάση δεδομένων DNA, με 2.7 εκατομμύρια καταχωρήσεις, ενώ η αστυνομία των Η.Π.Α. είχε 1.3. εκατομμύρια καταχωρήσεις. Μετά από προτάσεις της βρετανικής κυβέρνησης, η αστυνομία μπορεί να παίρνει δείγμα DNA από όποιον συλλαμβάνει (Aas, 2006, 148). Αυτό οδηγεί σε μία αναπόφευκτη μαθηματική σύνδεση με την τάση παγκοσμιοποίησης του δόγματος της μηδενικής ανοχής και της αύξησης της ποινικοποίησης των συμπεριφορών. Ο πολλαπλασιασμός των συλλήψεων οδηγεί στον εμπλουτισμό των βάσεων δεδομένων και εφόσον η ποινικοποίηση των ανθρώπινων συμπεριφορών αυξάνεται, τότε, μέσα σε μία καταστροφολογική, ίσως,

λογική, θα μπορούσαμε να υποθέσουμε ότι όλοι, κάποια στιγμή θα συλληφθούν. Τότε θα μπορούμε να συζητούμε για έναν παγκοσμιοποιημένο κοινωνικό έλεγχο, κατά τον οποίο, τα στοιχεία όλων θα μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέσα σε ένα καθεστώς γενικευμένης υποψίας.

Στην κοινωνία της πληροφορίας, όπου όλα γίνονται αντιληπτά μέσω κωδικών, το σώμα, η ταυτότητα και οι λειτουργίες του, μεταφράζονται σε πληροφορικές μονάδες, διαχειρίσιμες και ελέγξιμες από απόσταση. Έτσι, η ανθρώπινη ταυτότητα αποκτά νέα, πλέον, υπόσταση, ενώ το σώμα γίνεται αντικείμενο παρακολούθησης και πηγή αναγνώρισης (Lyon, 2001, 184). Καθώς οι βιομετρικές τεχνολογίες μπορούν να εφαρμοστούν και ήδη εφαρμόζονται σε κάθε είδους ίδρυμα ή επιχείρηση, στα σύνορα μιας χώρας ή στην είσοδο ενός κτιρίου, αντιλαμβανόμαστε ότι πλέον τα σύνορα είναι κινητά, ενώ τα σημεία όπου κάποιος μπορεί να υποστεί έλεγχο πολλαπλασιάζονται.

Το σώμα υπήρξε και παλαιότερα στοιχείο αναγνώρισης του ατόμου. Το χρώμα του δέρματος, η γλώσσα του σώματος, το φύλο και η εξωτερική εμφάνιση χρησιμοποιήθηκε πάντα ως κριτήριο αποδοχής ή απόρριψης. Η διαφορά των βιομετρικών τεχνολογιών με τους προδρόμους τους είναι ότι, βασιζόμενες σε μία δυαδική γλώσσα μηδενικών και μονάδων, είναι λιγότερο χρονοβόρες, μειώνοντας το χρόνο τόσο της διαπραγμάτευσης όσο και της αντίστασης (Aas, 2006, 150). Ο αποκλεισμός γίνεται, πλέον, αυτόματα και είναι αδιαπραγμάτευτος. Οι σύγχρονες «τεχνολογίες του σώματος» παράγουν απαντήσεις για την ανθρώπινη ταυτότητα, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σαφήνεια, αμεσότητα και κυρίως ανήκουν σε μία παγκόσμια ενότητα, τη βάση δεδομένων, διαθέσιμη ανά πάσα στιγμή. Η ενοποίηση αυτή των πληροφοριών, παράγει σταθερά αποτελέσματα, διατιθέμενα σε διεθνή γλώσσα και χωρίς την ανάγκη περαιτέρω μετάφρασης, ακόμα και χωρίς την εμπλοκή του ατόμου.

Συστήματα, όπως τα βιομετρικά, είναι η βάση του, κατά τον Lash (2000, 15), «εξ αποστάσεως πολιτισμού», στην οποία η ζωή μετατρέπεται

σε «ζωή από απόσταση». Πρόκειται για συστήματα που δεν υπάρχει συναναστροφή με το υποκείμενο, παρά τα χαρακτηριστικά του, το γενετικό του υλικό και τα στοιχεία του, είναι αποθηκευμένα και διαχειρίζονται από απόσταση. Η συναναστροφή δεν είναι απαραίτητη, ούτε η ανάγκη να μειωθεί αυτή η απόσταση καθώς τα συναισθήματα, οι σκέψεις και η γνώμη του υποκειμένου δεν είναι στοιχεία απαραίτητα ως προς την ύπαρξή τους στο σύστημα ή βοηθητικά για την αναγνώρισή του. Όπως επισημαίνει ο Lianos: «το τι σκέφτεται, κάνει ή πιστεύει το υποκείμενο είναι άσχετο με αυτό που ελέγχει το σύστημα, είναι απλώς κάτι ασήμαντο για την τεχνολογική συσκευή» (2003, 423). Με αυτόν τρόπο, τα άτομα, δεν αντιμετωπίζονται πλέον ως ολότητα, αλλά αφαιρούνται της κοινωνικής και φυσικής τους ταυτότητας.

Παρατηρούμε ότι σε ολόκληρη την ιστορία της απόδοσης τιμωρίας, το σώμα ως έννοια, έπαιξε σημαντικό ρόλο. Στα μεσαιωνικά χρόνια, το σώμα του εγκληματία ακρωτηριαζόταν ή θανατωνόταν ως ένδειξη της υπεροχής της εξουσίας και ως μέσο παραδειγματισμού των υπολοίπων. Στην κοινωνία της πληροφορίας, το σώμα δεν αναζητείται προκειμένου να τιμωρηθεί και να πειθαρχηθεί, αλλά η παρουσία του αντιμετωπίζεται προληπτικά και επιδιώκεται η εξακρίβωση των στοιχείων του. Η δύναμη του σώματος δεν είναι πλέον πειθαρχική και η τιμωρία του δεν είναι τόσο χρήσιμη όσο άλλοτε. Η σημερινή δύναμη του σώματος είναι οι πληροφορίες που παρέχει, καθώς το επιδιωκόμενο είναι η συλλογή γνώσης. Και σύμφωνα με τον Lash (2000, 1): «Το κωδικοποιημένο σώμα είναι προϊόν συγκεκριμένων σχέσεων εξουσίας/γνώσης».

2.5 Less Lethal Weapons

Το αίτημα για την εισαγωγή και χρήση λιγότερο φονικών όπλων από τους φορείς της ποινικής καταστολής ξεκίνησε από τη δεκαετία του '80 (Pilant, 2000, 2). Η επίσημη εισαγωγή των λιγότερο φονικών όπλων πραγματοποιήθηκε το 1995 στο πλαίσιο ενός προγράμματος του Υπουργείου Δικαιοσύνης και του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας των Η.Π.Α. για τις ανάγκες της ανασύνταξης των αμερικανικών στρατευμάτων στη Σομαλία. Θεωρήθηκε ότι η τεχνολογία θα μείωνε τις ανεπιθύμητες απώλειες, θα καθυστερούσε και θα εμπόδιζε τον εχθρό, και θα προστάτευε τα στρατεύματα (Department of Defense, 2004, 1).

Τα «λιγότερο θανατηφόρα όπλα», έχουν σχεδιαστεί για να κάμπτουν τη θέληση του ατόμου και να εκμηδενίζουν την αντίστασή του, ενώ η βλάβη που του προκαλούν (θεωρείται ότι) είναι αναστρέψιμη. Σε αντίθεση με τα συμβατικά όπλα, σκοπός τους δεν είναι η καταστροφή του στόχου ώστε να τον καταστήσουν μη λειτουργικό, αλλά η προσωρινή ακινητοποίησή του ώστε να μειωθεί η επικινδυνότητά του (Stanley, 2008). Από μία πλευρά, τα «λιγότερο θανατηφόρα όπλα» φαίνονται ελκυστικά. Οπωσδήποτε είναι προτιμότερος ο προσωρινός τραυματισμός από τον θάνατο, παρόλα αυτά, αν δεν υπάρξει σωστή χρήση, τα αποκαλούμενα «λιγότερο θανατηφόρα όπλα, γίνονται θανατηφόρα. Για παράδειγμα, όπως αποδείχθηκε στην προσπάθεια ελέγχου εξεγέρσεων στο Βιετνάμ και τη Βόρεια Ιρλανδία, η χρήση αερίων εξουδετέρωσης όπως δακρυγόνα και CN (χλωροκετοφενόνη, αέριο ερεθιστικό για τα μάτια και το αναπνευστικό) μπορούν να σκοτώσουν αν χρησιμοποιηθούν σε περιορισμένους χώρους (Rappert, 2003, 9).

Η ιστορία δείχνει ότι τα όπλα, θανατηφόρα και λιγότερο θανατηφόρα, συχνά δεν λειτουργούν με τους τρόπους που υπόσχονται οι κατασκευαστές τους. Ο ίδιος ο όρος «λιγότερο θανατηφόρα» αποτελεί αμφίσημη έννοια ντυμένη με καθησυχαστικούς συνειρμούς μια και τα συγκεκριμένα όπλα δεν

εξαλείφουν τον θανάσιμο κίνδυνο, απλώς δείχνουν ότι η πρόθεση του χειριστή τους δεν είναι να σκοτώσει ή να δημιουργήσει μόνιμες αναπηρίες.

Τα λιγότερο θανατηφόρα όπλα που χρησιμοποιούνται στις φυλακές αρχικά δημιουργήθηκαν για στρατιωτικούς σκοπούς και επεκτάθηκαν χάρη σε ένα πρόγραμμα του Γραφείου Επιστήμης και Τεχνολογίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης των Η.Π.Α. Η κατασκευή τους ανατέθηκε σε ιδιωτικές εταιρείες οι οποίες χρηματοδοτούνται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης. Τα όπλα αυτά μπορεί να λειτουργούν με λέιζερ, να προκαλούν ηλεκτροσόκ, να εκπέμπουν χημικές ουσίες, να επιδρούν στο μυϊκό και νευρικό σύστημα του ατόμου.

Η χρήση των «λιγότερο φονικών όπλων» στις φυλακές διαρκώς αυξάνεται. Μετά την είσοδο ενός ενόχου δράστη στο σωφρονιστικό κατάστημα, κάτι το οποίο ισοδυναμεί με την εξουδετέρωσή του (Χάιδου, 2002, 1-4), επιχειρείται και επιπλέον ακινητοποίησή του με στόχο τον έλεγχο των κινήσεων και της συμπεριφοράς του.

Παρακάτω παρουσιάζονται συνοπτικά τα κυριότερα από τα «λιγότερο φονικά όπλα:

2.5.1. Λιγότερο φονικά όπλα που λειτουργούν με laser:

Laser Dissuader και Laser Dazzler. Τα δύο αυτά όπλα μοιάζουν στην όψη με τους συνηθισμένους φακούς. Παράγοντας ένα εκτυφλωτικό φως εμποδίζουν το άτομο να δει καθαρά, ή επαναλαμβάνοντας συνεχόμενα ένα χαμηλό φως, αποπροσανατολίζουν το άτομο και του προκαλούν σύγχυση. οι συσκευές μπορούν να προκαλέσουν το λεγόμενο σύνδρομο Bucha , το οποίο μοιάζει με επιληψία και προκαλεί αποπροσανατολισμό, ναυτία και ζαλάδες εξαιτίας της εκπομπής φωτός σε συχνότητες όμοιες με εκείνες του κεντρικού νευρικού συστήματος. Τα δύο αυτά όπλα, επιτρέπουν την αιχμαλώτιση του ατόμου χωρίς τη σωματική επαφή και την ακινητοποίησή του από απόσταση. Παράλληλα, η ομοιότητά τους με ένα συνηθισμένο φακό ελαχιστοποιεί την πιθανότητα αντίδρασης του παραβάτη

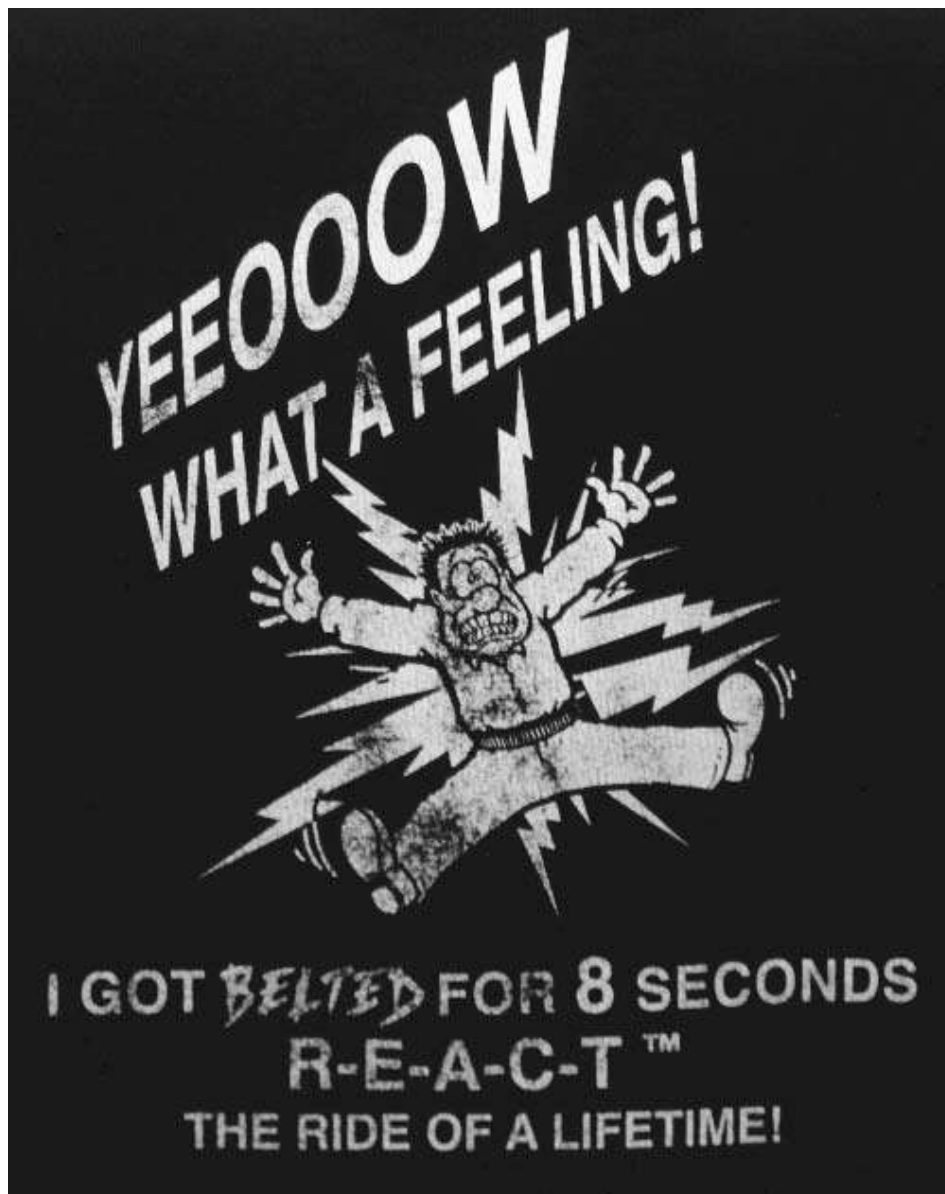
και αυξάνει την έκπληξη και το βαθμό σύγχυσης του όταν δέχεται τι εκτυφλωτικό φως (Mampaey & Renaud, 2000, 64).

2.5.2. Λιγότερο φονικά όπλα που προκαλούν ηλεκτροσόκ

Stun belt: Η ζώνη Stun Belt, φοριέται γύρω από τη μέση του εγκλείστου και είναι εξοπλισμένη με δύο ηλεκτρόδια στο ύψος του αριστερού νεφρού. Με ένα τηλεχειριστήριο που μπορεί να λειτουργήσει σε απόσταση έως και 90 μέτρα, ο φύλακας μπορεί να προκαλέσει ηλεκτρικά σοκ των 50.000 βολτ, που διαρκούν 8 δευτερόλεπτα. Σε συνδυασμό με άλλα εργαλεία κράτησης όπως χειροπέδες και αλυσίδες, χρησιμοποιείται για τη μεταφορά των επικίνδυνων κρατουμένων ενώ η Ελάχιστης Ασφάλειας Ζώνη (Minimal Security Belt) χρησιμοποιείται κυρίως για τη μεταφορά κρατουμένων στα δικαστήρια. Η κατασκευάστρια εταιρεία STUN TECH, υποστηρίζει ότι έχει πουλήσει 1400 τέτοιες ζώνες στην Αμερική και κυριαρχεί στο 90% της Αμερικάνικης αγοράς. Σύμφωνα με αναφορά της Διεθνούς Αμνηστίας, οι Ηνωμένες Πολιτείες και η Νότια Αφρική είναι οι μόνες χώρες που χρησιμοποιούν τέτοιες ζώνες στους κρατούμενους (Mampaey & Renaud, 2000, 64). Παρόλα αυτά οι κατασκευάστριες εταιρείες όπλων που προκαλούν ηλεκτροσόκ έχουν ανευρεθεί σε δώδεκα συνολικά χώρες ενώ οι μεγαλύτερες ποσότητες κατασκευής εντοπίζονται στην Ταϊβάν, την Κίνα, τη Νότια Κορέα και τις Ηνωμένες Πολιτείες (Washington Post, 19/12/1998).

Η χρήση της ηλεκτροφόρας ζώνης «Stun Belt», μπορεί να αποβεί θανατηφόρα στην περίπτωση που το θύμα είχε προηγούμενα καρδιακά προβλήματα. Στις ΗΠΑ έχει καταγραφεί τουλάχιστον ένα τέτοιο περιστατικό, κατά το οποίο φύλακας, ο οποίος στο παρελθόν είχε αντιμετωπίσει καρδιακά προβλήματα, πέθανε από καρδιακή αρρυθμία κατά τη διάρκεια δοκιμής της ζώνης και αφού υπέστη δύο διαδοχικά ηλεκτροσόκ. Σε αντίθεση με τους φυλακισμένους, οι φύλακες φορούν τη ζώνη μερικά λεπτά κατά τη διάρκεια της εκπαίδευσής τους, έχουν την ευκαιρία να προετοιμαστούν για το ηλεκτροσόκ που θα υποστούν και μπορούν να βγάλουν τη ζώνη αμέσως μετά (Amnesty International, June, 1999).

Σε έναν υγιή άνθρωπο, οι φυσικές συνέπειες των ηλεκτροσόκ μπορεί να είναι, εκτός από εγκαύματα στα σημεία επαφής των ηλεκτροδίων, ένας έντονος πόνος και ολική απώλεια ελέγχου του νευρικού και μυϊκού συστήματος, το οποίο καταλήγει στην πτώση του στο έδαφος. Ένας σημαντικός παράγοντας είναι η σχέση του θύματος με τον χειριστή του τηλεχειριστηρίου. Αν υπάρχει μια σχετική σχέση εμπιστοσύνης και ο παραβάτης γνωρίζει ότι θα υποβληθεί σε ηλεκτροσόκ μόνο αν παραβιάσει τους κανόνες, το αίσθημα άγχους θα είναι σαφώς μικρότερο συγκρινόμενο

με αυτό που θα ένιωθε αν γνώριζε ότι οποιαδήποτε στιγμή και ανεξάρτητα από τη συμπεριφορά του, ο μηχανισμός μπορεί να ενεργοποιηθεί (Mampaey & Renaud, 2000, 65).

Η ζώνη stun belt, προωθήθηκε για να εξυπηρετήσει τη μείωση του προσωπικού που συνόδευε τον κατηγορούμενο στο δικαστήριο, στο νοσοκομείο ή στο αναρρωτήριο ή για την επιτήρηση ομάδων φυλακισμένων που δούλευαν. Στην πραγματικότητα, η χρήση είναι στα χέρια των τοπικών αρχών οι οποίες αποφασίζουν αυθαίρετα για τη χρήση της. Στο OLD Parish Prison της Νέας Ορλεάνης στη Λουιζιάνα, η stun belt, χρησιμοποιείται συστηματικά σε κρατούμενους που είναι φορείς του HIV, οι οποίοι είναι απομονωμένοι σε πτέρυγα υψίστης ασφαλείας, άσχετα με το βαθμό επικινδυνότητάς τους. Στο El Paso του Colorado, ο σερίφης θεωρεί τη ζώνη stun belt κάτι ανάλογο με τις χειροπέδες. Τον Ιούνιο του 1998, ο Ronnie Hawkins, ένας νέγρος παραβάτης και φορέας του HIV, φόρεσε τη ζώνη για να παρουσιαστεί σε ένα δικαστήριο στο Sun Beach, αντιμετωπίζοντας την κατηγορία της κλοπής ασπιρίνης αξίας 200 δολαρίων. Θεωρώντας ότι ο κατηγορούμενος μιλούσε πολύ, ο δικαστής διέταξε την ενεργοποίηση της ζώνης και ο κατηγορούμενος βρέθηκε στο έδαφος (Mampaey & Renaud, 2000, 68).

Air Taser. Πρόκειται για ένα πιστόλι που εκτοξεύει δύο καλώδια που καταλήγουν σε ηλεκτρόδια εφοδιασμένα με άγκιστρα, τα οποία καρφώνονται στα ρούχα ή στο σώμα του στόχου και διοχετεύουν ηλεκτρικό ρεύμα 50.000 βολτ στον οργανισμό του. Το ηλεκτρικό ρεύμα προκαλεί σπασμούς του σκελετού και των μυών, το άτομο μένει απολύτως ακίνητος για αρκετά δευτερόλεπτα, κατά τη διάρκεια των οποίων οι αστυνομικοί έχουν τη δυνατότητα να τον αφοπλίσουν και να τον ακινητοποιήσουν (Mampaey & Renaud, 2000, 64).

Η Taser International συνεχίζει να διαφημίζει τη συσκευή της ως μια από τις πιο αποτελεσματικές και ασφαλέστερες λιγότερο φονικές επιλογές, ισχυριζόμενη ότι το Taser μειώνει τους πυροβολισμούς των αστυνομικών και τους τραυματισμούς των υπόπτων (Mesloh, Henych, Thompson, 2008,

141) ενώ υπάρχουν εκατοντάδες υποθέσεων όπου οι ζωές πολιτών σώθηκαν όταν οι αστυνομικοί χρησιμοποίησαν taser αντί για όπλα για την ακινητοποίηση επικίνδυνων ατόμων (Korlow, 2006, 16). Παρά την ασφάλεια που υπόσχεται η κατασκευάστρια εταιρεία, η Διεθνής Αμνηστία αναφέρει 152 θανάτους μέχρι το Φεβρουάριο του 2006 πέθαναν (Amnesty International, 2006) ενώ αναφορές έχουν γίνει και για χρήση συσκευών που προκαλούν ηλεκτροσόκ σε ανακρίσεις και βασανισμούς (Amnesty International, 1997).^{23, 24}

Sticky Shocker. Το sticky shocker λειτουργεί με έναν μηχανισμό ο οποίος εκτοξεύει ένα βλήμα από απόσταση δέκα μέτρων, το οποίο κολλάει στο στόχο με κόλλα η μικρές προεξοχές και προκαλεί ηλεκτροσόκ 50kv, ακόμα και πάνω από πολλά ρούχα. Η διάρκεια του ηλεκτροσόκ που προκαλεί είναι 8 δευτερόλεπτα, όπως ακριβώς και το Taser (National Institute of Justice, 1999).

2.5.3. Δίχτυα αιχμαλωσίας (capture nets):

Τα δίχτυα αιχμαλωσίας αρχικά σχεδιάστηκαν με σκοπό την ακινητοποίηση απειλητικών ζώων. Έπειτα από χρηματοδότηση του Υπουργείου Δικαιοσύνης των Η.Π.Α., και μετά από μερικές προσαρμογές, κατασκευάστηκαν τέτοιου είδους δίχτυα και για την αιχμαλωσία ανθρώπων (Mampaey & Renaud, 69, 2000)

2.5.4. Λιγότερο φονικά όπλα με χημικές ουσίες:

Τα πιο διαδεδομένα δακρυγόνα σπρέι είναι το CS, το CN, και το OC Pepper spray. Το CS είναι σπρέι το οποίο χρησιμοποιείται για την προσωρινή ακινητοποίηση επιθετικών κρατουμένων. Η έκθεση σε αυτό το σπρέι μπορεί να προκαλέσει ερεθισμό στα μάτια, δακρύρροια, αίσθηση καψίματος στη μύτη και το λαιμό, αίσθημα πίεσης στο στήθος, αίσθημα ασφυξίας. Όταν εφαρμόζεται σε κλειστούς χώρους μπορεί να προκαλέσει μέχρι και το θάνατο (Uwe, 2000). Παρά το ότι θεωρείται ότι τα συμπτώματα

²³ Η παραπάνω αναφορά συμπεριλαμβάνει χώρες στις οποίες έχει παρατηρηθεί χρήση όπλων που προκαλούν ηλεκτροσόκ σε παράνομες ανακρίσεις σε φυλακές, αστυνομικά τμήματα και κρατητήρια. Ενδεικτικά αναφέρονται η Αυστρία, η Ελλάδα, η Κίνα και η Σαουδική Αραβία και άλλες 50 χώρες.

²⁴ Στην Ελλάδα έχουν γίνει τρεις καταγγελίες πολιτών - ενός Έλληνα και δύο αλλοδαπών - οι οποίοι υποστηρίζουν ότι υπέστησαν βασανιστήρια, με χρήση taser, από Έλληνες αστυνομικούς. Το συγκεκριμένο όπλο προμηθεύτηκε η ΕΛ.ΑΣ., πριν από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 (Τα Νέα, 20/1/2009).

εξασθενούν μέσα σε 45 λεπτά, έχει υπάρξει περιστατικό κατά το οποίο ένας νεαρός άνδρας ψεκάστηκε στο πρόσωπο με CS από αστυνομικό και υπέστη μόνιμα εγκαύματα. Η όψη του αλλοιώθηκε και οι γιατροί του απαγόρευσαν να βγαίνει στο φως της ημέρας τουλάχιστον για ένα χρόνο (BBC News, 2/2/2006).

εγκαύματα από CS Spray (BBC News, 2/2/2006)

Για εκείνους που υποφέρουν από άσθμα ή παίρνουν άλλα φάρμακα ή έχουν αναπνευστικά προβλήματα, υπάρχει κίνδυνος θανάτου. Η εφημερίδα Los Angeles Times ανέφερε τουλάχιστον 61 θανάτους από το 1990 έως το 1995, συνδεδεμένους με τη χρήση OC Pepper spray από αστυνομικούς, ενώ η Αμερικανική Ένωση για τα δικαιώματα του Πολίτη ανέφερε ότι από το 1993 έως το 1995 ,μόνο στην California 26 άνθρωποι πέθαναν όταν κατά τη διάρκεια της κράτησής τους ψεκάστηκαν με OC Pepper spray(The New York Times, 19/6/1995).

Ο κατάλογος των λιγότερο φονικών όπλων είναι μεγάλος και δεν μπορούμε να είμαστε σίγουροι για το ποσοστό χρήσης τους σε σωφρονιστικά καταστήματα.

Όσον αφορά στη χρήση των όπλων αυτών σε σωφρονιστικά καταστήματα ενδεικτική είναι η έρευνα της GRIP(Group for Research and Information on Peace and Security), η οποία έστειλε ερωτηματολόγια στις διευθύνσεις των φυλακών 44 διαφορετικών χωρών αλλά έλαβε απαντήσεις μόνο από τις 25 ενώ από τα ερωτηματολόγια που στάλθηκαν σε κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μόνο η Ελλάδα, η Πορτογαλία και το Βέλγιο δεν παρέδωσαν απαντήσεις.

Από τις χώρες που απάντησαν όλες αρνήθηκαν τη χρήση όπλων που προκαλούν ηλεκτροσόκ εκτός από τη Σλοβακία που απάντησε ότι ήδη χρησιμοποιεί ένα ηλεκτρικό paralysar με το όνομα thunder bluster. Εννέα χώρες απάντησαν ότι δεν χρησιμοποιούν χημικές ουσίες, ενώ οι υπόλοιπες παραδέχτηκαν ότι τις χρησιμοποιούν μόνο σε συγκεκριμένες περιστάσεις και πάντα σύμφωνα με αυστηρούς κανονισμούς.

Παρά το ότι στις Ευρωπαϊκές φυλακές δεν υπάρχει μεγάλη χρήση των λιγότερο φονικών όπλων κανείς δε μπορεί να εγγυηθεί για το μέλλον μια και η εξάπλωση των κατασκευαστριών εταιρειών είναι ραγδαία. Μία έρευνα που διεξήχθη στη Γαλλία το 1997 (από το Observatoire des transferts d'armements) έδειξε ότι υπήρχαν 18 εταιρείες που κατασκεύαζαν συσκευές που προκαλούν ηλεκτροσόκ και 26 εταιρείες που κατασκεύαζαν δακρυγόνα και συσκευές εξουδετέρωσης (Barillot & Elomaril στο Mampaey & Renaud, 2000, 78).

Οι κατασκευάστριες εταιρείες εξαπλώνονται με γρήγορους ρυθμούς και δεν εστιάζουν μόνο στους φορείς της ποινικής καταστολής αλλά και σε απλούς πολίτες με αποτέλεσμα τα περισσότερα από τα όπλα αυτά να είναι διαθέσιμα για κάθε ενδιαφερόμενο. Για παράδειγμα το Taser πωλείται αυτή τη στιγμή έναντι 56 δολαρίων στο site: www.ebay.com ενώ η τιμή του στο www.amazon.com είναι μόλις 26 δολάρια. Η πώληση γίνεται ηλεκτρονικά και το προϊόν παραδίδεται σε λίγες μέρες στο σπίτι του ενδιαφερόμενου με το ταχυδρομείο.

Σημειώθηκε στα ανωτέρω ότι κατά τη λειτουργία του Πανοπτικού και κατ' επέκταση του κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης, το μόνο μη προσβάσιμο και ελεγχόμενο σημείο των φυλακισμένων, ήταν το μυαλό τους. Το 2001 δημιουργήθηκε στην Αμερική ένα όπλο κινούμενο με ηλεκτρομαγνητικά κύματα, το οποίο επηρεάζει τη συμπεριφορά. Το συγκεκριμένο όπλο χρησιμοποιεί το ηλεκτρομαγνητικό φάσμα και διαπερνά το δέρμα σε βάθος περίπου 42 χιλιοστών, προκαλώντας δονήσεις στα μόρια νερού που βρίσκονται στο δέρμα προκαλώντας δυσφορία και

αύξηση της θερμοκρασίας. Όσο πλησιάζει κανείς σ αυτό ,τόσο μεγαλύτερη δυσφορία νιώθει (Lewer, 2002, 3). Τα λεγόμενα «ακουστικά όπλα», επίσης συγκαταλεγόμενα στην κατηγορία των «μη φονικών όπλων», τα οποία λειτουργούν με την εκπομπή υποήχων ή υπερήχων και μπορούν να προκαλέσουν ναυτία, αποπροσανατολισμό, διαταραχή της όρασης ακόμα και εξωτερικά τραύματα με συμπτώματα από προσωρινή αδιαθεσία έως και θάνατο σε ακραίες καταστάσεις (Mampaey & Renaud, 2000, 73). Τα ακουστικά όπλα που βρίσκονται υπό κατασκευή χρησιμοποιούν ακουστικά ερεθίσματα με σκοπό τη διάλυση του πλήθους ή την κατεύθυνσή του προς μια συγκεκριμένη κατεύθυνση (Grabosky, 1998, 4). Τόσο το τελευταίο, όσο και τα προηγούμενα «μη φονικά όπλα», έχουν σχεδιαστεί για τον έλεγχο ή τον αποπροσανατολισμό μαζών και λειτουργούν συμπληρωματικά με τις συσκευές παρακολούθησης.

Παρά τη νομική κατοχύρωση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων η πραγματικότητα απέχει κατά πολύ. Στην Αμερική πολλοί έχουν πεθάνει από την έκθεσή τους σε oc pepper gas σε αστυνομικά τμήματα. Έχει αποδειχτεί ότι τα όπλα που χρησιμοποιούν ήχους μπορεί να προκαλέσουν μακροχρόνιες βλάβες στα εσωτερικά όργανα του ανθρώπου. Η χρήση του Taser έχει προκαλέσει πολλούς θανάτους κατά τη δεκαετία του '80 και παρά το ότι έχει σχεδιαστεί για να ακινητοποιεί τον «εχθρό», μπορεί να τον σκοτώσει προκαλώντας του καρδιακή προσβολή (Gurr, 1997, 9). Τα όπλα που προκαλούν ηλεκτροσόκ μπορεί να προκαλέσουν επιζήμια έως και θανατηφόρα αποτελέσματα όταν χρησιμοποιούνται σε περιπτώσεις ατόμων που πάσχουν από καρδιακές παθήσεις, νευρολογικές διαταραχές ή βρίσκονται υπό την επήρεια ναρκωτικών ουσιών. Επιπλέον, υπάρχουν αρκετές περιπτώσεις κατά τις οποίες η χρήση τους έχει συνδυαστεί με αυθαίρετη χρήση τους με σκοπό τον εξευτελισμό του κρατουμένου αλλά και με βασανιστήρια στις φυλακές²⁵

²⁵ Ένορκες καταθέσεις 17 από τους 34 εγκλείστους στο Florida Immigrant Advocacy Center στο Miami περιγράφουν κακομεταχείριση εκ μέρους των φυλάκων στο Jackson County Correctional Facility μεταξύ του Αυγούστου του 1997 και του Ιουλίου του 1998. Ισχυρίστηκαν ανάμεσα σε άλλα ότι είχαν υποστεί επίθεση με ηλεκτροφόρες ασπίδες και άλλες ηλεκτροφόρες συσκευές. Σε έκθεση της Διεθνούς Αμνηστίας παρουσιάζεται η μαρτυρία ενός κρατουμένου κατά τη μεταφορά του από το Hutchinson στο Lamed Correctional Mental Health Facility του Kansas. Κατά τη μεταφορά του , αφού τον αλυσοδέσανε, του πέρασαν χειροπέδες και τη ζώνη stun

2.6 Φυλακές Υψίστης Ασφαλείας (*Super-Max Prisons*)

Παρέχοντας απομόνωση 23 ώρες την ημέρα μέσα σε ένα περιβάλλον όπου λειτουργούν τα τελευταία επιτεύγματα της τεχνολογίας ώστε να διασφαλιστεί η μεγαλύτερη δυνατή ασφάλεια (Mears & Reisig, 2006, 33), οι φυλακές υψίστης ασφαλείας, είναι τα ιδρύματα στα οποία «δυσμενώς μετατίθενται» οι πιο βίαιοι και επικίνδυνοι εγκληματίες. Η δημιουργία τους και κυρίως ο πολλαπλασιασμός τους, σημειώθηκε τις τελευταίες δεκαετίες, σε μια περίοδο, που χαρακτηρίστηκε από έντονο φόβο του εγκλήματος, αύξηση της τιμωρητικότητας (Morris & Rothman, 1995,), αλλά και του εγκάθειρκτου πληθυσμού. Ο υπερπληθυσμός των φυλακών αλλά και αυξανόμενα προβλήματα στο εσωτερικό τους, όπως η βία (Wooldredge, Griffin, & Pratt, 2001) οδήγησε τους διαχειριστές των φυλακών σε πιο ριζικές λύσεις. Μία από αυτές ήταν η τοποθέτηση των δυσπροσαρμοστικών εγκληματιών σε φυλακές υψίστης ασφαλείας (Pizarro, Stenius, & Pratt, 2006).

Οι φυλακές υψίστης ασφαλείας αποτελούν πλέον συνηθισμένο γεγονός στο Αμερικανικό σωφρονιστικό σύστημα. Οι Αφρο-Αμερικάνοι και οι Λατίνοι υπερεκπροσωπούνταν στις φυλακές υψίστης ασφαλείας, οι οποίες αναδείχθηκαν όταν οι ομοσπονδιακές σωφρονιστικές αρχές ξεκίνησαν να στέλνουν εκείνους που θεωρούσαν ως τους πιο «επικίνδυνους», στις ομοσπονδιακές φυλακές Marion στο Illinois, οι οποίες ήταν η μόνη τέτοιου είδους εγκατάσταση το 1984. Οι λόγοι για τους οποίους κάποιοι κρατούμενοι μπορούν να θεωρηθούν «υποψήφιοι» για τον εγκλεισμό τους στις φυλακές υψίστης ασφαλείας είναι πολλοί. Είτε λόγω διάπραξης

belt αφού τον ασφάλισαν με τη ζώνη αυτοκινήτου κάθισε στο πίσω κάθισμα του περιπολικού στο οποίο υπήρχε διαχωριστικό πλέγμα που έκανε ακόμα λιγότερο αναγκαία τη χρήση της ηλεκτροφόρας ζώνης. Αφού η ζώνη ενεργοποιήθηκε δύο φορές κατά τη διάρκεια του ταξιδιού, η χρήση της συνεχίστηκε και μέσα στο κελί και όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο κρατούμενος «το ηλεκτρικό ρεύμα ήταν τόσο έντονο που νόμιζα ότι πραγματικά πέθαινα...Το ηλεκτρικό ρεύμα με πέταξε στο πάτωμα αλλά μπορούσα να ακούω τους αστυνομικούς που ήταν γύρω μου να κάνουν αστεία και να γελάνε» (Amnesty International, June 1999).

πειθαρχικών παραπτωμάτων, είτε επειδή θεωρούνται επικίνδυνοι και απειλητικοί για την ασφάλεια της φυλακής, είτε επειδή οι φύλακες θεωρούν ότι είναι μέλη συμμοριών (Haney, 2005, 241). Λόγοι, οι οποίοι προσφέρουν πολλά περιθώρια για αυθαίρετη επιλογή. Μέχρι το 1999, 34 πολιτείες είχαν φυλακές υψίστης ασφαλείας με τον αριθμό των κρατουμένων σε αυτές να φτάνει τους 20.000, δηλαδή το 1.8% του συνολικού εγκάθειρκτου πληθυσμού. (Useem & Piehl, 22008, 105). Οι έγκλειστοι στις φυλακές του Marion ήταν στην απομόνωση 23 ώρες την ημέρα, εισάγοντας το μοντέλο το οποίο έγινε μόνιμο στις φυλακές υψίστης ασφαλείας.

Το πιο ενδιαφέρον, ίσως σημείο, είναι η παντελής απουσία αναφορών στην αναμόρφωση των κρατουμένων και η επικέντρωση στην απομόνωσή τους. Αυτού του είδους οι φυλακές αντιπροσωπεύουν την εφαρμογή των πιο εξελιγμένων τεχνολογιών στην υπηρεσία του απόλυτου κοινωνικού ελέγχου. Και ενώ η ποινική καταστολή θεωρείτο η δυσμενέστερη μορφή μεταχείρισης του εγκληματία, καθώς ο τελευταίος εμπλέκεται σε ένα σύστημα διαδικασιών που χαρακτηρίζονται από τον στιγματισμό και την περιθωριοποίηση που επιφέρουν στον παρεκκλίνοντα (Χαΐδου, 2002), οι φυλακές υψίστης ασφαλείας έρχονται να προεκτείνουν και να μεγιστοποιήσουν το στίγμα θεωρώντας τον απλό εγκλεισμό ως μη επαρκές μέτρο αντιμετώπισής τους. Η μόνη δικαιολογία που προβάλλεται για την τοποθέτηση ανθρώπων υπό αυτό το καθεστώς απόλυτου ελέγχου, είναι ότι ο τρόμος που δημιουργείται από τις φυλακές υψίστης ασφαλείας, είναι το τέλειο συμπλήρωμα των τρομακτικών προσωπικοτήτων, χαρακτηριζόμενοι ως «οι χερίστοι των χειρίστων». (Davis, 2003, 51)

Οι φυλακές υψίστης ασφαλείας, αντιμετωπίζουν τον έλεγχο και τη διαχείριση ως το μόνο μέτρο αντιμετώπισης των επικίνδυνων εγκληματιών. Σε αναφορά του 2002, το Human Rights Watch έδωσε ιδιαίτερη έμφαση στην ανησυχία που προκύπτει από την εξάπλωση των φυλακών υψίστης ασφαλείας, αλλά και τις συνθήκες που επικρατούν σε αυτές:

«Τα χαρακτηριστικά των φυλακών υψίστης ασφαλείας είναι η ακραία κοινωνική απομόνωση, τα μειωμένα περιβαλλοντικά ερεθίσματα, οι

εξαιρετικά λίγες ψυχαγωγικές, επαγγελματικές και εκπαιδευτικές ευκαιρίες και τα ασυνήθιστα υψηλά επίπεδα παρακολούθησης και ελέγχου. Οι φυλακισμένοι βρίσκονται κλειδωμένοι στα κελιά τους 22 έως 23.5 ώρες την ημέρα. Τρώνε και ασκούνται μόνοι τους. Για πολλά χρόνια, εκτός από την περιστασιακή επαφή με τους φρουρούς, είναι δεμένοι με χειροπέδες όταν αφήνουν τα κελιά τους και δεν έχουν φυσική επαφή με κανένα άλλο ανθρώπινο ον (...). Οι φυλακές στις Η.Π.Α. πάντα περιελάμβαναν κελιά απομόνωσης, στα οποία εγκλείονταν οι κρατούμενοι που είχαν παραβεί τους κανόνες της φυλακής. Αυτό που διαφοροποιεί τις, νέας γενιάς, υψίστης ασφαλείας, φυλακές είναι ο διαρκώς αυξανόμενος χρόνος μακρόχρονης απομόνωσης των κρατουμένων, η χρήση τους ως εργαλεία διαχείρισης παρά για πειθαρχικούς σκοπούς και οι υπερσύγχρονες τεχνολογικές μέθοδοι με τις οποίες επιβάλλεται η κοινωνική απομόνωση. Όσοι κατηγοριοποιούνται ως επικίνδυνοι μπορούν να περάσουν χρόνια σε αυτή την απομόνωση. Αντί να αναζητούν εποικοδομητικούς τρόπους για να βοηθήσουν τους κρατούμενους να αναπτύξουν την ικανότητα να ζούνε αρμονικά με τους άλλους, το σωφρονιστικό σύστημα των Η.Π.Α. έχει στραφεί με εκδικητικότητα στην αναζήτηση της απόλυτης ασφάλειας και του ελέγχου μέσα στα αποκαλούμενα «κελιά υψηλής τεχνολογίας»».

Σκοπός των φυλακών υψίστης ασφαλείας είναι η κράτηση των «χειρίστων εκ των χειρίστων» εγκληματιών (NIC, 1997; Riveland, 1999) και ο έλεγχός τους μέσω των πιο εξελιγμένων τεχνολογιών (Horwitz, 2001; Neal, 2003) και μέσω μιας διπλής απομόνωσης, τόσο από τον εξωτερικό κόσμο όσο και από τους υπόλοιπους εγκλείστους και το προσωπικό. Οι περισσότερες φυλακές υψίστης ασφαλείας επιβάλλουν έντονη και συνεχή παρακολούθηση πάνω στους εγκλείστους, κάτι το οποίο εντείνεται από τα έντονα φώτα που υπάρχουν στα κελιά ακόμα και την ώρα που οι έγκλειστοι κοιμούνται (McShane, 1996; Ross, 2007).

Σχεδόν όλες οι φυλακές υψίστης ασφαλείας μπορούν να χαρακτηρισθούν ως «πανοπτικές» καθώς παρά το ότι δεν είναι σχεδιασμένες σε κυκλική μορφή, η ευρεία χρήση καμερών αποτυπώνουν αυτό που ο Foucault ονομάζει ως «εξουσία ορατή και ανεξέλεγκτη».

(Φουκώ, [1976], 2007, σ.266-267). Έρευνες καταδεικνύουν ότι, σύμφωνα με τις απόψεις των διαχειριστών των φυλακών υψίστης ασφαλείας, οι τελευταίες είναι αποτελεσματικές καθώς λειτουργούν ως αποθαρρυντικό, για το σύνολο του εγκάθειρκτου πληθυσμού, στοιχείο, διευκολύνουν τη διαχείριση της φυλακής και την παρεμπόδιση των βίαιων επεισοδίων (King, 1999, Riveland, 1999). Την συμβολή στην αποτροπή των βίαιων επεισοδίων, αναγνωρίζουν και οι φύλακες των φυλακών υψίστης ασφαλείας. (Mears & Castro, 2006). Παρόλα αυτά, δεν υπάρχουν εμπειρικές αποδείξεις που να αποδεικνύουν κανένα από τους δύο ισχυρισμούς (Kurki & Morris, 2001).

Η αύξηση του αριθμού των φυλακών υψίστης ασφαλείας προέρχεται, ανάμεσα σε άλλα, από την αποκήρυξη του αναμορφωτικού ιδανικού ως κυρίαρχης φιλοσοφίας και από την αλλαγή των στόχων των σωφρονιστικών πολιτικών. Η απουσία της αναμόρφωσης ως κύριου σωφρονιστικού στόχου (Ross, 2007) επηρέασε και τη δημοτικότητα των φυλακών υψίστης ασφαλείας, καθώς έδωσε στις φυλακές διαφορετικό λόγο ύπαρξης (Pizarro et al, 2006). Διαπνεόμενες από το πνεύμα της «κοινωνία της διακινδύνευσης» και τη «νέα σωφρονιστική» των Feeley & Simon (1992,1994), ομάδες εγκληματιών κατηγοριοποιήθηκαν ανάλογα με την επικινδυνότητά τους με στόχο τη διαχείρισή τους και την πρόληψη από την τέλεση νέων εγκλημάτων τόσο των ίδιων όσο και εκείνων που συγχρωτίζονται μαζί τους. Οι φυλακές υψίστης ασφαλείας είναι η απάντηση του ΣΑΠΔ για την αντιμετώπιση των βίαιων εγκληματιών, την εποχή της διακινδύνευσης (Garland, 2001). Τα αίτια του εγκλήματος δεν θεωρούνται πλέον σημαντικά, ενώ στόχος των σωφρονιστικών πολιτικών είναι η μείωση του κινδύνου, αλλά και του ποσοστού της βλάβης που προκαλεί ο εγκληματίας, με οποιαδήποτε μέσα.

Οι φυλακές υψίστης ασφαλείας αντικατοπτρίζουν την υπολογιστική λογική της νέας σωφρονιστικής και της κοινωνίας του ελέγχου. Μέσα σε αυτή τη λογική έχει προβλεφθεί μία ποινή κατάλληλη για τον καθέναν: φυλακές υψίστης ασφαλείας για τους εγκληματίες υψηλού κινδύνου και εναλλακτικές ποινές για τους εγκληματίες χαμηλού κινδύνου,

προσφέροντας ευκαιρίες επέκτασης του ελέγχου σε όλες τις κατηγορίες «επικινδύνων» (Feeley & Simon, 1992, 459). Ανεβαίνουν επίσης, ένα ακόμη σκαλοπάτι στη λογική του κοινωνικού αποκλεισμού, ο οποίος φαίνεται ότι δεν σταματάει με τον εγκλεισμό. Στη μετα-νεωτερική εποχή οι κατηγοριοποιημένοι ως «επικίνδυνοι» αποκλείονται και από τον παραδοσιακό εγκλεισμό, ο οποίος πλέον θεωρείται ως μέρος προνόμιο σε σύγκριση με τις φυλακές υψίστης ασφαλείας. Δεν είναι τυχαίο ότι οι ίδιοι οι σωφρονιστικοί υπάλληλοι τις αποκαλούν ως τις «φυλακές των φυλακών» (Rhodes, 2004, 24).

Συμπεράσματα

Στην παρούσα μελέτη αναλύθηκαν οι εφαρμογές της τεχνολογίας στον τομέα της σωφρονιστικής, το κοινωνικό, πολιτικό και σωφρονιστικό πλαίσιο μέσα στο οποίο εισήχθησαν, καθώς και οι λόγοι αλλά και οι συνέπειες που προήλθαν από την εισαγωγή τους.

Δύο ήταν οι κύριες θεωρητικές κατευθύνσεις που επηρέασαν την εισαγωγή των νέων τεχνολογιών: η κοινωνία της διακινδύνευσης και η νέα σωφρονιστική. Σύμφωνα με την πρώτη, η μετα-νεωτερική κοινωνία βίωσε έντονα συναισθήματα φόβου και ανασφάλειας και κράτησε αμυντική στάση απέναντι στους κινδύνους που την απειλούσαν. Η έννοια του θύματος και ο επιδημικός ισχυρισμός ότι όλοι θα μπορούσαν να πέσουν θύματα εγκλήματος, διόγκωσε την εντύπωση της γενικευμένης αταξίας και δημιούργησε κύματα πανικού που ζητούσαν άμεση κρατική παρέμβαση. Σε μία προσπάθεια να δοθεί ταυτότητα σε αυτούς τους κινδύνους, στοχοποιήθηκαν μεγάλες κοινωνικές ομάδες, οι οποίες κατηγοριοποιήθηκαν ως «επικίνδυνοι», οι συμπεριφορές τους ποινικοποιήθηκαν και αποτέλεσαν το στόχο των ποινικών πολιτικών. Με τον τρόπο αυτό η ευθύνη για όλο το κλίμα ανασφάλειας μεταφέρθηκε από την πολιτική εξουσία στις στοχοποιημένες τάξεις. Οι κοινωνικές αυτές ομάδες, αποκλείστηκαν κοινωνικά και ποινικά και ένα μεγάλο μέρος κατέληξε στον εγκλεισμό, δημιουργώντας σταδιακά ένα κύμα υπερπληθυσμού στις φυλακές.

Βασικό σημείο τόσο της κοινωνίας της διακινδύνευσης όσο και της νέας σωφρονιστικής ήταν η απομάκρυνσή τους από τις έννοιες της δικαιοσύνης και της ισότητας και η επικέντρωση του ενδιαφέροντος στη διαχείριση και τον έλεγχο των κατηγοριοποιημένων ως «επικίνδυνων» τάξεων. Με την αποκήρυξη του αναμορφωτικού ιδανικού, της ελπίδας ότι ο άνθρωπος μπορεί να αλλάξει, αλλά και με την κατάρρευση του νοήματος, σκοπού και ικανότητας, από τη μεριά των πολιτικών, ο νόμος, η τάξη και ο έλεγχος της συμπεριφοράς έγιναν ο νέος τρόπος διακυβέρνησης της κοινωνίας.

Οι νέες τεχνολογίες εισήχθησαν σε μία περίοδο, με έντονα στοιχεία κοινωνικής μεταβολής και για λόγους κυρίως πολιτικούς και οικονομικούς παρά σωφρονιστικούς (με την έννοια των ατομο-κεντρικών προσεγγίσεων που στοχεύουν στη βελτίωση και αναμόρφωση των κρατουμένων). Σύμφωνα με τη «νέα σωφρονιστική», προείχε η διαχείριση και ο έλεγχος των «επικίνδυνων» ομάδων, έναντι του σωφρονισμού ή της αλλαγής της συμπεριφοράς τους. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, κρίθηκε προσφορότερη η ενίσχυση της ασφάλειας στο εσωτερικό των φυλακών, παρά ο σχεδιασμός τεχνικών που είχαν ως γνώμονα τις ανάγκες των εγκλείστων.

Η ενίσχυση αυτή της ασφάλειας, υποστηρίχθηκε από τα έντονα οικονομικά συμφέροντα που προέκυπταν από την παραγωγή, εγκατάσταση και εισαγωγή των νέων τεχνολογικών συσκευών στις φυλακές. Τα νέα τεχνολογικά προϊόντα φάνηκε από την αρχή της εισαγωγής τους ότι επεξέτειναν τον κοινωνικό έλεγχο, δημιουργούσαν ένα κλίμα διαρκούς παρακολούθησης και εντοπισμού του ατόμου, το οποίο βρισκόταν ορατό και εκτεθειμένο σε κάθε στιγμή της ζωής του. Η αλληλεξάρτηση της παραγωγής τους με τα οικονομικά συμφέροντα που προέκυπταν από αυτή, οδήγησαν και οδηγούν σταδιακά στη διαρκή βελτίωση, δηλαδή την ενίσχυση των ιδιοτήτων τους που επιτείνουν την ασφάλεια. Ο κοινωνικός έλεγχος, έχοντας οικονομικό πλέον κίνητρο μπορεί να αναπαράγεται και να αυξάνεται συνεχώς, ενώ η αύξηση των εγκλείστων δεν αποτελεί απαραίτητα αρνητικό, αλλά περισσότερο, κερδοφόρο γεγονός

Παράλληλα με την εισαγωγή των νέων τεχνολογικών μέσων, εισήχθη και ένας αριθμός εναλλακτικών ποινών, όπως αυτή της ηλεκτρονικής παρακολούθησης, αλλά και η χρήση του G.P.S. Ο όρος εναλλακτική ποινή, προαπαιτεί και την καθολικότητα της εφαρμογής τους, ώστε να είναι εφικτή η «εναλλαγή» ή «ανταλλαγή» του εγκλεισμού με τις νέες αυτές ποινές. Εφόσον η ηλεκτρονική παρακολούθηση περιορίζεται ως προς την εφαρμογή της σε έναν μικρό αριθμό παραβατών, οι οποίοι ορίζονται ως υποψήφιοι ανάλογα με το βαθμό επικινδυνότητάς τους αλλά και την οικονομική τους κατάσταση, δεν μπορεί να λειτουργήσει ως εναλλακτικό της ποινής μέτρο. Γίνεται εμφανής η περιορισμένη εφαρμογή του μέτρου, αλλά και το γεγονός ότι ο κοινωνικός

αποκλεισμός συνεχίζεται και μετά την απόδοση της ποινής. Η χρήση της ηλεκτρονικής παρακολούθησης μόνο σε παραβάτες χαμηλής επικινδυνότητας, οι οποίοι θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με λιγότερο παρεμβατικά μέτρα, φανερώνει ότι οι νέες τεχνολογίες μπορεί να βοηθούν την αποσυμφόρηση των φυλακών (εν μέρει και αυτό, καθώς πολλοί από τους παραβάτες στους οποίους εφαρμόζεται η ηλεκτρονική παρακολούθηση ίσως και να μην φυλακίζονταν εξ αρχής), αλλά αυτό το κάνουν μεταφέροντας τις φυλακές στα σπίτια των κρατουμένων και επεκτείνοντας το δίκτυο του κοινωνικού ελέγχου. Οι εναλλακτικές ποινές, αποκτώντας μία νέα εννοιολογική απόδοση, κατέληξαν να σημειώνουν ότι ο κοινωνικός έλεγχος έχει την εναλλακτική να εφαρμόζεται σε περισσότερα μέρη: στις φυλακές, τις «φυλακές των φυλακών», στα σπίτια των παραβατών και στα μέρη που αυτοί επισκέπτονται.

Επιπλέον, μέσα στο πλαίσιο της εφαρμογής των εναλλακτικών ποινών, αλλά και των νέων τεχνολογιών που βοηθούν στην παρακολούθηση και τον εντοπισμό του παραβάτη, η ποινή αποκτά μια συμπληρωματική διάσταση, η οποία χρησιμοποιεί το σώμα του παραβάτη ως μέσο επέκτασης του κοινωνικού ελέγχου. Το σώμα του παραβάτη, δεν χρησιμοποιείται ως άμεσο αντικείμενο της ποινής, αλλά ως μεταφορέας του κοινωνικού ελέγχου. Φέροντας συσκευές G.P.S., παρακολουθούμενο διαρκώς τόσο μέσα στη φυλακή, όσο και στην κατοικία του αλλά και στα μέρη που επισκέπτεται, το ίδιο το σώμα του παραβάτη παρακολουθείται και παρακολουθεί. Στην περίπτωση των «less lethal weapons», ίσως θα μπορούσαμε να εντοπίζουμε μία οπισθοδρόμηση της εφαρμογής της ποινής σε παλαιότερα συστήματα. Οι τεχνικές ακινητοποίησης, προσδίδουν ένα στοιχείο βαρβαρότητας όπως αυτή εκφραζόταν κατά τα μεσαιωνικά χρόνια, χρησιμοποιείται όμως, ως συμπληρωματικό, μέσα στο πλαίσιο της αποτελεσματικότερης διαχείρισης των δυσπροσαρμοστικών παραβατών, και όχι ως κατεξοχήν μέσο επιβολής της ποινής

Η τάση προς έναν ολοκληρωτικό κοινωνικό έλεγχο, αλλά και η συνέχεια του κοινωνικού αποκλεισμού και μετά τον εγκλεισμό φανερώνεται από την επέκταση των φυλακών υψίστης ασφαλείας. Τα συγκεκριμένα

ιδρύματα απόλυτου ελέγχου μέσω της εφαρμογής των νέων τεχνολογιών, φανερώνουν την απάντηση του ΣΑΠΔ προς αυτούς που θεωρούν «επικίνδυνους». Μέσω ποινικοποίησης της ήδη ποινικοποιημένης συμπεριφοράς, οι έγκλειστοι έχουν να αντιμετωπίσουν έναν επιπλέον εγκλεισμό στις «φυλακές των φυλακών» και έναν επιπρόσθετο κοινωνικό αποκλεισμό, ο οποίος μετατρέπει σε προνόμιο την, παραδοσιακή στερητική της ελευθερίας, ποινή στις απλές φυλακές.

Το ότι αναλύσαμε τις εφαρμογές της τεχνολογίας στις φυλακές, σημαίνει ότι δεχόμαστε την ύπαρξή τους και μελετούμε την περαιτέρω λειτουργία τους. Σύμφωνα με τον Garland (1990), το υπάρχον πλαίσιο μας οδηγεί στο να συζητούμε για το ποιες σωφρονιστικές πολιτικές θα ακολουθήσουμε, πώς θα διοικηθούν οι φυλακές, πώς θα οργανωθεί η επιτήρηση ή το πώς θα επιβληθούν πρόστιμα, αντί να αναρωτηθούμε το γιατί υπάρχουν όλα αυτά τα μέτρα. Το θέμα της παρούσας μελέτης δεν ήταν να αναλύσουμε την αναγκαιότητα των φυλακών, παρόλα αυτά δεν θα πρέπει να παραβλέπουμε το ότι η ανάλυση των επιμέρους θεμάτων που συνθέτουν τους τρόπους με τους οποίους επιβάλλεται η τιμωρία μέσω του εγκλεισμού θέτει ως δεδομένο την ύπαρξή του. Το θέμα του εάν οι νέες τεχνολογίες υπάρχουν προς βελτίωση του σωφρονιστικού συστήματος ή όχι δεν αναιρεί το γεγονός ότι το τελευταίο ίσως κείται, αν όχι σε λανθασμένες, σίγουρα σε αναποτελεσματικές βάσεις.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Aas, Franco Katja (2006). "The body does not lie: Identity, Risk and Trust in Technoculture". *Crime, Media, Culture*, 2 (2), pp: 143-158.
- Aas, Franco Katja (2007). "Analyzing a world in motion: Global flows meets "criminology of the other", *Theoretical Criminology*, 11 (2), pp: 283-303.
- Adamson, C.R. (1983). "Punishment after Slavery: Southern state Penal Systems, 1865-1890". *Social Problems*, 30, pp: 555-569.
- Albrecht Hans Joerg, (July, 2005). "Electronic Monitoring in Europe: A Summary and Assessment of Recent Developments in the Legal Framework and Implementation of Electronic Monitoring", Max Planck Institute Report, pp: 1-16.
- Altman, R. N., Murray, R. E., &Wooten, E. B. (1997). "Home confinement: A '90s approach to community supervision". *Federal Probation*, 61, 30-32.
- Amnesty International (1997). "*Made in Britain - How the UK Makes Torture and Death its Business*". Amnesty International, London.pp: 1- 75.
- Andrews, D.A. & Bonta, James (1995). "*The level of Service-Inventory Revised*", Toronto, Multi-Health Systems.
- Ball, Richard A. & Lilly, Robert J. (1986). "A Theoretical Examination of Home Incarceration", *Federal Probation*, 50, pp: 17-24.
- Barnard, R. L. (1988). *Intrusion Detection Systems*, 2nd edn. Boston, Butterworths.
- Bates, E. (1998). "Private Prisons". *The Nation*, pp: 11-18.
- Bauman, Z. (1998). *Globalization: The Human Consequences*. Cambridge, UK: Polity Press.
- Bauman, Z. (2000). "Social issues of law and order". *British Journal of Criminology*, 40, pp: 205-21.
- Beck, U. (1992). *Risk Society: Towards a New Modernity*. London: Sage.
- Bell, D. (1962). *The end of ideology*. New York: Collier Books.
- Bell, D. (1972). *The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting*, USA: Basic Books.

- Belenko, S. & Peugh, J. (1998). *Behind bars: Substance abuse and America's prison population*. New York: National Center on Addiction & Substance Abuse at Columbia University
- Bennett, W.J., Dilulio, J.B. Jr., and Walters, J.P. (1996). *Body Count: Moral Poverty ... And How to Win America's War Against Crime and Drugs*, New York: Simon and Schuster.
- Bennett, C.J. and Regan, P.M. (2004). 'Editorial: Surveillance and mobilities', *Surveillance and Society*, 1(4), pp: 439–445.
- Bentham, J. (1791). 'Outline for the Construction of a Panopticon Penitentiary House', στο M. Mack (ed.) *A Bentham Reader*, New York: Pegasus, 1969.
- Bing, Jon (1991). *Personvern i faresonen*. Oslo: Cappelen.
- Black, Matt, Smith, G. Russell, (2003). 'Electronic Monitoring in the Criminal Justice. Trends and Issues in Crime and Criminal Justice', *Australian Institute of Criminology*, No.254, pp1-6.
- Blomberg G.Thomas, Bales D.William, Waid A. Courtney (2008). "Punishment and Culture" στο Shoham Giora Shlomo, Beck Ori, Kett Martin (eds.) *International Handbook of Penology and Criminal Justice*. Taylor & Francis, pp: 1-15.
- Bonta, J., Wallace-Capretta, S., & Rooney, J. (2000a). "Can electronic monitoring make a difference?", *Crime and Delinquency*, 46, 61-75.
- Bonta, J., Wallace-Capretta, S., & Rooney, J. (2000b). "A quasi-experimental evaluation of an intensive rehabilitation supervision program". *Criminal Justice and Behavior*, 27, 312-330.
- Bonta, James (2007). "Offenders Risk Assessment and Sentencing". *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 49 (4), pp: 519 - 529.
- Bottoms, E. Anthony (1980). "An Introduction to the "Coming Crisis", στο *The Coming Penal Crisis*. Bottoms E & Preston R.H. (eds), Edinburgh, UK, Scottish Academic Press, pp: 1-24.
- Boyne, Roy (May 2000). "Post-Panopticism", *Economy and Society*, 29 (2), pp.285-307.

- Brannigan Augustine (2000). 'Postmodernism' στο Edgar E. Borgatta, Rhonda J.V. Montgomery, *Encyclopedia of Sociology*, 2nd ed., MacMillan Reference, USA, pp: 2205-2209.
- Brown, M.P., & Elrod, P. (1995). "Electronic house arrest: An examination of citizen attitudes". *Crime and Delinquency*, 41, pp: 332-46.
- Cadigan, T. (1993). "Technology and pretrial services". *Federal Probation*, 57, pp: 48-53.
- Chatterton, M. R. & Frenz, S. J. (1994). 'Closed Circuit Television: Its Role in Reducing Burglaries and the Fear of Crime in Sheltered Accommodation for the Elderly'. *Security Journal*. Vol. 5, pp: 133 – 139.
- Christie, Nils (1994). *Crime Control as Industry. Towards Gulags, Western Style*. London and New York, Routledge.
- Christie, N. (1986). 'Suitable Enemy', στο H. Bianchi and R. van Swaaningen (eds) *Abolitionism: Toward a Non-Repressive Approach to Crime*, Amsterdam, Free University Press, pp. 42–54.
- Clarke, R. V. & Felson, M. (1993). 'Introduction: Criminology, Routine Activity, and Rational Choice' .στο Clarke, R.V. & Felson, M. (eds) *Routine Activity and Rational Choice*. London: Transaction Publishers.
- Clarke, R.V. (1995). 'Situational crime prevention'. στο M. Tonry and D.P. Farrington (eds.), *Building a Safer Society: Strategic Approaches to Crime Prevention: Vol. 19. Crime and Justice: A Review of Research* (pp. 91-150). Chicago, Illinois: University of Chicago Press.
- Clarke, R. V. (1997). 'Introduction'. στο Clarke, R.V. (ed) *Situational Crime Prevention: Successful Case Studies*, 2nd edn. Albany, NY: Harrow and Heston.
- Cohen, Stanley (1985). *Visions of Social Control*, Cambridge, Polity Press.
- Cohen, L.E. & Felson, M. (1979). 'Social Change and Crime Rate Trends: A Routine Activity Approach'. *American Sociological Review*, Vol. 44, pp: 588 – 608.
- Coopriider, K.W. (1992). 'Pretrial bond supervision: An empirical analysis with policy implications'. *Federal Probation*, 56, pp: 41-49.
- Coopriider, K.W. & Kerby, J. (1990). 'Apractical application of electronic monitoring at the pretrial stage'. *Federal Probation*, 54, pp: 28-35.

- Courtright, K., Berg, B. L., & Mutchnick, R. (1997). 'The cost effectiveness of using house arrest with electronic monitoring for drunk drivers'. *Federal Probation*, 61, pp: 19-22.
- Courtright, K., Berg, B. L., & Mutchnick, R. (2000). 'Rehabilitation in the new machine?' *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 44, pp: 293-311.
- Crook, S., Pakulski, J. and Waters, M. (1992). *Postmodernization: Change in Advanced Society*, London: Sage.
- Davis Angela (2003). *Are Prisons Obsolete?*, New York, Seven Stories Press.
- De Beaumont, G. & de Tocqueville, A. (1979). *On the Penitentiary System in the United States and its application in France*. Carbondale and Edwardsville: Southern Illinois University Press. (Original published in 1833).
- Deleuze, G. (1997). "Postscript on Control Societies" στο G. Deleuze *Negotiations: 1972-1990*, New York: Columbia University Press.
- Dolahenty, A. (1999). 'CCTV'. *Security Australia*. 19, pp: 16 – 17.
- Ekirch, Roger A. (1987). *Bound for America: The transportation of British convicts to the Colonies, 1717–1785*. Oxford: Clarendon Press.
- Elzinga, H.K. and Nijboer, J.A. (2006). 'Court orders, probation supervision through GPS', *European Journal of Criminal Law and Criminal Justice*, pp: 366–388.
- Ericson, Richard V. and Kevin D. Haggerty (1997). *Policing the risk society*. Oxford: Clarendon Press.
- European Parliament, STOA, *An Appraisal of Technologies of Political Control*, Luxembourg, 6 January 1998, pp:1-65.
- European Parliament, STOA, *Prison Technologies. Final Study*. Luxembourg, July 2000, pp:1-102.
- Feeley, M.M. & Simon, J. (1992). 'The new penology: Notes on the emerging strategy of corrections and its implications', *Criminology* 30 (4), pp: 449–74.
- Feeley, M.M. and J. Simon (1994). "Actuarial justice: The emerging new criminal law", στο D. Nelkin (ed.) *The future of criminology*, pp. 172–201. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

- Feeley, Malcolm M. and Edward L. Rubin (1998) '*Judicial policy making and the modern state: How the courts reformed America's prisons*'. New York: Cambridge University Press.
- Feeley, M. Malcolm (2002). 'Entrepreneurs of punishment: The legacy of privatization'. *Punishment & Society*, 4 (3), pp: 321-344.
- Feeley, M. (2003). 'Crime, social order and the rise of neo-conservative politics', *Theoretical Criminology* 7(1), pp: 111–30.
- Fellner, J., & Mariner, J. (1997). *Cold storage: Super-maximum security confinement in Indiana*. New York: Human Rights Watch.
- Felson, M. (1987). 'Routine Activities and Crime Prevention in the Developing Metropolis'. *American Sociological Review*. Vol. 44, pp: 588 – 608.
- Felson, M. (1994). *Crime and Everyday Life*. Thousand Oaks: Pine Forge Press.
- Fox, Richard G. (1987). 'Dr Schwitzgebel's Machine Revisited: Electronic Monitoring of Offenders'. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 20 (3), pp: 131-47.
- Furedi, F. (1992) *Mythical past, elusive future: History and society in an anxious age*. London: Pluto Press.
- Furedi, F. (1997). *Culture of fear*. London: Cassell.
- Gabosky Peter (January, 1998). "Technology and Crime Control. Trends and Issues in Crime and Criminal Justice", *Australian Institute of Criminology*, no.78. Home Office Research, Development and Statistics Directorate.
- Gainey, R. R., Payne, B. K., & O'Toole, M. (2000). 'Time in jail, time on electronic monitoring, and recidivism: An event history analysis'. *Justice Quarterly*, 17, pp: 733-752.
- Garland, David (1990). *Punishment in Modern Society. A Study in Social Theory*. Oxford, Clarendon Press.
- Garland, D. (2001). 'Introduction: The meaning of mass imprisonment', in D. Garland, (ed.) *Mass Imprisonment: Social Causes and Consequences*, London: Sage
- Garland, D. (2001). *The culture of control: Crime and Social Order in Contemporary society*. University of Chicago Press.

- Garland, D. and Sparks, R. (2000). 'Criminology, Social Theory and the Challenge of Our Times', *British Journal of Criminology*, 40 (2), pp: 189–204.
- Giddens, A. (1990). *The Consequences of Modernity*, Cambridge: Polity.
- Gill, M. & Spriggs, A. (2005). *Assessing the Impact of CCTV*. Home Office Research Study No. 292. London: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.
- Gordon, C. (1986). 'Question, ethos, event'. *Economy and Society*, 15, pp: 73-8.
- Grace, A. M. (1990). 'Home incarceration under electronic monitoring'. *New York Law School Journal on Human Rights*, 7, pp: 285-314.
- Gurr, J. Nadine (December, 1997). "Non Lethal Weapons. Lifting the Lid on the Issue of Human Rights", *The International Journal of Human Rights*, vol.14, no.1, pp.:1-17.
- Hall, S. (1988). *The hard road to renewal: Thatcherism and the crisis of the left*. London, Verso.
- Hallsworth, Simon (2002). 'The case of postmodern penality'. *Theoretical Criminology*, 6 (2), pp: 145-163.
- Haney, Craig (2005). "Disciplinary Segregation" στο Mary Bosworth (ed.) *Encyclopedia of Prisons and Correctional Facilities*, vol.1, Sage, pp: 240-244
- Himmelfarb, Gertrude (1968) 'The haunted house of Jeremy Bentham', στο *Victorian minds*, pp. 37–76. New York: Knopf.
- Holman R.Barry & Brown E.Robert (2003). 'Beyond Bricks, Bars and Barbed Wire: The Genesis and Proliferation of Alternatives to Incarceration in the United States' στο C. Sumner (ed.) *The Blackwell Companion to Criminology*, Maiden, Oxford, Victoria & Berlin, Blackwell Publishing, pp. 217–231.
- Horne, C. J. (1996). 'The Case For: CCTV Should be Introduced'. *International Journal of Risk, Security and Crime Prevention*. 1, pp: 317 – 326.
- Houk, J. M. (1984). 'Electronic monitoring of probationers'. *Golden Gate University Law Review*, 14, pp: 431-446.

- Hughes, Robert (1987) *The fatal shore: The epic of Australia's founding*. New York: Knopf.
- Ignatieff, M. (1978). *A Just Measure of Pain: The Penitentiary in the Industrial Revolution*. London: Macmillan.
- Jackson, J.L., de Keijser, J.W., & Michon, J.A. (1995). 'A critical look at research on alternatives to custody'. *Federal Probation*, 59, 43-51.
- Jacoby, R. (1999). *The end of utopia: Politics and culture in an age of apathy*. New York: Basic Books.
- Jarred, W. 2000, "Electronic monitoring: Corrective Services Bill 2000", *Legislation Brief 11/00*, Queensland Parliamentary Library, Brisbane
- στο Black, Matt, Smith, G. Russell, (2003). Electronic Monitoring in the Criminal Justice. Trends and Issues in Crime and Criminal Justice, *Australian Institute of Criminology*, No.254, pp: 1-6.
- John Howard Society of Alberta (2000). *Electronic Monitoring*. pp: 1-16.
- Johnston, L. (2000) *Policing Britain: Risk, Security and Governance*, Harlow: Longman.
- Jolly, K. Vijay (1997). *Commercializing New Technologies. Getting From Mind To Market*. U.S.A., Harvard Business School Press.
- Jones, Richard (2000). 'Digital Rule: Punishment, Control and Technology'. *Punishment & Society*, 2 (1), pp: 5-22.
- Katz, James (2006), 'Information' στο Bryan S.Turner (ed.) *The Cambridge Dictionary of Sociology*, Cambridge University Press, pp: 291-300.
- King, R. D. (1999). 'The rise of supermax: An American solution in search of a problem?' *Punishment and Society*, 1, pp: 63-186.
- Koplow, A. David (2006). *Non Lethal Weapons. The law and policy of revolutionary technologies for the military and law enforcement*, UK, Cambridge, University Press.
- Kruegle, H. (1997). 'CCTV Surveillance'. στο Fennelly, L.J. (ed) *Effective Physical Security*, 2nd edn. Boston: Butterworth-Heinemann.
- Kurki, L., & Morris, N. (2001). 'The purpose, practice, and problem of supermax prisons'. στο N. Morris & M. Tonry (Eds.), *Crime and justice: An annual review of research* (Vol. 28, pp. 385-424). Chicago: University of Chicago Press.

- Kyle, T.G. & Aldridg, E.J. (1992). *Security Close Circuit Television Handbook: Applications and Technical* Springfield: Charles C. Thomas Publisher.
- Lasch, C. (1977). *Haven in a heartless world*. New York: Basic Books.
- Lash, Scott (2002). *Critique of Information*. London: SAGE Publications.
- Larivee, J.J. (1993). 'Community programs: A risky business'. *Corrections Today*, 55, pp: 20-4.
- Latessa J. Edward (1996). 'Technology'. στο McShane D.Marilyn & Williams P. Frank III (eds.) (1996). *Encyclopedia of American Prisons*. Garland Publishing Inc. Garland Reference Library of Humanities (vol.1748), New York & London, pp: 741-745.
- Lewer Nick (2002). *The Future of Non-Lethal Weapons. Technologies, Operations, Ethics and Law*, Frank Cass Publications.
- Lianos, Michalis (2003) 'Social Control after Foucault', *Surveillance & Society* 1(3), pp: 412–30.
- Lilly, J. R. & Ball, R. (1987). 'A brief history of house arrest'. *Northern Kentucky Law Review*, 20, pp: 505-530.
- Lilly, J.R., Ball, R.A., Curry, D.G., & Smith, R.C. (1992). 'The Pride, Inc. Program: An evaluation of five years of electronic monitoring'. *Federal Probation* , 56, pp: 42-7.
- Lyon, David (2001) *Surveillance Society: Monitoring Everyday Life*. Maidenhead: Open University Press.
- Lyotard, Jean-François (1999) *The postmodern condition: A report on knowledge*. Manchester: Manchester University Press.
- Machlup,Fritz (1962). *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*, Princeton University Press.
- Mainprize, S. (1992). 'Electronic monitoring in corrections'. *Canadian Journal of Criminology*, 34, 161-180.
- Mampaey Luc, Renaud Jean Philippe, GRIP, (July, 2000). *Prison Technologies, An appraisal of technologies of political control, Final study*, European Parliament, Luxembourg.
- Mathiesen, T. (2003). 'The Rise of the Surveillant State in Times of Globalization', στο C. Sumner (ed.) *The Blackwell Companion to*

- Criminology*, pp. 437–51. Maiden, Oxford, Victoria & Berlin, Blackwell Publishing.
- Martinson, R. (1974) 'What works? Questions and answers about prison reform', *Public Interest* 35, pp: 22–54.
- Maxfield, M. J., & Baumer, T. (1990). 'Home detention with electronic monitoring.' *Crime and Delinquency*, 36, pp: 521-536.
- McClintock, A. (1995). *Imperial Leather: Race, Gender and Sexuality in Colonial Contest*, London, Routledge.
- McShane, M. (1996). "Marion penitentiary." στο M. McShane & F. Williams (Eds.), *Encyclopedia of American prisons*, pp. 317-318. New York, Garland Publishing.
- Mears, D. P., & Castro, J. (2006). 'Wardens' views on the wisdom of supermax prisons'. *Crime & Delinquency*, 52, pp: 398-431.
- Mears P. Daniel, Reisig D. Michael (2006). 'The theory and Practice of Supermax Prisons', *Punishment & Society*, 8 (1), pp: 33-57.
- Melossi, D. & Pavarini M. (1981). *The Prison and the Factory*. London, Macmillan.
- Melossi, D. (2000). 'Social theory and changing representations of the criminal', *British Journal of Criminology*, 40, (2), pp: 296–320.
- Melossi, D. (2003). "In a Peaceful Life": Migration and the Crime of Modernity in Europe/Italy', *Punishment and Society* 5(4), pp: 371–97.
- Mesloh Charlie, Henych Mark, Thompson L.Frank (2008). "Less Lethal Weapons for Law Enforcement", *Law Enforcement Executive Forum*, 8 (1), pp: 133-149.
- Mitcham, C. (1994). *Thinking Through Technology. The Path Between Engineering and Philosophy*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Morris, Norval and David J. Rothman, (eds) (1995). *The Oxford history of the prison*. New York, Oxford University Press.
- Mortimer, Ed & May, Chris (1997). *Electronic Monitoring in Practice: The Second Year of the Trial of Curfew Orders*, Home Office Research Study 177, London, Home Office.
- Muller, B. (2004). '(Dis)qualified bodies: Securitization, citizenship and "identity management.' *Citizenship Studies*, 8(3), pp: 279-294.

- Mumola C. J., (1999), *Substance abuse and treatment, state and federal prisoners*. Washington, DC: National Institute of Justice. BJS Special Report NCJ 172871.
- National Institute of Corrections. (1997). *Supermax housing: A survey of current practices, special issues in corrections*. Longmont, CO: Author.
- Neal, D. (2003). 'Technology and the supermax prison'. στο D. Neal (Ed.), *Supermax prison: Beyond the Rock* (pp. 53-66). Lanham, MD: American Correctional Association.
- Nellis, M. (2008). 'Electronic monitoring and penal innovation in a telematic society', στο J. Doak, P. Knepper and J. Shapland (eds) *Urban Crime Prevention, Surveillance, and Restorative Justice: Effects of social technologies*, Boca Raton, Taylor and Francis.
- Nellis, Mike (2009). "Mobility, Locatability and the Satellite Tracking of Offenders", στο Aas Franko Katja, Gundhus Oppen Helene, Lomell Mork Heidi (eds.) *Technologies of Insecurity. The Surveillance of Everyday Life*, Routledge, pp: 104-123.
- Newburn , T . and Hayman , S . (2002). *Policing, Surveillance and Social Control. CCTV and Police Monitoring of Suspects*. Devon, U.K., Willan Publishing .
- Nietzsche, F. (1963). *Genealogy of Morals*. Trans. W. Kaufmann. London: Vintage Books.
- O'Brien, P. (1982). *The promise of Punishment: Prisons in nineteenth-century France*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- O'Malley, Pat (1992) 'Risk, Power and Crime Prevention', *Economy and Society*, 21(3), pp: 252–75.
- Orwell George, (1978). *1984*, μτφρ. Ν. Μπάρτη, Αθήνα, ΚΑΚΤΟΣ.
- Papastergiadis, N. (2000). *The Turbulence of Migration*. Cambridge: Polity Press.
- Payne, B. K., & Gainey, R. R. (2000). 'Electronic monitoring: Philosophical, systemic, and political problems'. *Journal of Offender Rehabilitation*, 31, pp: 93-112.
- Peck, K. (1988). 'High-tech house arrest'. *Progressive*, 52, pp: 26-8.

- Pizarro, J., & Stenius, V. M. K., & Pratt, T. C. (2006). 'Supermax prisons: Myths, realities, and the politics of punishment in american society'. *Criminal Justice Policy Review*, 17, 6-21.
- Pizarro M. Jesenia & Narag E. Raymund (2008). 'Supermax Prisons: What we Know, What we don't Know and Where we are Going', *The Prison Journal*, 88 (1), pp: 23-42.
- Phipps, A. (1988). 'Ideologies, political parties, and victims of crime', στο M. Maguire and J. Pointing (eds) *Victims of crime: A new deal*. Milton Keynes: Open University Press.
- Phillips, C. (1999). 'A Review of CCTV Evaluations: Crime Reduction Effects and Attitudes Towards its Use' στο Painter, K. and Tilley, N. (eds) *Surveillance of Public Space: CCTV, Street Lighting and Crime Prevention*. New York: Criminal Justice Press.
- Pratt, J. (2000). 'Emotive and ostentatious punishment. Its decline and resurgence in modern society'. *Punishment and Society*, 2, pp: 417-41.
- Purvis, Darcy J. (2005). "Home Arrest" στο Mary Bosworth (ed.) *Encyclopedia of Prisons and Correctional Facilities*, vol.1, Sage, pp: 434-438.
- Rackmill, S.J. (1994). 'An analysis of home confinement as a sanction'. *Federal Probation*, 58, pp: 45-52.
- Rappert Brian (2003). *Weapons as Legitimizing Forces? Technology, Politics and the Management of Conflict*, London, Frank Cass Publishers.
- Rhodes, A.Lorna (2004). *Total Confinement. Madness and Reason in the Maximum Security Prison*. University of California Press.
- Riveland, C. (1999). *Supermax prisons: Overview and general considerations*. Washington, DC: U.S. Department of Justice, National Institute of Corrections.
- Rogers, Robert & Jolin, Anntee (1989). 'Electronic Monitoring: A Review of the Empirical Literature'. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 5, pp: 141-53.
- Ross, J. I. (2007). 'Supermax prisons'. *Society*, 44(3), pp: 60-64.
- Rusche, Georg (1933). "Labor Market and Penal Sanction: Thoughts on the Sociology of Criminal Justice" στο Dario Melossi (1998). *The Sociology*

- of Punishment*, England, USA, Dartmouth Publishing Company Ltd, pp: 61-67.
- Saetnan, Rudinow Ann (2007). 'Nothing to hide, Nothing to Fear?: Assessing Technologies for Diagnosis of Security Risks'. *International Criminal Justice Review*, 17 (3), pp:193-206.
- Schmidt, A.K. (1991). 'Electronic monitors: Realistically, what can be expected?', *Federal Probation*, 55, pp: 47-53.
- Schmidt, Annesley K. (1998). 'Electronic Monitoring: What Does the Literature tell us?', *Federal Probation* , 62, pp: 10-9.
- Semple, Janet (1993). *Bentham's prison: A study of the panopticon penitentiary*. Oxford, Clarendon Press.
- Shaw, M. (2000). *Theory of the Global State: Globality as Unfinished Revolution*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Shichor, David (1995). *Punishment for Profit, Private Prisons/Public Concerns*. Sage Publications.
- Shichor, David (1997). 'Three Strikes as a Public Policy: The Convergence of the New Penology and the McDonaldization of Punishment.' *Crime & Delinquency*, 43 (4), pp: 470-492.
- Sigler, R.T., & Lamb, D. (1995). 'Community-based alternatives to prison: How the public and court personnel view them'. *Federal Probation*, 59, pp: 3-9.
- Silvia, J. (1989). 'Home detention: New technology enhances program'. *Corrections Today*, 51, pp: 130-31.
- Simon, J. (2007) *Governing through crime*. Oxford: Oxford University.
- Smith, Abbott Emerson (1965 [1947]) *Colonists in bondage: White servitude and convict labor in America, 1607–1776*. Gloucester, MA: Peter Smith.
- Spelman, W. (1995). 'The severity of intermediate sanctions'. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 32, 107-35.
- Supreme Court of the United States, *Mistretta v. United States*, No. 87-7028. Argued October 5, 1988; Decided January 18, 1989.
- Touraine Alain (1971). *The Post-industrial Society: Tomorrow's Social History – Classes, Conflicts and Culture in the Programmed Society*, USA: Random House.

- Travis, L . F. , Latessa , E . J. & Oldendick , R . W. (1989). 'The Utilization of Technology in Correctional Institutions', *Federal Probation* , 53, pp: 35 – 40 .
- Tunnell, Kenneth D. (2004). *Pissing on Demand: Workplace Drug Testing and the Rise of the Detox Industry*. New York, New York University Press.
- Turner, Allan (2000). 'Biometrics: Applying an Emerging Technology to Jails'. *Corrections Today*, 62 (6), pp: 26-27.
- Turner, B.S. (2001). 'Risks, rights and regulation: an overview', *Health, Risk and Society*, 3(1), pp: 9–18.
- Turner, M.G., Cullen, F.T., Sundt, J.L., & Applegate, B. (1997). 'Public tolerance for community-based sanctions'. *Prison Journal*, 77, pp: 6-26.
- Useem Bert & Piehl Anne Morrison (2008). *Prison State. The Challenge of Mass Incarceration*. Cambridge University Press.
- Wacquant, Loic (2000). 'The New Peculiar Institution: On the Prison as Surrogate Ghetto', *Theoretical Criminology*, 4 (3), pp: 377-389.
- Wacquant, Loic (2001). 'Deadly Symbiosis. When Ghetto and Prison Meet and Mesh', *Punishment & Society*, 3 (1), pp: 95-134.
- Waiton, Stuart (2009). 'Policing after Crisis: Crime, Safety and the Vulnerable Public', *Punishment & Society*, 11 (3), pp: 359-376.
- Welch, Michael (2005). *Ironies of Imprisonment*. Thousand Oaks, CA, Sage Publications, pp: 1-239.
- Welsh, B. & Farrington, D. (2002). *Crime Prevention Effects of Closed Circuit Television: A Systematic Review*, Home Office Research Study No. 252. London: Home Office Research, Development and Statistics Directorate.
- Wooldrege, J., Griffin, T. W. & Pratt, T. C. (2001). 'Exploring the role of hierarchical models for research on inmate behaviors: Predicting misconduct with multi-level data'. *Justice Quarterly*, 18, pp: 203-231.
- Van der Ploeg, I. (2003). 'Biometrics and privacy: A note on politics of theorizing technology'. *Information, Communication and Society*, 6(1), pp: 85-104.

- Yar Majid & Penna Sue (2004). 'Between Positivism and Post-Modernity? Critical Reflections on Jock Young's *The Exclusive Society*'. *British Journal of Criminology*. 44, pp: 535-549.
- Young, J. (1999). *The Exclusive Society: Social Exclusion, Crime and Difference in Late Modernity*, London, Sage.
- Zamble, Edward (1990). 'Behavioral and Psychological considerations in the success of prison reform' στο John W. Murphy, Jack E. Dison (eds.), *Are Prisons Any Better? Twenty Years of Correctional Reform*, vol.26, Sage Criminal Justice System Annuals, pp: 129-146.
- Zedner, L. (2006). 'Neither safe nor sound? The perils and possibilities of risk', *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 48(3), pp: 423-434.
- Zureik, E., & Hindle, K. (2004). 'Governance, security and technology: The case of biometrics'. *Studies in Political Economy*, 73, pp: 113-137.

Ελληνόγλωσσες Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Αλεξιάδης Στέργιος (1990). *Ανθρώπινα Δικαιώματα Ποινική Καταστολή, Δώδεκα Μελέτες*. Θεσσαλονίκη, εκδ.Σάκκουλα.
- Αλεξιάδης Στέργιος (2001). *Σωφρονιστική*. 4^η εκδ., Αθήνα-Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας.
- Αρχιμανδρίτου Μαρία (2000). *Η Ανοικτή Έκτιση της Ποινής*. Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.
- Giddens Anthony (2000). *Κοινωνιολογία*. μτφρ: Τσαούσης Γ.Δημ., Αθήνα, Gutenberg.
- Μαργαρίτης Λ., Παρασκευόπουλος Ν. (2000). *Σωφρονιστικός Κώδικας και Συναφή Κείμενα*, Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας.
- Φαρσεδάκης, Ιακ. Ι.(1990). *Η Εγκληματολογική Σκέψη απ'την Αρχαιότητα ως τις μέρες μας*. Τεύχος Α', Νομική Βιβλιοθήκη.
- Φουκώ Μισέλ ([1976] 2007). *Επιτήρηση και Τιμωρία. Η Γέννηση της Φυλακής*. μτφρ. Χατζηδήμου Κ.-Ράλλη Ι., Αθήνα, Κέδρος.
- Χάιδου Α. (1989). *Το θεωρητικό και θεσμικό πλαίσιο του κοινωνικού ελέγχου των ανηλίκων*, Αθήνα, Νομική Βιβλιοθήκη.

- Χαΐδου, Α. (2002). *Το σωφρονιστικό σύστημα – Ζητήματα θεωρίας και πρακτικής*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Χαΐδου, Α. (2003). *Σύγχρονη τεχνολογία και κοινωνικός έλεγχος*, στο: Χαΐδου Α., *Εγκληματολογικά κείμενα*, Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Wacquant Loic (2001). *Οι φυλακές της μιζέριας*, Αθήνα, εκδ.Πατάκη, σσ:1-202.

Διαδικτυακές πηγές

- Amnesty International, “Cruelty in Control? The stun Belt and other electroshock equipment in law enforcement”, June 1999, txt at: <http://www.amnesty.org/en/library/info/AMR51/054/1999/en>
- Amnesty International (March, 2006). “USA: Renewed call for suspension as taser-related deaths pass 150 mark”, txt at: <http://www.amnesty.org/en/library/info/AMR51/039/2006/en>
- BBC News (2/2/2006). “CS Spray man scarred for life”, 2 February 2006, txt at: http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/uk_news/england/dorset/4674350.stm
- BBC News (27/4/2007). “Man denies prison murder attempt”. Txt at: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/south_of_scotland/6600577.stm
- BBC News (20/3/2008). “Killer sentenced for Jail Murder”, txt at: http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/scotland/glasgow_and_west/7306559.stm
- BBC News (18/7/2008). “Slashing case sent to High Court”, txt at: http://news.bbc.co.uk/go/pr/fr/-/2/hi/uk_news/scotland/edinburgh_and_east/7513588.stm
- Council of Europe, “Progress Report on the Application of the Principles of Convention 108 to the Collection and Processing of Biometric Data”, 2005, txt at: http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co_operation/data_protection/

[documents/reports and studies of data protection committees/O-biometrics\(2005\)_en](#)

Craig McDonald, (22/2/2008). "Jail Defends Security After Horror Murder On CCTV". Txt at: http://www.dailyrecord.co.uk/news/scottish-news/tm_headline=jail-defends-security-after-horror-murder-on-cctv%26method=full%26objectid=20327619%26print_version=1%26siteid=86908-name_page.html

Department of Defense (October, 2004). "Non lethal weapons and equipment review. A research guide for civil law enforcement and corrections. txt at: <http://www.ojp.usdoj.gov/nij/pubs-sum/205293.htm>

ΕΕΔΑ, «Απαντήσεις της Προέδρου της ΕΕΔΑ στην από 22.03.2001 επιστολή του Υπουργού Δημόσιας Τάξης με την οποία ζητείται γνωμοδότηση της ΕΕΔΑ για το Νομοθετικό Πλαίσιο που Αφορά στην οπλοφορία και οπλοχρησία των αστυνομικών δυνάμεων», 5 Απριλίου 2001, txt at: http://www.nchr.gr/category.php?category_id=54

Espiner, T. (2005, October 21). Experts call for global biometrics agency. *ZDNet* UK. Txt at: <http://news.zdnet.co.uk/hardware/emergingtech/0,39020357,39232717,00.htm>

Human Rights Watch (October, 1997). *Cold Storage. Super Maximum Confinement in Indiana*, Library of Congress Catalogue Card Number: 97-077332, txt at: <http://www.hrw.org/legacy/reports/1997/usind/>

Miller G. Jerome (March 1989). The Debate on Rehabilitating Criminals: Is it True that Nothing Works? (Originally published in the Washington Post) <http://www.prisonpolicy.org/scans/rehab.html>

National Institute of Justice (July, 1999). "Human Effects Advisory Panel Report on findings: Sticky Shocker Assessment", July 1999, USA, txt at: www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/188262.pdf

National Institute of Justice, "Cctv: Constant Cameras Track Violators", NIJJOURNAL, Issue 249, July 2003, pp.16-23, txt at: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles1/jr000249d.pdf>

Pilant, Lois (March 2000). "Less than lethal weapons: New solutions for law enforcement.", International Association of Chiefs of Police, pp:10, txt at: www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/181653.pdf

- Queensland Courts, (19 December 2006). *Inquest into the death of Mark Walter DAY*, file no: COR/03 2742, Brisbane, txt at: <http://www.courts.qld.gov.au/OSC-Inquest-DayMW191206.pdf>
- Simon Bart, (2005). The Return of Panopticism: Supervision, Subjection and the new Surveillance, *Surveillance and Society*, 3 (1) , pp:1-20, txt at: [http://www.surveillance-and-society.org/Articles3\(1\)/return.pdf](http://www.surveillance-and-society.org/Articles3(1)/return.pdf)
- Stanley John, (January, 2008). “The use of less-lethal weapons in corrections”, January 2008, txt at: v <http://www.correctionsone.com/corrections/articles/1842375-The-Use-of-Less-Lethal-Weapons-in-Corrections-Concepts-Terms/>
- Τα Νέα online (20/1/2009). “Ηλεκτροσόκ από την ΕΛ.ΑΣ. Έχει επικίνδυνα όπλα στο οπλοστάσιό της - Ομολογία πρώην υφυπουργού”. Txt at: <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&ct=1&artId=4497555>
- The New York Times (19/6/1995). “A.C.L.U. Report Calls Pepper Spray Potentially Deadly”, The New York Times, txt at: <http://query.nytimes.com/gst/fullpage.html?res=990CE1DA1638F93AA25755C0A963958260>
- U.S. Department of Justice. (1995) *Technology Issues in Corrections Agencies: Results of a 1995 Survey* . Longmont, CO: National Institute of Corrections , txt at: <http://www.nicic.org/pubs/1995/012377.pdf>
- Uwe Heinrich (2000). “Possible lethal effects of CS Teargas on Brabch Davivians during the FBI raid on the Mount Carmel Compound near Waco, Texas”, Germany, txt at: www.veritagiustizia.it/docs/gas/cs/CSeffectsWaco.pdf
- Washington Post (29/12/1998), “New tools in Courts”, Washington Post. Txt at: <http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2009/09/11/AR2009091103241.html>
- Weidman, M. (2004). The culture of judicial deference and the problem of supermax prisons. *University of California Law Review*, 51, pp: 1505-1554, txt at: <http://uclalawreview.org/articles/archives/?view=51/5/2-2>
- Wentzel Michael, “Laser device packs stunning wallop”, txt at: <http://www.pas.rochester.edu/www/yigal/DeptNews/LaserDazzler/laserdazzler.htm>

